

Senaryo

Bu Sayıda

LILIOM

Kasım 1953

No. 2

100 Krs

DENİZCİLİK BANKASI T. A. O.

DENİZYOLLARI

SÜR'AT - KONFOR - EĞLENCE

İspanya - Fransa - İtalya - Yunanistan - Mısır - İsrail - Lübnan - Kıbrıs

Limanları arasında muhtazam yolcu ve yük seferleri

SENARYO

AYLIK TIYATRO ve SİNEMA SAN'ATI DERGİSİ

Kasım 1953

Müessis ve Sahibi: Tevlik SADULLAH
Basıldığı yer: Cumhuriyet Matbaası

Muhakkak ki başka hiç bir sanat, yaşayan tiyatroya benzemez. Hiç bir şey, tiyatrodaki hemcinslerimizin, sahne üzerinde bizim kendi ümitlerimizi, kendi endişelerimizi hattâ bazan kendi çılgınlıklarımızı canlandırmalarını seyrederken olduğu gibi kalbimizi, ruhumuzu kavrayamaz. Gördüklerimize kâh güler, kâh ağlarız. Bazan bütün varlığımız ne gülmeğe, ne de ağlamağa imkân bulamayacak derecede sarsılır; fakat her defasında baskılarının hayatını paylaşmış, onlardan yeni bir şeyler öğrenmiş olmanın hazzı ile tiyatrodan ayrılırız.

HELEN HAYES

Sahnede bilfiil canlandırıldığını gördüğümüz yahut muhayyilemizde yaşattığımız şahıslar yüzlerce yıl evvelisi, dünyanın tâ öteki ucunda bir memlekette yaşamış kimseler olabilir. Eğer eser klâsik bir eser ise, ondaki beşeri hadise ve hakikatler memleket hudutlarıyla sınırlanamaz.

(Helen Hayes: «Living Theatre, Great Plays of the American and European Stage» önsözünden).

Ön kapak: Cahide Sonku ile Nevîhe Bıccerikli Yavru Kartal'da. Arka kapak: Heyecan Başaran ile Nuri Altınok Fıtaş'ın Kaldırım Çiçeği'nde.

Bu Sayıda Tam Olarak: LILIOM

TEŞEKKÜR

Şehirden

Küçük Notlar

Yazan: Fitne Fûcur

Senaryo'nun birinci sayısı minnetle andığımız bir sevgi ve alakaya karşılandı. Eksiklerimiz çok, kusurlarımız aşikârdı. Bununla beraber tiyatro ve sinemayı bir sanat olarak sevenler, bir Türk Tiyatrosunun, bir Türk Sinemasının doğumunu özleyenler Senaryo'yu bu müsterek devanın - alemdarı olmağı iddia edemeyeceğiz - naçiz bir müdafaa vekili olarak kabul ettiler, benimsediler.

Türk Tiyatrosu uğrunda, bizden çok evvel, yorulmak bilmeden, yılmak bilmeden, gıpta edilecek bir olgunlukla, kalemini şahsiyat çirkefine daldırmadan çalışmış ve çalışmakta olan Suat Taşer'in «Cumhuriyet» te yayınladığı müsamahalı teşvik ve teşgi yazısı: Türk yayınlarmı Anadolumuzun en ücra köşelerine duyurmak, duyabilen herkese okumak zevkini aşılama kaygısıyla mütemadiyen okuyan ve okuduklarından sevgi ile bahseden Necdet Evliyagil'in Senaryo'ya tahsis ettiği radyo konuşması: sanat hareketlerini yapıcı bir görüş menşurundan geçirerek sanat zevkini halka aşılamağa çalışan Tarık Buğra'nın dostça kulak büküşü Senaryo'yu vücutta getirebilmek yolunda aylarca süren emeklerin en tatlı mükâfatları olmuştur.

Başta Cumhuriyet, Dünya, İstanbul Ekspres, Son Saat olmak üzere gündelik basınımızın Senaryo'ya karşı göstermiş olduğu sevgi ve alakayı da minnetle anmağı vazife biliriz.

Eksikleri, kusurları hoş görümlere teşvik ve teşgi edilen Senaryo, bu sevgi ve alakaya layık olmağa çalışıp daima daha iyiye, daha güzele doğru ilerliyerek mükemmel mümkün olduğu kadar yaklaşabilmek gayesindedir. Bu itibarla bugün takdir ve tenkidlerinize sunduğumuz Senaryo'nun ikinci sayısı için sizlere «birincisinden biraz daha güzel» dedirebilirsek ne mutlu bize.

— SENARYO —

Film dünyamızda birdenbire narlayan bir kızımız vardı: Berrin Aydan. Şimdi Çadırcıoğlu soy adını aldı ve nerdeye ne yazık ki veda etti. Kocasını genç ve Berrin kadar güzel bir doktor. Geçenlerde Beyoğlu Nikâh memurluğunda bir kokteyl verdiler nikâhdan sonra. Berrin başında küçük tacı, üzerinde beyaz giyur dantel ve tülgrek gelinliği içinde peri kızları kadar güzeldi. İkisine de saadetler dilerim.

Dünyamıza başka bir seyyareden inmiş, masallar kadar güzel Tüli bu yaz Moda Deniz Klübünde bütün genç erkeklerin kalblerini hızlı çarpıtmış ve erişilmeyecek kadar uzaklarda olduğunu sandığımız bir anda elini Kemal Aksele'ye uzatmıştı. Bu iki güzel genci geçenlerde bir düğünde gördüm, Tüli ilk defa olarak boyarmıştı da, insan gözünü ondan alamıyor ki. Ama diyeceksiniz ki Tülinin güzelliği de hani pek hüner değil, valdesi zaten İstanbulun güzel kadınlarının başında gelen Nevgice, babası da erkekleri bir kalem yok ediveren Şinasi Erel, eh kızları çirkin olacak değildi ya. Mamafih damat bey de bir içim sudur, bir çok genç kızın ümidi bu nişandan sonra sulara düştü.

Kaldırım Çiçeği filmi gördünüz mü? Heyecan Başaran bu filmi ile güzellik namusunu kurtardı. Şimdiye kadar bu güzel kızımızı ucube gibi çıkaran operatörler şaşmış kalmışlardır. Ama Kaldırım Çiçeğinin operatörü sessiz sedasız makinesinin başında çalışan, öyle lüfa karışmayan, akıllı uslu Turgudumuzdur; kimse ondan bu kadar güzel resim çekebileceğini ümid etmemişti. Bence bu filmde en büyük pay Turguda düşüyor, kendisini cam gönülden tebrik ederim.

İstanbul terzileri birer ikişer döndüler. Bize bütün Parisi getirdiler sanki. Biraz pahalı bir Paris, ama insanı allak bullak ediyor. Mescelâ Lütfiye Arıbal bu sene hepimizi çıldırtacak işleme modelleri ile gelmiş. Sadri, Hani Ball'e giydirdiği elbiselerle defilesinde çok süksa yaptı, hemen bütün eşyaları satılıverdi. Uzun İhsan ve yarı vefakârı Nüşbet de tüüt ve spor üzerine çalıştılar, onların da süksesi dehset. Mısır apartmanındaki Butik ise kumaşların pahalılığından dem vurarak biraz fiatları artırmış bulunuyor ama, bir arı kovanı da orası. Allah keselerimize bereket ihsan eylesin, hemen.

And, yâni Şan sineması kamlarını açtı. İlk gece hemen bütün İstanbul orada idi. Evsahibesi Rüçhan akşamın en distenge en güzel kadını. Ayfer Feray da siyahlar içinde pek güzel, hattâ biraz mesûm bir kadın edası almış, kendisine allah kavuştursun derim. İstanbulun en güzel ses veren makinesi bu sinemada. Bütün temennimiz filmlerinde gösterdiği titizliği bozması.

İki Kitap :

ÖTEYE DOĞRU

Piyas 3 Perde

Sulton VANE-Suat TAŞER

KAYBOLAN BACAĞ

Küçük Hikâyeler

Karel ÇAPEK - Hasan Âli EDİZ

★ **VIVIEN LEIGH**, Arzu İsimli Tramvay'ın (İhtiras Tramvayı) ağır yükünü gerek sahne de gerekse beyaz perdede omuzlarında taşımamın, tayyare yolculuğundan pek korktuğu halde «Elephant Walk» (Fil yürüyüşü) filmi için Pasifiği tayyare ile aşmanın asabı üzerindeki yıpratıcı tesirleri sonunda bir sinir buhranına kapılarak uzun müddet tedavi altına alınmıştı. Artık iyileştğini, kendini toparladığını geçen sayımızda bildirdiğimiz değerli sanatkar Londrada, Sir Laurence Olivier ile birlikte «Uyuyan Prenses» piyesini oynamaya başlamıştır. Eser, Ankara Devlet Tiyatrosunda «Derin Mai Deniz»i oynanan Terrence Rattigan gör.

★ **İNGİLİZ PRODÜKTÖRLERİ** televizyonla mücadelede 3-B den ziyade yeni ve cazip şahsiyetler keşfine, mevzu, prodüksiyonda orijinallğe daha büyük bir ehemmiyet vererek halkı sinemalara çekebilmek emelindedir. İşte, dün

kadar göğüs güzelliğinin mümessili sayılan Jane Russell'ı birdenbire modası geçmiş duruma düşürüveren, küçük, adeta düz göğsün daha güzel olduğu iddialarına yol açan bir estetik görüşünün bayraktarı, Audrey Hepburn'ü şimdi de

ANDREA LEA isimli diğer bir yıldız takip ediyor. Kısa saç modasının halâ meriyette olduğu şu sıralarda Andrea Lea tatl bakışların gölgeliyen ipek gibi yumuşak ve uzun saçlarıyla yeni bir moda kavgasını körükleyeceğe benziyor.

★ **3-B BAHSİNDE**, öğrendiğimize göre Türkiyemizde bu yeniliği daha hayli zaman görmeyecekmişiz. Zira, «Natural Vision» denilen ve gözlükle seyredilen çeşid için lüzumlu gözlükleri yerli olarak imâl imkân yokmuş. Bunların ithaline müsaade alınabilse dahi, seyircinin gözlükleri beraber alıp götürmesi kuvvetle muhtemel ol-

duğu için günün birinde gözlüklerin tüketivermesinden korkuluyormuş.

★ **MAUDE ADAMS** Amerikalıların Sarah Bernard'ü idi. Geçenlerde hayata gözlerini kapayan küçük yapılı büyük sanatkar, tıpkı Sarah Bernard gibi, Amerikan sahnesinin değişmez L'AIGLON'u idi. Tiyatronun şaşaalı devrinde, her isteği yerine getirilen bir kraliçe gibi hüküm sürmüş olan Maude Adams'ın L'Aiglon'da dünyamın en pahalı kostümünü giymiş olduğu söylenir. Anlatıldığına göre, 111 senedenberi Amerika tiyatrolarının hemen biricik aksesuarcılığını yapmakta olan Dazian firması, L'Aiglon için Maude Adams'a 14 krat altınla murrassa bir üniforma yapmış ve bu müzelik kostümü 1350 dolara maletmiş imiş.

Renkli Fener

Geçen sene HİSSEL ŞAYIA'nın kazandığı büyük muvaffakiyet üzerine Eminönü Kolu'nda daha ziyade dünün en çok tutulmuş eserlerin yeniden sahneye koymak yoluna giden Şehir Tiyatrosu bu yıl da açılış püyesile bizleri tekrar dünün tath - bir bakıma acı - hâtıralarının kucagina bırakıyor. RENKLİ FENER... Bir avuç tiyatro aşığının büyük müsküllere rağmen perdenin muntazaman açılması ananesini, salonunda çekirdek fıstık yenilemeyeceği kaides'ni bu memlekette de yürütülebilmek için didindikleri devrin en cesur adımlarından biri. RENKLİ FENER... sanatkârın hem oynadığı, hem sırasında dekorumu da, kostümünü de kendi yaptığı, müell'fin, mütercimim tiyatroya omuz silkmesi karşısında, eser ni kendi bulup, kendi tercüme veya adapte edip, kendi sahneye koyduğu devirde Muhsinin Hans Müller'den alıp en titiz terzi elinden çıkmış elbise gibi cemiyetinize malettiği eserlerden biri. RENKLİ FENER... Neyyire'nin - Türk Sahnesinin birinci Türk kadını eşsiz Neyyire'nin - en çok başarı kazandığı püyeslerden biri. RENKLİ FENER: Muhsin, Neyyire, Galip, Ercüment, Jönprömiye Vasfi, Şaziye, Kınar hanım, kadın rolünde Hazım...

Bugün Galip rejisör rolünde, kendi rolü Muhib Arcıman'da Ercümentle Vasfinin sıra ile oynadıkları jönde Muzaffer Arslan, evvelâ Kınar Hanımın, sonra Şaziye'nin yarattıkları rolde yine Şaziye Moral, kadın rolündeki rahmetli Hazımın yerinde Halide P'şkin, Neclânın rolünde Melâhat İçli... Fakat en ağır yük muhakkak ki yeri doldurulamıyan unutulmaz Neyyirenin rolüne çıkmakta olan Gülüstan Güzey'in omuzlarında. Aziz bir hâtıraya layık olduğu sevgi ve saygıyı göstererek bu ağır yükün altından kalkabilmek uğrunda âzami gayreti sarfedeceğinden emin olduğumuz genç sanatkârimıza ve bütün diğer arkadaşlarına muvaffakiyetler dileriz,

Dünden Hâtıralar: Renkli Fener ve Baskın

★ Şehir tiyatrolarının üçüncü eserleri iki «Gazetedaş» ındır. Kommedide mevsimin ilk telif eseri olarak Cevat Fehmi Başku'tun MAKİNE'si oynanacak ve muhtemelen Vasfi Rıza Zobu başrolü alacak. Dramda ise Tuvfik Sadullah'ın Bizim Şehir müellili Thornton Wilder'den tercüme ettiği DİŞİMİZİN ZAR'ın Meinecke sahneye koyacak.

★ HALDUN TANER'in GÜNÜN ADAMI nihayet bir sahneye kavuşabildi. Değerli küçük hikâyecimizin aylardanberi münakaşası edilen eserini Muammer Karaca oynamaya karar vermiş ve müellifle anlaşmıştır.

stil

Dram'da :

“YAVRU KARTAL,,

İstanbul Şehir Tiyatrosu Dram kısmında **YAVRU KARTAL** temsili muvaffakiyetle devam ediyor. Şair Sabri Esad Siyavuşgil, Yavru Kartal tercümesile muazzam bir zafer daha kazanmış, delimize şiir dolu bir eser daha hediye etmiş oluyor. Yavru Kartal'ın bugünkü tiyatro anlayışına uygun bir eser olup olmadığı, Türk seyircisini alâkadar edip etmiyeceği bahsinde münekkidlerimiz bölünmüştür. Senaryo, bütün itirazlara rağmen, Yavru Kartal temsilini takdire değer bir sanat hâdisesi olarak kabul etmekte, mukayeseye lüzum hissetmeden, Cahide Sonku'nun içten, anlayışlı oynayışıyle haklı olarak öğüncbileceği bir muvaffakiyet seviyesine ulaştığına inanmaktadır.

stil

MEVZU:

YAVRU KARTAL Napolyon'un oğlu «Roma Kralı», «Reishstadt Dükü» (Cahide Sonku) nun hikâyesidir. Avusturya'da, dul annesi Parne Düşesi Marie-Louise (Nezihe Becerikli) nin yanında yaşayan mariz genç, Avusturya'nın olduğu kadar Avrupanın da mukadderatına hükmetmeğe çalısan Prens de Metternich (Samı Ayanoğlu) in diplomatik pazarlıklarda kullanmak için sıkı sıkıya muhafaza ettirdiği bir koz durumundadır. Bununla beraber, etrafındaki çenberin sıklığına, kendi tecrübesizlik ve aczine rağmen, babasının boş bıraktığı yeri doldurmak, onun şan şeref ve ihtişam mertebesine erişerek Fransıyı zaferden zafere ulaştır- mak hevesindedir.

Onun bu hevesini körükl'yen, onu teşvik için çeşit çeşit kılık ve kıyafetlerle Avusturya saraylarına kadar girmeye muvaffak olanlar da vardır. Fransadan gelen terzi (Celâl Balkır) gibi, terzi kılığında girmiş olan Kontes Camerata (Şükriye Atav) gibi, Napolyon'un eski askerlerinden Flambeau (Hüseyin Kemal Gürmen) gibi..

Böylece bir kaçma tertibi hazırlanır, maskeli baloda Kontes Camerata, Reichstadt Dükünün kıyafetine girerek onun yerini alacak, Dük de sesilmeden kaçmak imkânını bulacak, Napolyonun Avusturyada kazandığı büyük zaferine sahne olan Wagram Muharebe Meydanında taraftarlarıyla birleşerek Fransaya geçecektir. Fakat Kontes Camerata'nın yakalanması her şeyi alt üst eder. Gayesine ulaşabilmek için her türlü imkânı elde etmiş olduğu halde Reichstadt Dükü, kendi uğruna bir kadının başına felâket gelmesine razı olamıyarak tereddüt içinde hocalarken yakalanır. Esasen hasta olan genç, bu son darbenin şiddetine tahammül edemiyerek kısa bir zaman sonra hayata veda eder.

Yavru Kartal'ın muvaffakiyeti-
 nde büyük bir hissesi olan diğer
 sanatkârimız da Flambeau'yu oy-
 nayan Hüseyin Kemal Gürmen'dir.
 Yavru Kartal'ın hemen en güzel
 misralarını da Flambeau'dan din-
 liyoruz:

Ne yapalım?.. Her zaman Avrupa
 kale gibi
 Karşımıza dikilmiş! Bir kıl'ın
 galibi
 Olmak güzel şey, ama hayat mı
 denir buna?

Pariste oturmak yok, hep Berlin,
 Viyana. Her işe yeni baştan başla!
 Aynı şeyi yap İki defa, üç defa...

Nihayet insan harab
 oluyor, at üstünde boyna kenetli
 dizler.

Sonunda cammızdan bıktık artık!..
 Ya bizler?

Ya bizler, rütbesiz âciz fakir fukara,
 İki büklüm, yaralı, hasta; sefil;
 yollara

Düşenler; dükalıkta ümidi olmıyan-
 lar,

Boyna taban tepip de hep yerinde
 sayanlar,

Mareşal da oluruz diye bir gün
 ümide

Kapılmıyacak kadar solda sıfır,
 pejmürde

Yaz kış, soluk almadan boyna iler-
 leyenler,

Ürpertisiz donanlar, korkusuz terle-
 yenler;

Yalnız ayak uydurup türkü, boru
 sesine,

Sıtmayla yürüyenler tekerlenirce-
 sine.

Bizler ki, on yedi yıl taşıyıp durduk
 sırta,

Kasatura ve tüfek, harbi ve koca
 çanta,

Erzak? Ne ağırlığı vardı onun, ne
 lâftı.

Ama; hilâfsız yirmi okkaydı üst
 tarafı;

Bizler ki, öksürüğe ilaç var mı de-
 dikçe,

Ayağımız suda kaldı Tunada saat-
 lerce;

Bizler ki, yakışıklı bir subay gelip
 hızla;

«Düşman hücumu kalktı, dayanın
 kıtanızla»

Diye bir bağardı mı, aceleden lok-
 mayı

Ters yutardık ayakta, yahud da
 acıkmayı

Unutup serinlesin bâri içimiz, der-
 dik.

Ölü beygir kanile kar şerbeti iç-
 dik.

Devlet Tiyatrosu

Devlet Tiyatrosu da biraz gecikme, bir miktar dedikodudan sonra perdesini açtı. Tiyatro kısmında iki hafif İngiliz eseri temsil ediyor. Bunlardan birisi geçen sene Küçük Sahnenin himmetile gerek İstanbulluların gerekse Ankaralıların seyretmiş oldukları İngiliz trupunun oynadığı «Müteveffa Edwina Blake» isimli melodram. İsmi ne Fransızcasından alınarak: «Şemsiyeli Adam» denildiğine göre muhtemelen tercüme de Fransızca tercümesindedir. Diğer, İngiltere'de büyük bir muvaffakiyet kazandıktan sonra, Amerikada sırf başroldeki Margaret Sullavanın kuvvetli şahsiyeti sayesinde tutunabilen «Derin Mai Deniz» (Aşağıdaki resimler Derin Mai Denizin, New-York'daki temsiliyle «solda» Şemsiyeli Adam'ın İngilteredeki temsilindedir «sağda»

Zahir GÜVENLİ'nin fırçasile:
«O» ve O'nu çok sevenler.

Dostum Harvey

Takdim Eden:

Basir FEYZİOĞLU

(Mütercim)

Sehir Tiyatrosu Komedi kısmında gelecek ay temsiline başlanacak olan «Dostum Harvey» piyesi, modern Amerikan sahnesinin en muvaffak eserlerinden biridir. Bundan 10 sene evvel New York'da ilk defa sahneye kondu. Şu zaman nâdir piyeslere nasip olma bir zağbet görmüş ve aynı tiyatrodaki bütün bir yıl temsil edilmiştir. Eser, uzun müddet Amerikan elkârını işgal etmiş, Pulitzer mukâfatını kazanmış; ayrıca en meşhur sinema sanatçılarının iştirakile filme de alınmıştır.

Piyese, Amerika'dan sonra Avrupa sahnelerinde de aynı zağbet ve alkân ile karşılanmıştır.

Bu komedi, Mary Chase adında bir kadın gazetecinin ilk tiyatro eseridir. Evvelâ «Beyaz Tavşan» isimle nesir ve temsil edilen eser bazı tadilatlar sonra «Harvey» adını almıştır.

«Dostum Harvey» adile dilimizle naklettiğimiz bu piyes, mevzu itibarıyla gayet orijinaldir. Eserin ustaca işlenmiş ve zarfî nüktelerle örülmüş muhavere,leri, smükleyici vak'asını bir kat daha güzelleştirmektedir.

Piyenin baş kahramanı Elwood, bir metre 80 boyunda bir tavşan dostu olduğuna inanmaktadır. Harvey adını verdiği bu tavşanı yalnız kendisi görmektedir. Fikri sabit onda o kadar kuvvetlidir ki, Harvey'i başkalarının da gördüğünü sanmaktadır.

Elwood'da bîrsâm (Hallucination) dan başka hiç bir gayri tabiiyet yoktur. Bîlâkis o, beşeri meziyetlerin hemen hepsini şahsında cemetmiş ideal bir insan tipidir: Cömert, fedakâr, müteffit; nazik, uysal; mütevekkil; samimi. Kötu lüğe iyilikle, kabalığa nezaketle mukabele eder. Yalan, hile, desise nedir bilmez.

Bütün bu meziyetlerine rağmen, mevcut olmıyan bir tavşanı gördüğü için herkes ona meczup nazarla bakmaktadır. Nihayet hemşiresi Veta, onu bir ilmarhaneye götürür. Orada hastalığı teşhis edilir. Kendisine yapılacak bir enjeksiyondan sonra Elwood artık tavşanı görmeyecektir. Hasta enjeksiyon odasına alınır. Herkes sevinç ve heyecan içinde, birkaç dakika sonra normal bir insan olarak çıkacak Elwood'u beklemekte. Tam bu sırada taksi ücretini istemek üzere içeri giren şoför, senelerdenberi imarhaneye getirdiği hastaların enjeksiyondan sonra normal birer insan olarak olunca tamamiyle değişiklerini, eski iyi huylarını kaybedip herkes gibi egoist ve menfaat düşkünü olduklarını anlatır. Bunun üzerine Veta, enjeksiyonu yaptırmaktan vazgeçer ve Elwood'u Harvey'i ile başbaşa bırakmayı tercih eder.

Öyle zannediyorum ki, bu komedi insanları güldürmekten ziyade hicvetmek için yazılmıştır. Muellif, bizim normal dediğimiz insanların hakikatte bir çok kusurlarla malûl olduğunu göstermek istiyor. Bunu isbat için de, bütün beşeri zayıflardan sıyrılarak hayal âlemine geçen, fakat bizim meczup addettiğimiz bir kimseyi adeta mihenk taşı gibi kul lanıyor.

«Dostum Harvey» prova ediliyor.

Talat Artemel ile İ. Galip Arcan «Samerkand'da Bu Akşam» provasında

Yeni Eserler

★ **DRAM'da:** Ce soir à Samarcande = Bu Akşam Samerkand'da; Eser: Jacques DEVAL; Tercüme: Fehmi BALDAŞ; Rejisör: İ. Galip ARCAN; Dekorlar: Turgut ATALAY; Oynayanlar: Talat Artemel, İ. Galip Arcan; Necdet M. Ayral, Abdurrahman Palay, Ercüment B. Lâv, Refik Kemal Arduman, Şakir Arseven, Salâhaddin Mogol, Altan Hanoğlu, Samiye Hüsnü, Gül Gülgün, Neclâ Sertel, Alev Özüür.

★ **KOMEDİ'de:** Dostum Harvey (Bak: Basir Feyzioğlu'nun yazısı)

★ **EMİNÖNÜ KOLLU:** Renkli Fener (Bak: sahife 4).

★ **KÜÇÜK SAHNE:** Treize à Table = Ziyafet; Eser: Marc-Gilbert SAUVAJON; tercüme: Mevrure ALEVOK; Rejisör: Muhsin ERTUĞRUL; Dekorlar: YAKUP; Oynayanlar: Lâle Oraloğlu, Heyecan Başaran.

MUAMMER KARACA'yı biz alışkanlıkla İzmir Fuarına göndermişik, halbuki sevinli ve değerli sanatkârimız bir Avrupa seyahatinden dönegeldi. Gittiği yerde vatanının taşını toprağını aradığını söyliyen Karaca, geçen senenin en başarılı eseri CİBALİ KARAKOLU ile perdesini açtı. Geçen yıl rafa koyduğu balenin yanına bu sene orkestranın da piyanodan gayri sazlatını gönderiverdi. Tertemiz salonu mütemadiyen keyifli ve memnun seyircilerle dolup dolup taşan Karaca Tiyatrosu Cıbalı Karakolu'ndan sonra yine Refik KORDAĞ'ın MİLLİ İHTİKÂR ANONİM ŞİRKETİ'ni sahneye koyacaktır.

SES'te "CAPRI BALESİ,,

SES TİYATROSU Müzikli komedi ananesini devam ettiriyor. En gözde elemanı Tevhid Bilge'nin kadrodan ayrılmasile açılan büyük gedığı göz altı beş İtalyan kızile kapamağa çalışıyor. Vücutlerini cömertçe teşhirden kaçınmayan CAPRI'liler danslarında da oldukça kabiliyetli ve muntazamdırlar. SES'te idhâl malı «Capri Balesi» nin süslediği ilk eser YUTMAZOĞLU'dur.

Aydan Aya :

Ya Bize Ne?

Yazan: Tefik SADULLAH

Perdeler açılır açılmaz münekkittlerimiz de kalemlerini sıvırttılar. Böylece sahne onlara, onlar da bana mevzu verdi. İşte size iki tenkit yazısı ki, birinde seyirciyi adetâ sahneye domates, çürük yumurta yağdırmağa teşvik eden «Yavru Kartal»ın sair mütercimi Küçük Sahnenin Babayiğiti'ni hırpalıyor... Daha doğrusu halı döğer gibi dğüyor; ötekinde ise Fransız kültür ve şiirinin ezeli âsığı olarak tanılan diğer bir münekkittimiz Yavru Kartal'ı hemen aynı düşüncelerle yeriyor:

Siyavüşgil:

Bu sene tiyatro mevsimini Küçük Sahne Babayiğiti ile açtı. Şu satırları yazarken piyes bitmiş, her kes evine canını zor atmıştır. Tam üç saat Millî İrlanda sahne edebiyatının kurucusu olduğu iddia edilen bir Synge efendinin komedi mi, dram mı, piyes mi ne olduğu belirsiz, Comédia déll'arte ile masal karışığı, ucuz romantizm kırması, çocuk tiyatrosu ile orta oyunu bozması, ne şahısları insana, ne sözleri kelâma, ne de vak'ası olağana benzeyen oyununu seyretmeğe katlanan bizlerdik asıl babayiğit.

...piyeste bulunmayan şeyler ise, binası iyi çatılmış bir entrika, insana insan oldukları hissini veren tipler, güzel kıvrak, yahut fikir ve his dolu bir muhavere, çocukuyu aşan ve zoraki olmayan bir aksiyon, her hangi bir tez, hasılı oyunu sanat eseri yapan her hangi bir unsur.

...Synge İrlanda Tiyatro edebiyatının kurucusu imiş: Bana ne?... Ben milletlerin edebiyat tarihleri hakkında bir fikir almak için değil, sahne zevk ve heyecanımdan nasibimi almak için tiyatroya gidiyorum. Falan milletin dâhisi imiş diye benim mutlaka dize gelip hayran çelebi gibi sevinç göz yaşları dökmem mi lâzım?»

... Evet: Siyavüşgil «Babayiğit» den sonra hiddet ve şiddetle «Bana ne?» diyor ve sanki Ekrem Reşit de «Kazma kuyuyu, kazarlar kuyunu» fehvasını hatırlatmak istermişçesine, «Kime?» «ne?» «Niçin?» gibi «Bana ne?» nin bir takım müteradiflerini L'Aiglon müterciminin karşısına sıralayıyor. Bilmem ama, sırça köşkte oturanların taş şöyle dursun, domates, çürük yumurta lâfını dahi pek destursuz ağıza almamaları lâzım gibi geliyor bana.

Rey

L'aiglon Edmond Rostan'ın en zayıf eseridir. Cyrano hezeridir, bu sebepten dolayı da kalbimizde derin akisler uyandırır. Halbuki bu «Yavru Kartal» nedir? Âciz, hasta, dégénéré, efféminé bir mahlûk. Onunla dört saat nasıl mesgul olabiliriz. Biz kartalı, yani Napolyon'u biliriz. Damarlarında akan Habsbourg'ların eskimiş, zayıflamış, iradeyi söndürmüş kanı taşıyan oğlu bizi hiç bir surette alâkadar edemez... Metternich kim? Flambeau neyi temsil ediyor?... Biz sahnede olup biteni pek anlamıyoruz, bu sebepten dolayı da alâkadar olamıyoruz. Bu biçare, âciz, hattâ miskin Yavru Kartal bizi lâkayd bırakıyor. Bu zavallı hasta Fransız çocuğu nasıl olmuştâ Avusturyaya gitmiş? Onu orada neden hapsediyorlar? Etrafında neden bu kadar telâş ediliyor? Anlıyamıyoruz! Niçin anhyalım?

Bu sualleri, seyirci kendi kendine soracaktır. Menekşe, arı, Vendome sütunu ve daha bir çok telmihin nânsını anlayacaktır. Bütün bunları bir tarafta attığımız zaman ortada ne kalacaktır?

Gelecek Sayıda

MAKİNE

YAZAN :

CEVAT FEHMİ BAŞKUT

Beynelmilel Bir Anket:

Tiyatro Muharrirliği Öğrenilebilir mi?

Hamlet

Bir Cinsî sapık mıdır?

Fransanın olduğu kadar dünya tiyatrosunun da en şöhretli ve gerçek-ten en değerli sanatçılarından birisi olan Jean-Louis Barrault, Madeleine Renaud ile birlikte önceden getirmiş olduğu tiyatro topluluğunu nihayet New York'a da götürmüştü. Birleşik Amerika tiyatro başkentinde büyük bir alaka toplayan Fransız heyetinin temsillerinden birisi de André Gide tercümesinden oynanan Hamlet'di. İngiliz şairinin olduğu kadar sahne edeliyatının da harikalarından biri olarak kabul edilen Hamlet'in Anglo-Sakson âleminde bir Fransız tarafından, Fransızca konuşarak temsili muhtakkak ki büyük bir cesaret ve nefsî itimad gerektiren bir hadise idi. Nitekim Barrault'ın Hamlet'i Amerikalı seyircilere aylarca sürececek kahüşmâ de mümtâzşâ meczuları yaratmaktan geri kalmadı. Bu temsil hakkında yazılanlar arasında Birleşik Amerikanın Şeyhül-münakkidin'i sayılan George Jean Nathan, gerçekten mühim bir anlayış, ve tefsir meselesini ele aldı, Barrault'ın Hamlet'i anlayışını tahlil ederek Danimarkalı Prensin bir cinsî sapık sayılıp sayılmayacağını tetkik eden bu yazıyı SENARYO öknüculdünü sunuyorum.

Herkes'in pekâlâ bildiği gibi Hamlet sayısız nazariyelere yol açmış, bunların pek çoğunda tefsircilerin kendi sapıklıklarını gamlı Danimarkalıya yakıştırmayı uygun buldukları görülmüştür. Cidden çeşitli faraziyelerin listesinde Skizofrenia (şahsiyetin ikiye bölünmesi) dan akli değil de tamamiyle bedeni illetlere, din değiştirmeye kadar her türlü derd teşhisine rastlandığı gibi: «Hamlet'in deliliği üzerinde durmağa lüzum var mı? Binlerce aktörün bu rolü oynayabilmek için çırpınması bu deliliğin katli delili değil midir?» Diyen ince nüktedanlar dahi görülmüştür. Şimdi de Jean-Louis Barrault bambaşka bir görüşle ortaya çıkıp Coleridge'den (1) aktardığı fikirler genişletiyor ve hemen herkesi çileden çıkaracak bir iddia ile «Hamlet'in deliliği onun hâdde varan sağ duyusuna bizlerin verdiğimiz isimden ibarettir!» diyor.

Barrault'ın bu aktarma iddiası yanında kendine has fikirleri de var. Onca Hamlet'in şehvi bünyesi - kendi ifadesile - «Kadınlarla pek işi olmayacak derecede noksandı»; nitekim babası da bu bakımdan Hamlet'in eşidir ve babası ölür ölmez anesinin Hamlet'in amcası ile evlenmekte vakit fevtetmeyişinin sebebi de budur. Barrault daha da ileri giderek anne ile amcanın şehvani ihtiraslarının Hamlet'i fazlasiyle tiksindirdiğini ve kendisinin eşevi faaliyete temayülü olsa bile bu aşırı tikslenme yüzünden bu temayülün de tamamen ortadan kalkması lâzım geleceğini iddia ediyor. Bir kere düşünüşünü bu yola saptırdıktan sonra Hamlet'in bastırılmış şehvani hislerini: «Ophelia'ya karşı beslediği aşk derecesinde kuvvetli» bir dostlukla Horatio'ya tevcih ettiğini ileri sürüyor, bunun peşinden de maheup, maheup, adeta sözünü geri

alircasına: «Ama,» diyor «Bu iki aşkda şehvetten eser yoktur!»

Bu nazariyeyi ister kabul, ister reddedebilirsiniz. Yalnız, bu iddialarda bir nebze mantık payı olsa bile, bana öyle geliyor ki Barrault kendi görüşüyle Hamlet'in şahsiyetinde homoseksüel bir temayül sezdiğini açık açık ifadeden çekinmektedir.. Hamlet'in anasından tiksinişini, Horatio'ya sıkı sıkıya bağlanışını, Ophelia'yı kendinden uzaklaştırışını, Rosencrantz ile Guildenstern'in öldürülmele-ri karşısında maruz kaldığı şok'u birer birer sayıp döktükten sonra Barrault bütün bunları sudan bir şekilde tathya bağlamağa çalışmaktadır.

Sahnelerimizde - bu kasitle oynanmamış olmakla beraber - açık açık cinsî sapık görünen en az bir İngiliz Hamleti seyretmiş olmamıza karşılık Barrault nazariyelerinin tamamen tersine, rolünü tepeden tırnağa erkekçe oynuyor, hattâ o kadar ileri gidiyor ki zaman balabanlaşmış bir adale kümesinden ibaret kalıyor.

Nazari görüşü başka, rolü oynayışı başka olsa dahi, yine de Hamlet Fransız aktörünün gerçekten geniş olan karîha ve kabiliyetlerini aşiyor ve neticede Barrault, her saldırışıyla kendisinden biraz daha uzaklaşan, serap misullu bir hedefe pala sallayan bir aktör olmaktan ileri gidemiyor. İnce mizaha inkân veren sahneleri Fransız aktörü cidden güzel çekip çeviriyor. Buna karşılık dramatik bir yenilğe ihtiyaç gösteren sahnelerde ise, takdır ve hayranlığa şayan bir sarahatle konuşma ve pandomim kabiliyetine Barrault, zaman zaman, Joseph Schildkraut'ın - kendini pek beğenmediği ender anlardaki - suratını hatırlatan beylik rol kesme numaralarından fazla bir şey ilâve edemiyor...

(1) Coleridge: İngiliz Şairi

Münekkidlerin Tenkidi

Postadan, günün birinde «Bir Tiyatro Amatörü» imzalı - duha doğrusu imzasız - bir mektup çıkageldi, Meçhul tiyatro meraklısı Münekkidler Tenkidi başlıklı bir de yazı ilhistirdiği mektubunda, yazısı nesredildiği takdirde, her ay muntazaman tenkitlerin tenkidini yapmağı vadediyordu. Tenkit edenin tenkit edilmeğe katlanması lâzım geldiği düşüncesi ve her ay yazı gönderileceği vâdinin tutulacağı ümidile, sahibini tanımadığımız bu tenkidi kelimesine, virgülüne dokunmadan aynı sütunlarımıza geçiriyoruz. Bu yazıda'ki fikirlerin doğrudan doğruya «Tiyatro Amatörü»ne ait olduğunu kayde, bilmeyiz lüzum var mı?

Bu sene İstanbul tiyatro mevsimi «Babayiğit» adı verilen İrlandaca'dan tercüme bir eser ile açıldı. Neşriyat hayatına yeni atılan «Senaryo»muz da bir babayiğitlik yaparak «Tenkitlerin Tenkidi» sütununu açıyor. Hangi tenkitlerin? Gazete sütunlarında bu nam altında çıkan yazıların demek istiyoruz. Bu itibarla iddiamız ne onlardan fazla ne de eksiktir.

İşte, «Babayiğit»ten başlıyoruz:

Küçük Sahne'nin yine büyük iddialı temsillerinden birine şahit olduk. İddia, münekkitlemizi ikiye böldü, daha doğrusu bir buçuğa böldü amma, yaşayan mahlûkları böyle taksim edemeyiz. Bir tarafın muhakkak ölmesi icap eder, çün için yarım tarafı da bir diye kabul ediyoruz. Amma hangi taraf olduğunu tasrih etmiyeceğiz, çünkü okuyucularımızın zekâlarından, Küçük Sahne'de kendi seyircilerinin nezaketlerinden olduğu gibi, şüphe etmiyoruz.

«Babayiğit»in tercüme ve temsili ni hemen bütün münekkidler beğenmemekte ittifak ediyorlar. Tunç Yalman ile Hasan Âli Ediz'i istisna ediyoruz. Zevkler ve renkler münakaşa edilmez. Ekseriyetin beğenmemesi de birşey ifade etmez. Yalnız, üzerinde durulması lâzım gelen nokta, bir münekkit için eserin aslı ile tercümesini ayırt edebilmesidir. Meselâ «L'Aiglon»un tercümesi çok güzeldir. Temsilin muvaffak olmadığı hususunda ise, «Babayiğit»i beğenenler dahil, bütün münekkidler beraber. Bunun sebebi tercümede hiç olmazsa müellif ihanet edilmemiş olması. O halde, Tunç Yalman ile Hasan Âli Ediz nasıl olur da «Babayiğit»ten hoşlanabilirler? Shakespeare'in dediği gibi: «That is the question.» Fakat biz açıkhyalım: Syngé'nin eseri ile «Babayiğit»i birbirine karıştırdıkları için. Yalnız bu kadar mı? Syngé hakkında kütüphanelerini de fazla

karıştırmışlar. Bizde maalesef bu âdet olmuştur. Bir eser sahneye konuldu mu, nasıl konuldu? nasıl oynandı? müellifin tasavvuru, düşüncesi, arzusu yerine getirildi mi? diye araştırarak yerde, bir çoğumuz, eserin hangi tarihte, kimin tarafından, hangi dilde, hangi sahnelerde oynandığı hakkında bir sürü malûmat verir, ukalalık ederiz. Vaktile Selami İzzet te tiyatro tenkitleri yazardı. Daha ziyade tercüme ederdi. O zamanlar sahnemizde en çok Fransız vodvilleri oynanırdı ve bunlar «L'Illustration» tarafından neşredilen piyeslerden tercüme edilirdi. Kitapların kapaklarında, iç taraflarında, eser hakkında muhtelif Fransız gazetelerinde çıkan tenkitlerden parçalar konulurdu. İşte Selami İzzet, bizim sahnede oynanan eserlerin bu tenkitlerinden özetler çıkarırdı. Bu hastalığımızın «L'Aiglon» münasebetile de devam ettiği ni ve hattâ şiddetlendiğini görüyoruz. Zira, şimdi, İngilizce, Amerikanca tercümelemler başladı.

Şehir Tiyatrosunun Komedi Sahnesinde oynanan «Onu çok Seviyordum»u sevenler ve sevmiyenler oldu. Ekrem Reşit bayılmış, Fikret Âdil beğenmiş, Sabri Esad Siyavuşgil beğenmiyor. Üçünün de hakkı var. Bu Nasrettin Hoca hükmüne hayret etmeyiniz. Ekrem Reşit Siyavuşgil beğenmedi diye, Sabri Esad da Rey'in hoşuna gitti diye beğenmemiştir. Vakti ikisi de ayrı ayrı seyrettiler amma, insiyakî olarak böyle hareket etmişlerdir, diyeceğim. Nasıl etmesinler ki, Ekrem Reşit Siyavuşgil'e «Neden kalkdım da L'Aiglon'u tercüme ettin, ne lüzum vardı?» diye, Sabri Esad: «Aman üstadım, Cyrano'yu tercüme ettiğim zaman: «Aferin, şimdi artık sıra L'Aiglon'da diyen sen değildin?» suali ile Rey'i haptediyor. Bu sebepten arada görüş farkı var. Fakat mes'eleyi, ara sıra tiyatro işle-

rine sevimli burnunu sokan Doğan Nadi, Sabri Esad'a: «Ekrem Reşit mahsus, seni aldatmak için L'Aiglon'u tercüme et demiştir» deyiverip kökünden halletti. Ya Fikret Âdil? onun beğenmesine sebep, ill: temsil gecesi, her halde rolünü henüz ezberlemediği için Vasfi Rıza'nın ölçülü oynamaya karar vermiş bulunduğunu zannetmesindendir. Bu zannında yanıldığını, temsili son günlerde görmüş olan Adnan Benk ortaya koyuyor: zavallı komedi fars haline getirilmişmiş. Fikret Âdil'e ayrıca kızmamak ta kabil değil. Kalkmış, Jean Guilton'un eserini tercüme etmek için müsaade alınmış mı? Yahut kendisine telif hakkı ödenmiş mi? diye sorup duruyor. Sanki telif haklarını koruyacak ondan başka kimse kalmamış ve Dram da L'Aiglon'dan sonra oynayacak «Bu Akşam Semerkand'da», Komedi'de «Onu çok Seviyordum»un yerini alacak «Dostum Harvey» ve Küçük Sahne'de temsiline başlanacak «Ziyafet» için Jacques Deval, Mary Chase ve M-G. Sauvajon'un muvafakatları alınmış gibi.

Gündelik gazetelerin bir kaçında film tenkitleri yapılmaya başlanmış olmasını memnuiyetle görüyoruz. Yalnız, tenkitlerin bir kısmının, yerli filmlerimize yabancı eserlerden aşırılıp eklenen parçalar gibi, tercüme koktuğuna da dikkat ettik. Meselâ: «Filmde gizli bir ihtişam, buruk bir melankoli, gurup halinde bir güzellik elele vermişler. Rejisör bunları bir tākibin sür'atı ve inadı içine sığdırmış» tarzında cümleler var. Gerek tarz, gerek üslup acaba yazının altında imzasını gördüğümüz münekkidin mi? Öyle ise, her halde evvelâ yabancı bir dilde yazıyor, sonra da tercüme ediyor. Yahut, zahmet olmasın diye doğrudan doğruya bir yerden alıveriyor. Demek, Sinema tenkidinde de Selâmi İzzet «ekol» yapmış.

Yurdun Her Tarafında Tiyatro...

Yazan: **Mahmut ABAÇ**

Bir milletin kültürel kalkınmasında okuma yazma kadar tiyatrunun da büyük bir rolü olduğunda hiç şüphesiz hepimiz müttelik olmakla beraber, buna maalesef lâzıngelen ehemmiyeti vermediğimizi de itiraf etmek zorundayız.

Bugün medenî dünyanın yalnız belli başlı şehirlerinde değil, hattâ en küçük kasabalarında bile bir iki tiyatro mevcut iken Türkiyemizde bunu ancak iki üç büyük şehrimizde, hattâ yalnız Ankara ile İstanbulda, görebilmek eidden üzücü bir haldir.

Tiyatro derken kasdimizin binalar değil de canlı elemanlar olduğu aşikârdır. İstedığımız kadar büyük ve zengin tiyatro binaları inşa edelim, bunları yaşatacak elemanlar, artist, muharrir ve seyirci, mevcut olmadıkça bunlar hiç bir kıymet ifade etmez. Bir milletin kültür seviyesinin yükselmesinde bunların fazla oluşunun çok büyük bir rolü olduğu muhakkaktır. İşte ancak o zaman her vilâyetimizin ve hattâ kasabamızın kendi çapında küçük bir sahnesi ve faal bir tiyatro kadrosu olur. Şu halde ana dâva eleman yetiştirmek ve seyirci bulmaktadır. Bu, öyle zannedildiği kadar kolay bir dâva değildir.

Vaktiyle spor yapmağa çalışanlara, evlerimizde: «bu çocuğun bir şey olacağı yok. Gözü canbazlıkta!» derlerdi. Hamdolsun bugün bu zihniyet ortadan kalkmış bulunuyor. Fakat buna mukabil sahneye çıkmağa heves eden gençlere bugün dahi iyi bir gözle bakılmadığına kimsenin şüphesi olmasın. Nitekim, okul müsamerelerinde, büyük şehirlerimizde demiyecğim ama birçok vilâyetlerimizde sahneye çıkaracak talebe bulamayız. Veliler, bin türlü bahane icad ederek, buna nâni olurlar. Bu neden böyledir, bilir misiniz? Onlara tiyatrunun kudsiyetini anlatamamış ve tiyatro hakkında bir fikir verip bir sevgi aşılammış olmamızdır. Bunun için de ana ve babaların çok haklı olduklarını kabul etmeliyiz. Onların bugüne kadar tiyatro diyebildikleri şey, zaman zaman turneye çıkan ve uğradıkları yerlerde eğer varsa kapalı bir sahnede, yoksa kurdukları portatif çadırlarda kantolar söyleyen, göbek atan, canbazlık yapan ve nihayet tulûat nev'inden sözde bir dram veya komedi temsil ediveren uydurma truplardan ibarettir.

Tiyatro için lüzumlu elemanlar yetiştirmek daha mektep sıralarında iken aşılaman sevgi ile başlayacağını kabul ettiğimize göre bu gayeye yönelmek halkınıza tiyatro sevgisini aşılammak gerekir. Seyircisi olmıyan bir tiyatrodan ileri hamleler beklemek abestir. Pek tabii olarak da böyle bir mesleğin heveskârı çok olmaz. Şu halde yapılacak iş, halkımızı tiyatroya bağlamak ve onu sevdirmele kabil olacaktır. Bu emelin tahakkuk edebilmesi için de büyük şehirlerimizdeki belli başlı tiyatrolarımızı, hiç bir maddî

menfaat gözetmeden ve hattâ zararına bile olsa, bağlı buldukları teşekküllerin yalnız büyük şehirlerde değil fakat küçük şehirlerde de göndermeleri, oralarda muayyen bir repertuvarla temsiller verdirmele suretile tiyatrunun, ne demek olduğunu halkımıza anlatmaları lâzımdır. Bu arada ve duhuliyeye fiyatlarının da ucuz olması halkın bu gibi temsillere rağbetini artıran sebepler meyanındadır. Bu itibarla bu gayeye hizmet edenleri, daha doğrusu halkı, ödemek mecburiyetinde oldukları bazı temaşa ve belediye vergilerinden muaf tutmak icabeder.

Diğer taraftan üzerinde ehemmiyetle durulması icabeden bir mesele de amatör topluluklar meydana getirmektir. Bugün birçok vilâyetlerimizde, eskiden Halkevi olarak yapılan ve halen başka ihtiyaçlara tahsis edilmiş bulunan binaların sahne ve salonları ancak sinema salonu olarak kullanılmaktadır. Halbuki bunlardan amatör toplulukların pekâlâ istifadesi sağlanabilir. Yalnız, bu gibi toplulukların kurulmasını teşvik ve kurulduktan sonra da himayeleri gerekir. Bu da hiç şüphesiz ki mahallî idarelere düşen bir iştir.

Bugün İtalyada üniversite talebelerinden müteşkil amatör truplar tatil zamanlarında devletten ve belediyelerden her türlü yardım ve kolaylığı görmekte suretile ve muayyen bir repertuvarla kasaba kasaba, hattâ köy köy dolaşarak kapalı veya açık hava sahnelerinde temsiller vermekteler. Böyle bir şeyin kontrolü bir tarzda bizde de tatbik edilememesi için ortada hiç bir sebep görmemektediriz.

Şimdi ortaya ikinci bir mesele çıkmaktadır ki bu da birincisi kadar ve hattâ ondan da daha mühündür: Temsiller için lüzumlu olan materyalin temini. Tabii bunun başında da, halkımızın millî hislerini okşayacak, ona millî bir terbiye verecek, kökleşmiş âdet ve an'anelerimizi canlı bir şekilde yaşatacak, cemiyetin iyi ve kötü taraflarını gösterecek, sosyal dâvalarımızı ele alacak bir repertuvarın hazırlanması işi gelir.

Kalemiyle geçirmek mecburiyetinde olan yazarlarımızın vaziyetleri meydanda olduğuna göre onlardan bu kadar büyük ve neticesi evvelden kestirilemeyecek bir fedakârlık beklemek mânasızlık olur. Bunun için bu işi de bazı büyük şehirlerimizin belediyeleri, kültür müesseseleri, ve nihayet Mearif Vekâleti üzerine almalı, muayyen mevzular vermek suretile ikramiyeli piyes müsabakaları tertip etmelidir. Ancak bu suretle ki bu sahadaki çalışmalar hem teşvik edilmiş hem de millî repertuvarımız zenginleştirilmiş olur.

Mektepler, müzeler ve diğer kültür müesseseleri gibi tiyatrunun, bir milletin kültürel kalkınmasında en önemli rolü oynıyacağını düşünerek, memleketimizin her tarafında sistemli bir şekilde geliştirilmesini beklemek ve temenni etmek elbette hakkımızdır.

Ayın Görülmiye

Değer Filmler

★ PARİSTE BİR AMERİKALI

Hollywood'da son senelerde çekilen müzikli filmlerin en orijinalerinden biridir. Sinema âleminin üstün bir başarı belgesi sayılan Akademi Mükâfatını kazanan bu roman film sadece Gene Kelly'ye zenginlik kazandırmakla kalmıyor, Nino Foch gibi, Oscar Levant gibi tanınmış müzik simaları yanında beyaz perdeye Leslie Caron gibi, George Guetary gibi yepyeni şahsiyetler de getiriyor. Müzik ise, Amerikalıların en muvaffak bestekârı olarak tanınan müteveffa George Gershwin'in. Esasen film ismini de Gershwin'in bir eserinden almıştır. (M.G.M.-Fitas).

★ **ANKARA CASUSU**, Dünyanın en palalı casusunun heyecanlı, gerçek hikâyesinin dış sahneleri İstanbul ve Ankarada çekilmiş olduğu için, filmin Türkiye'de husulî bir alâka toplıyacağı muhtemeldir. Ayrıca, James Mason'un yanında, Danielle Darrieux'un bulunması, bir çok meraklıları tatmin için kâfi bir sebep olsa gerek.

(20 th. Century-Fox-Fitas)

★ **MAREŞAL ROMMEL**; Başta James Mason olmak üzere Cedric Hardwick, Henry Hathaway, Luther Adler gibi beyaz perdenin gerçek kurtlarını bir araya toplıyan bu harp filminde New York sahnesinin en değerli sanatkârlarından Jessica Tandy de madam Rommel rolünü oynıyor. Harp sahneleri cidden mükemmel olan «Mareşal Rommel»in bir hususiyeti eserin muharriri Desmond Young'un kendini temsil etmesi, Diğer bir hususiyeti de Luther Adler'in unutulmaz Hitler'idir.

(20 th. Century-Fox-Fitas)

★ **KALDIRIM ÇİÇEĞİ** : Fitas'ın büyük emekler sarfederek itinalı bir şekilde hazırlamış olduğu bu yerli filmimizde, Baha Gelenbevi'nin rejisörlüğü altında sahnemizin en değerli sanatkârlarından Heyecan Başaran, Cüneyt Göker, Nuri Altınok, Mücap Ofuoğlu bir araya gelmekte. Ayrıca, Fitne Fücür'un da işaret ettiği gibi Turgudun kamera ustalığı, sayesinde, beyaz perdede ilk defa olarak Heyecan adesenin gadrına uğramadan pırıl pırıl parıldamaktadır.

Corinne Calvet DÜNYA CENNETİ'nde

ŞAN "AND" Sineması Nihayet Açıldı

ŞAN (AND) Sinemasının açılışında: Tevfik Sadullah Turgut Demirağ'la görüşüyor (solda) — Film başlamazdan evvel Holde (sağda)

Uzun yıllar Amerikada kalarak sinemacılık tahsili yaptıktan sonra yurdumuza dönmüş olan Turgut Demirağ AND-FLİM şirketini kurarak öğrendiklerinin meyvalarını vermeğe başlamıştı. Türkiyede ilk defa Walt Disney'vari, renkli karikatür filmin çevrilmesine de önayak olan genç müteşebbis, büyük masraflara girişerek İstanbulumuza gerçekten lâıyk olduğu sinemayı kazandırmak yoluna atılmış, «Türkiyenin en büyük sineması» na yer bulabilmek için hemen her tarafa baş vurduktan sonra, «Ayak alışıklığı» nı da itibara almadan büyük bir cesaretle Taksim Belediye Gazinosu karşılarında sinemasını inşaya başlamak imkânını bulabilmişti.

Bundan sonra, Turgudu genç görenler, toy sananlar baba sinek üşüşür gibi onun etrafını sardılar, onun hayırlı teşebbüsünden kendilerine hisse çıkabileceklerini umdular. Boşa çıkan bu yersiz ümitler, amansız bir baltalama mücadelesi halini aldı. Koca sinema, bir buçuk seneye yakın bir zaman, kapılarını açıp 22 metre genişliğinde, 16 metre derinliğindeki muazzam sahnesini, artistler için hazırlanan münferit, duşlu odalarını 500 cü fetih yılı kutlaması münasebetiyle Devlet Tiyatrosu temsililerine hasredebilecek durumda iken atıl bırakıldı. Kalorifer yerine kışın ıstın, yazın serinleten «Climatization» tertibi sayesinde yazları dahi sinemaya gitmekten hoşlanan meraklılar, terlemeden, serin serin filmi seyretmek zevkından iki yaz mahrum edildiler. Fakat, sermayesini bir buçuk sene işlemeyen bir yatırıma bağlamak bahasına, inandığı dâvasından vazgeçmeyen Turgut Demirağ, rahmetli babasının isimlerinin ilk harflerinden vücade getirdiği AND adından, kanunî formaliteye uymak mecburiyetiyle şimdilik vazgeçerek nihayet salonunu İstanbulluların takdirine arzede bildi.

5 Ekim 1953 gecesi, şehrin seçkin sinema sever-

leri memleketin yegâne balkonsuz sinemasında, yelpaze şeklinde bir salonda sağa sola kıpırdanmaya, boyunlarını uzatıp kasmaya ihtiyaç hissetmeden, beyaz perdeyi her taraftan aynı rahatlıkla görebilerek nefis bir sanat eserini seyretmenin zevkini tattılar. Geçen sayımızda da bildirdiğimiz gibi AND - pardon ŞAN sinemasında açılış filmi olarak, İngiliz sinemacılığının renkli bir şah eseri olan HOFFMAN'ın SİHİRLİ MASALLARI gösterildi. Pek alışmadığımız tarzda bir eser olan MASALLAR, bilhassa Opera ve Baleden hoşlanan seyircileri hayran bıraktı. Bir renk-dans - müzik - ses senfonisi ruhumuzun pasını süpürdü

ŞAN—(AND) sineması film oynarken bir zindan karanlığına gömülmüyor, tıpkı Amerikada olduğu gibi, muhteşem, kadifeden perde yavaş yavaş kalkarken, salon da ağır ağır, yarı loş, gözü okşayan mai bir ışığa bürünüyor. Antrakta, zarif bir pastahaneye benzeyen büfe iştihayı tahrik ediyor, diğer taraftan makyaj tazelemek bahanesiyle «Powder Room»lara giden hanımlar — mihaniki hareketlerle burunlarını podra ile pomponlarken pek rahat bir yer bulup kendilerini dedi kodaya kaptırılmış olmalı ki — kolay kolay geri dönmüyorlardı.

Kısacası büyük ve muvaffakiyetli bir açılıştan sonra, hemen bir kaç gün içinde İstanbulluların ayağı ŞAN (AND) yoluna alışverişti. Daha şimdiden mevzuunu hakiki bir vakadan alan, Amerikada rekorlar kıran THE WELL (Kuyudaki Eser) filmi ile Üçüncü Adam rejisörü, Carol Reed'in yarattığı ADALAR SÜRGÜNÜ merakla bekleniyor. Hele Adalar Sürgünü'nde Kerime'nin «beyaz perdede görülen en uzun ve en ateşli öpüş sahnesi» bir çok sinema meraklısının muheyyelesini tahrik ediyor.

ŞAN—(AND) Turgut'a mutlu, uğurlu, İstanbullulara da kutlu olsun.

Dünyada Tiyatro Hareketleri

sinematek.tv

theatre world

Londra

★ Edinburgh Festivalini takip eden sakin haftalardan sonra mevsimin ilk muvaffak eseri Carrington, V.C. olmuştur. Piyes, karısının mütemadî kaprisleri yüzünden divanı harbe sürüklenen vazifesine ve mesleğine âşık, gerçekten değerli bir binbaşının iç dramını müessir bir şekilde işlemektedir.

★ Marcelle - Maurette'in Fransızca eserinden Gary Bolton tarafından adapte edilen Anastasia, evvelâ televizyonda yayınlanmış, büyük bir muvaffakiyet kazandıktan sonra Sir Laurence Olivier tarafından St. James Tiyatrosu için satın alınmıştı. Anastasia sahnede de aynı muvaffakiyeti elde etmiştir. İki harp arası devredeki Berlin mahal olarak alan piyes Çarın kızı Prenses Anastasia'nın Çar ve ailesi öldürüldüğü zaman ölümden kurtulabilmiş olduğu efsanesine istinat etmektedir. Üç beyaz rus Çar ailesinin yurd dışındaki servetini ele geçirebilmek için Berlin sokaklarından topladıkları fakir bir kızkızcağızı Prenses Anastasia diye satmağa çalışmaktadır. Sonunda, fakir kızcağız Ana Çariçeyi, ve hemen bütün mülteci rus asilzadelerini kendisinin Prenses Anastasia olduğuna inandırabildiği için, birçok tesadüfler de bu inancı destekleyici mahiyette olduğundan, kendisi de gerçekten Prenses Anastasia olup olmadığını merak başlar. Muharrir bu düğümü çözmekte, hükmü seyircilere bırakmaktadır.

★ T. S. Eliot'nun Edinburgh Festivali yolile Londra'ya ulaşan *Confidential Clerk* (Sırdaş memur yahut hususi kâtip) i çeşitli münakaşalara sebebiyet vermekte, «Katedralde Cinayet», «Kokteyl Parti», şairinin bu eserile ne demek istediği çeşitli tefsirlere yol açmaktadır. «Muharrir ne demek istiyor?» muammasını kendilerine derd edinmeyenler, daha doğrusu muharririn illâ da mühim bir şeyler söylemesi, büyük cevherler yumurtlaması şart olduğu kanaatini beslemiyenler ise, gayrimeşru da olsalar birbirleriyle yine de kardeş olmaları muhtemel olan iki genç âşığın kördüğümü macerasını «Güzel Tiyatro» olarak kabul edip zevkle seyrediyorlar. (Resim solda üstte)

★ Ay başlarına doğru Ann Todd'un *Foreign Field* (Yabancı Toprak) piyesi ile Londraya ulaşması beklenmektedir. «*Foreign Field*» 31 Ağustos'tan beri Başkent dışında «denenmekte» dir. Harpte «kayıp» lar listesine yazılan kocasının ölmüş olduğuna on iki sene boyunca inanmamakta ısrar eden b'ir kadının günün birinde Fransaya, yabancı toprağa gitmek zorunda kalmasıyla hayatının yepyeni bir istikamete yönelmesini hikâye eden eserde, değerli sahne ve perde sanatkarının büyük bir muvaffakiyet kazanacağına şimdiden muhakkak göziyle bakılmaktadır.

★ Amerikada yerleşmiş olan ünlü Alman müellifi Carl Zuckmayer'ın *The Devil's General*'i Londrada büyük bir merakla beklenen eserlerin başında gelmektedir.

Paris

★ Son haftaların en mühim hâdisesi hiç şüphesiz Jean-Louis Barrault-Madeleine Renaud trupunun temsil ettiği *Christophe Colomb* piyesi olmuştur. Claudel'in şiir dolu eseri Paris tiyatroseverlerini teshir etmiştir.

★ Annie Ducaux, Emmanuel Robles'in *La Vérité est Morte* (Hakikat Ölmüştür) unun Comedie Française'deki temsilinde, «Manuela» rolünü oynaması kararlaştırılmıştır. Değerli sanatkâra Jean Marchat ile Maurice Escande refakat edecek. Eserin dekorlarını da dünyanın sayılı dekoratörlerinden Wakhewitch hazırlamaktadır. (Resim solda altta)

★ Jean Anouilh'in *Alouette*'si (Tarla Kuşu) Bernard Shaw'ın *Joan of Arc*'ını hatırlatmakla beraber, daha ilk temsilinden itibaren gerek seyircilerin gerekse münekitlerin oybirliğiyle bir şaheser olarak kabul edilmiştir. Vahşi Kız ve *Eurydice* müellifinin Jeanne d'Arc'ını Suzanne Flon canlandırıyor.

★ İstanbulluların geçen mevsim yakından tanıdığı eski İstan-

bullu Michel Vitold-Thierry Maulnier'nin *La Maison de la Nuit* (Gece Konağı) büyük bir muvaffakiyet kazanmak yolundadır. Hudut boyunda mültecilerin uğrağı bir gece konağında demir perde gerisindekilerle bahitlari çarpıştıran piyes yılların en kuvvetli eserlerinden biri olarak kabul edilmektedir

★ Paris sahnelerinin uzun ömürlü p'yesleri de, halâ ihtiyarlamadan adeta ebediyete doğru ilerliyor. *J'y suis*, *J'y reste* 1000'inci yi kutlayacak, *Lorsque L'enfant prait* üçüncü yılında, *Zoé*, *L'heure éblouissante*, *Ciel de Lit*, *L'île des chevres* (Keçiler Adası), *Crime Parfait* (Cinayet Var) ikinci yıllarını idrak etmiş, halâ dolu salonda oynanan eserler. Bunlara karşılık yeni mevsim, daha şimdiden üç kurban verdi: *Les Noces de deuil*, *Flamineo* (Matem Zifafı) ve *Les Invités du Bon Dieu* (Tanrının Davetlileri)

New-York

★ İki yeni piyes, mevsimin daha başlangıcında olunmasına rağmen, senenin büyük mükâfatları için namzet gösteriliyor. Bir zenci çocuğun iç dramını işleyen *Take a Giant Step* (Bir dev adımı at!) bu iki piyesten muhakkak ki daha az değerlisi. Buna karşılık Robert Anderson'un *Tea and sympathy* (Çay ve Sempatı), bir öğretmeni ile çiril çıplak denize girdiği için, bütün saflığına rağmen arkadaşları nazarında cinsî sapık sayılan ve «b'ir yalanı kırk defa tekrar eden sen hakikat olur» fehvasınca, yavaş yavaş kendinden şüphe etmeğe başlayan henüz rüşde varmamış bir gencin ruhî mücadelesini gerçekten orijinal ve sanatkar b'ir kalemle canlandırıyor. Deborah Kerr saf genci içini kemiren şüphe kurtaran kadın rolünde harikulâde muvaffak oluyor. Aynı ismi taşımamakla beraber İngiliz sanatkarıyla hiç bir akrabalığı olmayan büyük bir istikbal vadeden bir başarı ile yaşıyor.

Dünya Tiyatrolarında

TÜRKİYE:

Devlet Tiyatrosu — Derin Mal deniz; Semayelli Adam
İstanbul Dram — Yavru Kartal'ı Bu akşam Semerkandde takip edecek
İstanbul Komedi — Onu Çok Seviyorum'u Dostum Harvey takip edecek
Eminözü — Renkli Fener
Küçük Sahne — Babayılığ'ı Ziyafet takip edecek.
Musammer Karaca — Cibali Karakolu Ses — Yutmazoğlu

LONDRA:

Aldwych — The Seven Year Itch
Apollo — Seagulls Over Sorrento
Cambridge — Affairs of State
Garrick — As Long as They're Happy
Globe — The Private Life of Helen
Haymarket — Aren't We All?
Lyric — The Confidential Clerk (T. S. Elliot)
St. James — Anastasia
Savoy — The Devil's General (Zückmayer)
Westminster — Carrington, V. C.
Whitehall — Reluctant Heroes (4 sene)
Wyndham's — The Living Room (G. Greene)

PARIS:

Ambassadeurs — Crime Parfait (Cinayet Var)
Antoine — L'Heure Eblouissante
Ambigu — J'y suis, J'y reste (1000 in. incl)
Bouffes Parisiens — Trésor
Capucines — Treize à Table (Ziyafet) de Rochef — L'homme au Parapluie (Sensiyeli adam)
C. Wagram — Zoé
Hébertot — La Maison de la Nuit
Madeleine — Hélène ou la Joie de vivre
Michodière — Le ciel de Lit
Montparnasse — L'Alouette (Anouilh)
Noctambules — L'île des Chevres (Keçiler Adası)
Nouveautés — Lorsque l'Enfant Parait
S. Bernhardt — Tovaritch

NEW YORK:

Cort — The Fifth Season
Fulton — The Seven Year Itch
Lyceum — Take a Giant Step
Morosco — My Three Angels
Music Box — Picnic
Playwrights' — Tea and Sympathy
Plymouth — Dial «M» for Murder (Cinayet Var)

★ GARİP BİR TESADÜFLE İstanbul tiyatrolarında bu ay içinde oynanacağı ilân edilen eserler Pariste yeniden sahneye konulmaktadır. Jacques Deval'in Dram kısmında oynanacak olan «Bu Akşam Semerkandde» si tıpkı ikinci revizyon film gösteren sinemalar gibi geçmişin muvaffakiyet kazanmış eserlerini yeniden ve ucuz fiatla arz etmek maksadıyla teşkilâtlandırılan Apollo tiyatrosunda oynanacak. Küçük Sahne'nin ikinci eseri M. G. Sauvajon'un «Ziyafet» i (Treize à Table) ise ilk temsilindeki kadro ve mizansen ile Capucines tiyatrosunda yeniden oynanmağa başlamıştır.

DÜNYADA SİNEMA

unifrance . film

MAYERLING'in unutulmaz çifti Charles Boyer ile Danielle Darrieux «Madame de...» filminde tekrar bir araya geldiler Louise de Vilmorin'in aynı isimdeki romanından Marcel Aichard'ın (Arpa Anbarı) perdeye naklettiği bu filmde tıpkı «Bir Frak'ın Hikâyesi» nde olduğu gibi - bu defa - bir gerdanlık muhtelif vaka ve şahısları birbirine bağlamaktadır Max Ophüls'un idaresi altında hazırlanan filmde İtalyanın en şöhretli rejisörlerinden Vittorio de Sica da rol almaktadır.

LES ORGUEILLEUX Rejisör Yves Allégret'nin idaresi altında Fransanın en sevilen jönpromiyesi Gérard Philipe ile Michèle Morgan'ı bir araya getirmektedir. Jean-Paul Sartre'in «Tifüs» isimli eserinden perdeye nakledilen filmin büyük bir kısmı Meksikada çekilmiştir. Yıkıcı ağır ve zorlu şartlar altında bir kadının aşk hikâyesini anlatan Les Orgueilleux'yi Fransızlar iddialı bir sanat eseri olarak sunmaktadır.

unifrance . film

HAREKETLERİ

RAY MILLAND Londra'da büyük bir muvaffakiyetle oynadıktan sonra halen Paris ve New York'da temsil edilmekte olan «Dial M' for Murder» (Küçük Sahnenin «Cinayet Var») de çeşitli tertiplerle karısını öldürmeğe çalışan, bunda muvaffak olamayınca kendi tertiplediği cinayeti karısının üstüne yıkararak onu idama sevk etmek yoluna giden koca rolü için seçilmiştir.. Film heyecan ustası Alfred Hitchcock'un rejişörlüğü altında Warner Bros. stüdyolarında çekilmektedir.

İngilterenin en muvaffakiyetli rejişörlerinden «Üçüncü Adam» in yaratıcısı Carol Reed tekrar Avrupaya geçerek «The Man Between» (Aracı Adam) filmi ni çekmeğe başlamıştır. Bu defa Berlinde geçen vakada, James Mason Doğudan Batıya adam kaçıрмаğı iş edinmiş bir avukat rolündedir.

Sinema San'at Olunca

JULIUS CAESAR

Geçmişte, Hollywood'un Shakespeare'i beyaz perdeye nakledebilmek yolundaki gayretleri, **Bir Yaz Gecesi Rüyası**'nda, **Romeo ile Juliet**'de olduğu gibi, ihtişamlı prodüksiyonlar, şöhretli yıldızlarla göz boyamağa çalışmaktan ileri gidememiş, ve dev Shakespeare teferruat arasında kayboluvermişti. Bu defa **Julius Caesar**'ın ve M. G. M.'in prodöktörü John Houseman «Sezarın Hakkını Sezara Vermek» kararile işe başlamış ve her şeyden evvel Shakespeare'in şiirini duyurarak vasat bir sinema seyircisinin en ufak bir gayret sarfetmeden anılabileceği şekilde duyurabilecek olan aktörleri seçmek yoluna gitmiştir. Gerçekten, memleketinin menfaatlerine zararlı olacak derecede büyük bir nüfuz ve kudret iktisap etmekte olan Caesar'ın, ahalinde en yakınları da bulunan siyasiler tarafından bıçaklanarak öldürülüşü hâdisesi, beyaz perde seyircilerinin heyecandan tırnaklarını dişleye dişleye seyrettikleri avamî melodramların topunu birden bastırarak sürükleyici bir vak'adır.

Bu mevzuu alelade bir melodram gibi işlemek stüdyo kasalarına yine de kolayca altın akınını sağlamaya kâfi gelecek, buna karşılık Shakespeare'in bu keskin şiddet ve entrika etüdünü san'at seviyesine yükseltecekti. Houseman bu ikinci yolu seçmiş ve İngiliz sahnesinin en kudretli aktörlerinden John Gielgud'a Cassius rolünü kabul ettirdikten sonra onun etrafına sahne ve perdinin gerçek san'atkârlarını toplamıştı. Louis Calhern (Julius Caesar), Marlon Brando (Mark Anthony), James Mason (Brutus), Edmond O'Brien (Casca), Jack Raine (Trebolius).

... ve Bizde!

CİNCİ HOCA

Filmin rejisörlüğü ise sinemaya bir sanayici değil bir san'atkâr gözü ile bakan Joseph Mankiewicz'e havale edilmiştir. Bu isabetli seçim sayesinde, eser tamamlandığı zaman filmde sadece Shakespeare'in metnine değil hattâ sahne talimatına dahi hemen hemen modern bir sahnedenkinden dahi büyük bir sadakete bağlı kalındığı görülmüştür. İngilizlerin

yanı başında, Amerikan aktörlerinin de âzamî gayretle, en ufak bir şive aykırılığının sezilmesine imkân vermemeleri hayret ve takdir uyandırmıştır.

Muazzam bir san'at eseri olduğu nisbette alelade bir sinema seyircisini doyuracak, başından sonuna sürükleyecek bir canlılıkla beyaz perdeye intikal ettirilen Julius Caesar dünyanın her tarafında merak ve sabırsızlıkla beklenmektedir.

İlseye daha başlamamış, orta mek. tep mezunu gençler vardır. Bunlar kendilerini İseli addederler. Kruva. vaze ceket glylo dalma kravat ta. karlar. Ellerinde tercüme, hem de günün modası olan tercüme bir ki. lap vardır. Onlar dalma bir büyüğe, sevdikleri takdir ettikleri bir büyüğe benzemek isterler. Fakat bu ben. zeyiş her an değişir. On beş gün bil. risine henzerler. Tıpkı onun gibi o. tururlar, konuşurlar, gülerler... On. beş gün sonra da bir başka beğen. diklerini taklit ederler. Fakat bu ha. reketterde samimidirler. İşte ben filmciliğimizi bu orta mektep mezun. nu, İlseye daha başlamamış, şahsl. yetsiz ve maymun İştahlı, delikanlı yapılı, çocuğa benzetirim. Yalnız o çocuktan farkı, filmciliğimizin zaman zaman yaptıklarında samimlikten ayrılivermesi... Galiba «Cinci Hoca» da bunun bariz bir örneği. Hüsnüni. yet ve film sanatından bir nebe ol. sun kendine mal edememiş bir kordelâ. lâ. Bugünkü şartlar altında tarhi bir film çevirebilmek bizim için ke. limenin en zayıf mânasyle imkân. sızdır. Bugüne kadar yapılan örnek. leri göstermiştir ki bu tip kordelâ. larla hem güllünç oluyor, hem de kendi kendinizi tahkire kalkışıyoruz. Konusunu tarihimizin yüz karası o. lan ve tarihçilerin «Deli İbrahim» dedikleri hasta bir padişahın şaşkın devrinden alan filmde her şey, A dan Z ye kadar her şey bozuk ve ra. hatsız edici. Senaryo o kadar karı. şık ve keşmekeş içindeki insan za. man zaman konuyu ve şahısları ya unutuyor ya da karıştırıyor. Bundan dekupajın da büyük dahli olsa gerek. Zira Padişah tahta geçer geçmez cüşu huruşa gelip nasıl içiyor, nasıl avrat oynatı. yor, bir âlem doğrusu... Hele İlkide bir yarı çıplak dansözlerin mânalı mânasız yerli yersiz çıkıp da şakır şakır çiftetelli döktürmeleri... Biz filmin rejisörü olan Suavi Te. dü'yu geçen senelerde gördüğümüz «Son Buse» filminden dolayı tebrik etmiştik. İstenilen ve hakiki bir hü. viyetli olan bir film olmamakla bera. ber zararsızdı. Asıl en mühimmi kordelâda bariz bir şekilde görünen hüsnüniyetli... Sonra seçtiği konuyu biliyordu. Halbuki burada adamakıl. ılı şaşırmış bir hüviyeti var. Belki de şaşırmakta haklı. Öyle bir konu ki

insan ister istemez şaşırabilir. Mil. yonların, imkânların ve tecrübenin verdiği kuvvetle Amerikada ancak olabilen tarihi film yapmaya özen. mek çok yersiz ve çocukça bir arzu... Koskoca Edwin B. Wills gibi deko. ratörlerin en geniş imkânlarla yapı. bildikleri mizansenî biz üç tane ka. palı çarşı koltuğu, dört tabaka kâğıt üstüne toprak boya ile çizilmiş hissi. ni veren kale duvarı resî, altmış kuruşa metresi tüllerle yapmağa kal. kışırsak herşeyden evvel güllünç o. luruz. Nitekim oluyoruz. Müzik di. yerek plâkçı dükkânının birinden rasgele satın alınmış bir takım zırlıtıyı , zırlıtı diyoruz zira en gü. zel bir parça dahi zırlıtı olun çıka. yor . filmi orasına burasına rasge. le sokuşturmak seyirciye hakarettir. Fotoğraf... Bu bahsi insanın canı hiç açmak istemiyor. Zira filmde resim. ler bir felâket. «Kadr» sanatından hiç nasibi yok filmi. Bundan vazgeç. tik.. Net dahi değil. O kadar karan. lık ki eşası tanımak için büyük bir ceht sarfetmemize rağmen bazen oy. nıyanları tanıyamıyorduk. Travel. İng'lerde makinenin sallanışı gözle. rilmizi adam akıllı yordu. Oynayışa gelince bu da bir başka yürekler acısı mevzu... Filmin başına «bu film bir fantezidir» gibi ibare koymuşlar. Ve her türlü mesuliyet bu kelimenin arkasına saklanmak istenmiş. Dekor mu? Fantezi. Müzik mi? Fantezi. Ak. sesuvar mı? Fantezi. Oyun tarzı mı? Fantezi. «Cinci Hoca» yı oynayan Talât da bu fantezi kelimesine uy. mak için olsa gerek öyle mübalâğalı hareketler yapıyor ve mimikler çı. karıyor ki, tanıdığımız, gerek sah. nede olsun gerek perdede olsun tak. dir ettiğimiz Talât bu mu diyerek in. san tereddüde düşüyor. Diğerleri de keza. Yalnız Türk perdesinin ezeli jöntü Suavi burada «Deli İbrahim» kompozisyonu ile karşımızda. Fakat gene de jön gene de omuzları ile oy. nuyor...

Filmin en başarılı aktrisi Perihan Tedü. Sempatik şahsiyetli ve ölçülü oyunu ile oldukça iyi. Bizî asıl üzen perdenin hakiki bir elemanı olan Cahit İrgat'ın harcanması oldu.

Velhasıl, yolunu bulmağa çalışan filmciliğimizin, yerinde saymakta inat eden bir nümunesi olup çıkmış bu kordelâ...

Yazan : Ç. A. ÖZKIRIM

TONY CURTIS JANET LEIGH

Hemen iki senedir, evlendikleri gündenberi, adeta herkesin gözü önünde sevişip koklaşarak aşklarını bütün dünyaya ilân etmekte devam eden Tony Curtis - Janet Leigh çifti, nihayet beyaz perdede kari-koca olarak birleşmiş ve dünyanın en şöhretli sihirbazı Hüdini'nin hayatı filmini beraber çevirmişlerdir.

TO TEVFIK
SADULLAH
FROM
MARGARET
O'BRIEN

Margaret O'Brien

Sinema âleminde «Sakar Yaşlar» diye anılan çocukluktan bülûğa eriş arasındaki yıllarda beyaz perdeden birdenbire kayboluveren küçük sanatkârların en büyüğü Margaret O'Brien, karşı sayfada gördüğünüz gibi, 16 yaşında güzel, tatlı bir küçük hanım olarak tekrar meydana çıktı. Yukarıdaki fotoğrafını Tefvik Sadullah'a imzalarlarken «büyüyünce ne olmak istersin?» sualine «itfaiye çavuşu!» diye cevap vermiş olan güler yüzlü yavrucuğun, bugün yangın söndürmekten ziyade hayli gönül tutuşturacağı muhakkak gibi...

Daha küçücük yaşta sanatın zorlu, meşakkatli, gayret isteyen bir iş olduğunu kavramış olan Margaret «Sakar yaşlar» ı aşar aşmaz, eski şöhretine güvenerek Hollywood'a koşmamıştır. Geçen seneyi Amerikada aktörler için bir mektep sayılan yaz tiyatrolarında tecrübe kazanmakla geçirmiş olan Margaret evvelâ Broadway'de bir piyeste rol alacak, bu arada televizyonda çalışacak, ancak tamamen «hazır» olduğuna emniyet getirdikten sonra beyaz perdeye, ilk göz ağrusına dönecektir.

Caroline Cherie... Lucrece Borgia... Lysistrata filmlerinde hemen yirmi beş asrın tarihini yirmi beş bahara sığdıran MARTINE CAROL bugün Fransanın en gözde yıldızıdır.

Güzelliğini teşhirden bıkararak «ben bundan sonra tepeden tırnağa kapalı elbiseler giyilmeyen rollerde oynamıyacağım» diyen FRANÇOIS ARNOUL «Büyükler Yatakhane» filminde gerçekten kararının kati olduğunu ispat ediyor, değil mi? (Altta).

Hakikii ibir sirk'te çevrilen «Ya fit, ya iki misli» filminin güzel yıldızı DANIELLE GODET aynı zamanda hararetili bir spor meraklısıdır. Golf için arkadaş arayanlara müjdeler olsun.

ETCHIKA CHOUREAU beyaz perdede şöhrete ulaştırmağı umduğu küçük adını pek keyifli bir tatil geçirdiği Korsika'daki bir köy isminden almıştır. Etchika yeni filminde takdirkârlarını «Seyahate Dâvet» ediyor.

Okuyucu ile Başbaşa

★ **Ulvi Dikmen, Ortaköy** — Her ay oynanacak piyeslerden yalnız birer enstantane vermekle iktifa etmemizden şikâyet ile oynanacak piyeslerin etrafı tenkitlerini ve bol resimlerini verebilmemiz için ayın biri yerine on beşinde çıkmamızı tavsiye ediyorsunuz. Birinci sayımızı ay başında çıkardığımızı göre bundan böyle yine ay başlarında çıkmaya devam etmemizi tabii göreceğinizden eminiz. Esasen SENARYO sahnelerimizde oynanan veya oynanacak piyesler hakkında hüküm vermekten ziyade malûmat vermeği tercih etmektedir. Bu bakımdan, ilk nümunemi bu sayımızda da göreceğiniz üzere (bak: Sayfa 9) oynanacak piyesi müellif veya mütercimine takdim ettirmek kararındadır. Halâ repertuvarları kat'iyetle belli olmayan tiyatrolarımızın mevsim faaliyeti biraz daha oturduktan sonra SENARYO'da oynanacak piyesler hakkında daha da geniş malûmat vermek imkânlarına sahip olacak, dolayısıyla sizleri daha ziyade tatmin etmeğe çalışacağız.

Her sayımızda tam metnini vermeği vadettiğimiz piyesi veya film senaryosunu ilk sayıda olduğu gibi, esas münderecatın arasına koymayıp en sona bırakmamız» tavsiyesine gelince: SENARYO bu şekliyle Fransa, İtalya ve Birleşik Amerikadaki emsaline uymuş, bu emsalde senelerin vermiş olduğu tecrübeye istinaden isabetli hareket edilmiş olduğu kanaatini beslemişti. Halbuki, bu husustaki tenkidinizi diğer bir çok okuyucumuzda yazı ile veya şifahen tekrarladılar. Bu durum karşısında, başka memleketlerde yapılanaya bağlı kalmakdansa, okuyucularımızın mantıklı isteklerini karşılamağı şiar edindiğimiz için, bu sayımızdan itibaren umumi arzuya uyarak piyes metnini en sonda vermek usulünü kabul etmiş bulunuyoruz.

Her sayıda «meşhur perde veya sahne sanatkarlarımızdan birinin sanat hayatını —mümkün ise kendi kaleminden— okutmağı sağlamakt» yolundaki arzunuz da taraftarı hayırlı bol olan bir istektir. SENARYO bu umumi arzuyu tahakkuk ettirebilmek için derhal faaliyete geçmiş ve «Aktüel» olmak bakımından sanat hayatının hikâyesini Cahide Sonku'dan rica etmişti. Bu ricamızı memnuniyetle karşılayan ve isteklerimizi hazırlayıp vermeyi vaadeden «Yavru Kartal» son dakikada —Senaryonun artık baskıya verilmesi gereken bir sırada— yorgunluktan, göç etmek mecburiyetinden dem vurarak bir iki resimle üç beş satırı bir araya getirememekte mazur görülmesini istedi. İnşallah Cahide Sonku başta olmak üzere, kıymetli ve sevimli sanatkarlarımız vaadlerini yerine getirmeği, sahneye veya kameranın önüne çıkmak derecesinde ehemmiyetli bir vazife addederler de gelecek sayılarımızda bu arzunuzu da karşılamak imkânını buluruz. Yol gösterici alâkanıza sonsuz teşekkürler...

★ **Zeki Yavuz; Adapazarı** — SENARYO her sayıda bir piyes veya film senaryosunu tam olarak vermek suretiyle bir taraftan piyes yayınlarının yok denecek derecede ender olduğu memleketimizde bir başluğu doldurmak, hasseten Anadolumuzda tiyatro amatörlerine oynayabilecekleri eserleri sunmak gayesini gütmekte, diğer taraftan en iyi nümunelerini

seçmeği ümit ettiğimiz tam Senaryo yayını ile de Türk Sinemasının gelişmesine hizmet etmeğe çalışmaktır. Bu gayelerimizi, biraz ince eleyip sık dokursanız, sizin de takdir edeceğinize emin olduğumuz için tam piyes veya senaryo yerine bunların hülâsalarını vermemez teklifi üzerinde fazla ısrar etmeyeceğinizi ümit ederiz.

kısmın tertibini değıştirmek suretiyle bu ikinci sayımızda Senaryo tertibinde bir mecmuayı haftalık çıkarmaya maddeten imkân olmadığı için tabiatile, arzulağınız gibi, İstanbulda her hafta oynanan filimlerden de daha uzun boylu bahsetmemiz mümkün değildir.

Resim ve materyelimizin doğrudan doğruya Amerikadan gelip gelmediğini soruyorsunuz. Senaryonun müessisi ve sahibi Tevfik Sadullah uzun seneler Amerikada kalmış, Hollywood stüdyolarını devamlı ve muntazam olarak ziyaret etmiş, sevdiğiniz şöhretli yıldızları yakından tanımıştır. Senaryoda gördüğünüz resimlerin bir kısmı Tevfik Sadullah'ın koleksiyonundandır. SENARYO'nun inftşarından evvel de, arkadaşımız Hollywood stüdyoları ile temas ve münasibetli idame ettirmiş olduğu için sinema beşkendinden Senaryo'ya malzeme sevkiyatı muntazaman devam edecektir. Diğer taraftan FETHİ PİRİNÇİOĞLU Birleşik Amerikada, FEYYAZ FERGAR Büyük Britanyada, Unifrance Flim müessesesi de Fransada Senaryo'yu temsil etmeği kabul etmişlerdir. Dünyanın diğer büyük Sahne ve Perde sanatı merkezlerinde temas halinde bulunduğumuz arkadaş ve müesseselerin yardımıyla SENARYO, gün geçtikçe bütün dünyayı kaplıyarak sizlere en son haberleri, en yeni fikirleri ve en göz alıcı resimleri ulaştıracaktır.

İstedığınız cevapları verdiğimiz ümit ederiz, siz de hoşça kalın.

★ **H. Dede; Harbiye** — Yavru'da da belirttiğimiz gibi «kıymetli fakat ekserimizin bilmediği senaryolara dergimizde yer vermek» bizim de gayemizdir. Bunların temini maksadile Birleşik Amerikanın, Fransa ve İtalyanın belli başlı müesseselerine temasa geçmiş bulunuyoruz. Hâley Birleşik Amerikada büyük takdirler kazanmakta olan Flim Here to Eternity (Ebede Kadar) filminin tam senaryosunu pek yakında sizlere sunabileceğimize ümit ediyoruz.

Sinema mevzuunda ilham sürdüğünüz fikirlerin hepsi makuldür. Bunlar için aksi iddia edilemeyecek gerçeklerde diyebiliriz. Bel gelim film âmillerimizin hemen hepsi de bu gerçekleri görmek istemiyorlar, yahut bunları hilip takdir ettikleri halde, ancak kendilerini şükul saıkların tesiri altında bildiklerini tabii söylediklerini iddia ediyorlar. Senaryo, flim âmillerimizin ileri sürdükleri mazeretlerin mevcudiyetine inanmamakta, kötü filmin her şeyden evvel bilgisizlik, görgüszüzlük, kabiliyetsizlik eseri olduğuna iman etmekte, bilgisizlik, görgüszüzlük ve kabiliyetsizlikle mücadele etmek gayesile ortaya atılmaktadır. Bu mücadelede Senaryo «Deve gütmek» niyetinde değildir. Bakı...

★ **Necdet Ünlü; Konya** — Mecmuanız adresinize gönderilmiştir. Saygılar. — SENARYO —

C A N
ve
M A L
GARANTISI
GENEL SİGORTA

Umumî Acenta: **SABRİ KORUR**

Garanti Han 612 - 614, İstanbul

Tel. 28131 - 21014

EN GÜZEL HAFTA TATILI.
Yalovada "Termal Otelinde" GEÇER..

SENARYO

Ayık Tiyatro ve Sinema Sanatı Dergisi

SAHİBİ :

Tevfik SADULLAH

Bu sayıda yazı işlerini bilfiil idare eden:

Zeynep T. HEMŞERİ

Bastığı yer: Cumhuriyet Matbaası.

SENARYO sizlerin, Tiyatro ve sinema severlerin dergisidir. Gayesi sizlere faydalı olmak dolayısıyla Türk Tiyatro ve sinemasına hizmet etmektir. SENARYO'da neyi beğenip neyi beğenmediğinizi, neyin eksik, neyin fazla olduğunu bize bildirmenizi bilhassa rica ederiz. Bu sayede beğendiklerinizi artırıp beğenmediklerinizi atmak eksiklerinizi tamamlamak, size istediğiniz gibi bir dergi sunmak imkânını bulacağız. Yardıma şimdiye teşekkürler.

FRANZ MOLNAR

LILIOM

Bir Efsane

7 Tablo 1 Prolog

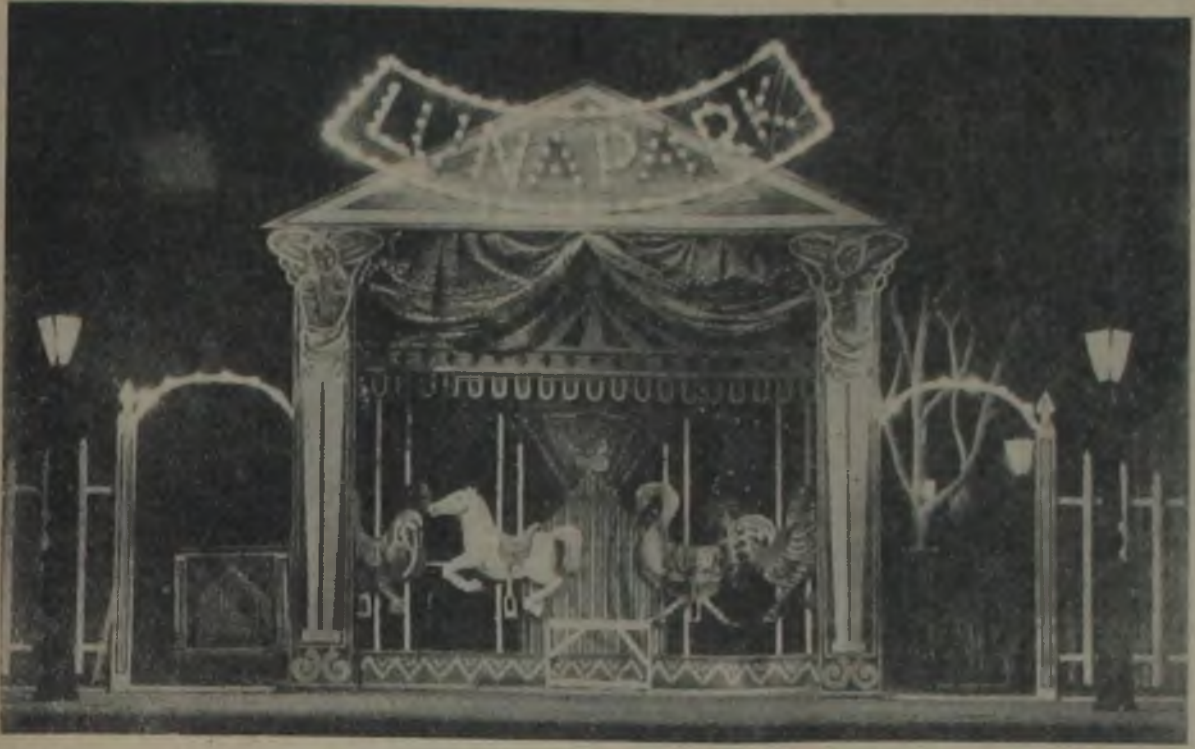
Çeviren: ASUDE ZEYBEKOĞLU

1903 de yazılmış olan LILIOM, dünyanın hemen her tarafında oynandıktan, iki defa da filme alındıktan sonra, Türkiyede İstanbul Şehir Tiyatrosunda, dekorları kostüm eskizleri de Rejisör Max Meinecke tarafından hazırlanarak ilk defa 3 Şubat 1953 gecesi sahneye konulmuştur.

FRANZ MOLLNAR
Lilium

PROLOG

Bir ilkbahar günü, ikindi vakti Budapeştenin dış mahallelerinin birinde bir Lunapark. Eğlence standlarının kapısında duran çığırkanlar geleni geçeni kandırmağa çalışmaktadırlar. Bir later-nadan cırlak bir müzik yükselir. Buna kahkahalar, haykırmalar, ayak sesleri, atlı karıncanın zili karışmaktadır.

Atlı karınca sahnenin ortasındadır. Liliom, ağzında bir sigara atlı karıncanın giriş kapısında durmuş, halkı içeriye girmeğe teyvik etmektedir. Kızlar ona hayran nazarlarla bakmakta ve Liliom kendilerini şaka ile içeri iterken hazla çığlıklar atmaktadırlar. Arada bir kızların kaval-yeleri bu lâubaliliklere içerlerler. O zaman Liliom'un tavırları birdenbire tehdikâr bir şekil alır. Delikanlılar derhal ürkererek kızların peşinden içeri dalarlar, yahut öfkeli öfkeli homurdanmakla ıktifa ederler.

Kızlardan biri Liliom'a bir kırmızı karanfil verir. Liliom onu bir tebessümle mükâfatlandırır ve derin bir reverans yapar. Kızın yanındaki asker buna kızınca Liliom sert bir nazar ve tehdikâr bir tavırla onu ürktür. Bu esnada Marie ile Julie, kalabalığın arasından süzülüp içeri

girerken Liliom kendilerini âşinâ bir eda ile selâmlar.

Madam Muskat atlı karınca-

EŞHAS

MARIE
JULIE
MADAM MUSKAT
«LİLİOM»
DÖRT HİZMETÇİ KIZ
1. SIVİL POLİS
2. SIVİL POLİS
HOLLUNDER TEYZE
HOLLUNDER TEYZENİN OĞLU
POLİS
FICSUR
WOLF BEIFELD
LINZMANN
1. ATLI POLİS
2. ATLI POLİS
ADLIYE DOKTORU
DOĞRAMACI
1. AHRET POLİSİ
2. AHRET POLİSİ
CENNET BEKÇİSİ
FAKİR ADAM
ZENGİN ADAM
SULH HÂKİMİ
LOUISE

dan çıkar. Liliom'a bir fincan kahve ve simit getirmektedir. Liliom kapıda çığırkanlara mahsus

yüksek yere çıkar. Burada bütün sahnedekilere nisbetle hâkim bir vaziyettedir. Çığırkanlığa başlayınca herkes ona döner, öteki standlar yavaş yavaş tenhalaşır. Sahnedeki hayhuy, Liliom'un söylediklediklerinin salondan işitilmesine mani olmakla beraber, arada sırada yaptığı bir var! Bayanlar, baylar: Hanginiz binmek ister?», «Büyüklere 10 heller, küçüklere 5!», «Buyurun, buyurun, içeri girin!» gibi sesler işitilmektedir.

Ortalık kararmaktadır. Bir adım sahneye girerek renkli gaz lâmbalarını yakmağa başlar. Uzaktan bir lokomotif sesi işitilir. Birden bütün bu hayhuy diner. Işıklar söner ve perde karanlık sahne üzerine iner .

TABLO I

(Parkın ağaçlar ve çalılıklar arasında gizlenmiş tenha bir köşesi. Çiçek açmış bir akasya ağacının altında boyalı bir tahta kanape. Lunaparkın uğultusu uzaktan uzağa işitilir. Aynı gün grup va'ctidir.

Perde açıldığı zaman sahne boştur. Marie hızla sahneye girer.

Ortada durarak arkasına bakar.)

MARIE — Julie, Julie! (Cevap yok.) İşitmiyor musun? Bırak kadını da gel buraya. (Geri dönmek ister, Bu sırada Julie gelecek öfkeyle arkasına bakar.)

JULIE — Hiç böyle şey görmedim. Nesi var bu kadının?

MARIE — (Tekrar arkasına bakarak) Yine geliyor.

JULIE — Varsın gelsin. Ben ona bir şey yapmadım ki, Durup dururken yanıma geldi. Kavga çıkarmağa kalkıştı.

MARIE — İşte geliyor. Haydi gel, kaçalım! (Arkadaşını sürüklemeye çalışır.)

JULIE — Kaçmak mı? Ne münasebet? Ne diye kaçacakmışın, ondan korkum yok ki.

MARIE — Haydi canım gel! Yine kavga çıkaracak.

JULIE — Şuradan şuraya gitmem. Çıkarsın bakalım kavgayı.

MADAM MUSKAT — (Girerek) Ne diye kaçıyorsunuz? (Julie'ye) Korkma. Seni yemem. Yalnız bir çift sözüm var: Bir daha seni atlı karıncanın yanında görmeyim. İş icabı biz hayli şeye göz yumarız. Müşteriler parayı verdikten sonra ister kibar hanımefendi olsun ister senin gibi sırfıntı, bize vız gelir. Ama atlı karıncaya binip terbiyesizlik eden olursa tekme yi yer. Anlaşıldı mı?

JULIE — Bana mı dedin?

MUSKAT — Evet efendim, sana. Hizmetçi parçası! Atlı karıncamda...

JULIE — Senin kokmuş atlı karıncana ne yaptım? Paramı verdim, yerime oturdum, ağzımı açıp şuradaki arkadaşımın başına kimseye tek bir söz söylemedim.

MARIE — Elbette ya, kimseyle konuşmadı. Liliom kendiliğinden geldi.

MUSKAT — Ha o gelmiş, ha bu gitmiş, hepsi bir. Senin gibi âdi bir hizmetçi parçası yüzünden polisle başımı belâya sokup ruhsatıyemi kaybetmeğe niyetim yok.

JULIE — Sensin âdi.

MUSKAT — Atlı karıncama ayak basayım deme. Çığırkanımınla kırıştırmağa utanmıyor musun?

JULIE — Ne? Ne dedin?

MUSKAT — Benim gözüm kör mü zannettin? Ben atlı karıncamda olan biten her şeyi görürüm.

Hep kendini ona sıkıştırttın dur-dun, Hayasız orospu!

JULIE — Sıkıştırmadı beni. Ben kimseye sıkıştırtmam kendimi.

MUSKAT — Atlı karıncaya bindiğin dakikadan sonuna kadar hep sana dayandı.

JULIE — Hiç de değil. Kaplana dayanıyordu .O zaten her zaman bir yere dayanır. Herkes istediğini yapmakta serbesttir. O-na yapma diyemedim ya, Ama bana elini bile sürmedi.

MUSKAT — Elini sürmedi ha? Beline sarılmadı demek?

MARIE — Sarıldıysa sarıldı. Sana ne?

MUSKAT — Çeneni tut bakayım. Sana sual soran yok... karışma bize.

JULIE — Öteki kızlara nasıl sarıldıysa bana da öyle sarıldı - her zaman yaptığı şey.

MUSKAT — Sarılmak nasıl oluyormuş, gösteririm. Ben atlı karıncamda münasebetsizlik istemem, Senin canın ille böyle şeyler istiyorsa sirke git. Orada bir sürü asker var, Kendini onlara sıkıştırtırsın.

JULIE — Askerleri sen kendine sakla.

MARIE — Askerler mi? Askerleri isteyen kim?

MUSKAT — Ben söyleyeceğimi söyleyim de birbirimizi eyice anlayalım. Bir daha atlı karıncaya yaklaşarsan pişman olursun. Ben sizin gibiler için ruhsatıyemi kaybedemem. Terbiyesi kit olanın buralarda işi yok.

JULIE — Boş yere nefes tüketiyorsun. Canım istediği zaman 10 Heller verir, atlıkarıncaya binerim. Bana kim karışabilirmiş bakalım.

MUSKAT — Hele bir tecrübe et.

MARIE — Aman görelim bakalım, ne oluyormuş.

MUSKAT — Evet efendim, bu parkın şimdiye kadar görmediği bir şey görürsün.

JULIE — Beni kovabileceğini mi zannediyorsun?

MUSKAT — Elbette ya!

JULIE — Ya senden daha kuvvetli isem?

MUSKAT — Senin gibi bayağı bir hizmetçi ile elimi kirletmeğe tenezzül etmem. Liliom'a attırı-m. Senin gibilerine yapılacak muameleyi o eyi bilir.

JULIE — Liliom beni atar mı zannediyorsun?

MUSKAT — Tabii ya. Sen daha gözünü açıp kapayınca ya da kendini dışarda bulursun.

JULIE — O beni - (Birden susar. Çünkü madam Muskat arkasını dönmüştür. İkisi de Liliom gelinceye kadar sahne gerisine bakarlar, Liliom görünür. Etrafında fıkradaşan dört hizmetçi kız vardır.)

LILIOM — Haydi, çekin arabanızı. Bir daha peşimden gelerseniz suratınızı yamyassı ederim.

KÜÇÜK HİZMETÇİ — Öyleyse mendilimi ver,

LILIOM — Defolun diyorum. DÖRDÜ BİRDEN — Mendilimi ver! - Şuna da bak! - Kızın mendilini versene! - Ayıp doğrusu!

KÜÇÜK HİZMETÇİ — (Muskat'a) Kuzum madam, şuna söyle de..

MUSKAT — Çeneni tut!

LILIOM — Buradan defoluyor musunuz olmuyor musunuz? (Tehditkâr bir hareket yapar. Dört kız da korku ile söylenerek, telâsla çıkarlar.)

MUSKAT — Yine ne yaptın?

LILIOM — Sana ne! (Julie'yi görerek) Yine kavgaya mı başladın?

JULIE — Mösyö Liliom, kuzum.

LILIOM — (Tehditkâr bir tavırla üzerine yürüyerek) Bağırma!

JULIE — (Ürkerek) Bağırmadım.

LILIOM — Sakın ha! (Muskat'a) Nedir dâva? Bu kız sana ne yaptı?

MUSKAT — Ne yapacak. Terbiyesizlik etti. Alabildiğine terbiyesizlik. Ben de atlı karıncadan indirdim. Şu masum yavrucağa eyice bak, Liliom, Bi rdaha atlı karıncama ayak bastığını görmeyim.

LILIOM — (Julie'ye) İşittin mi? Haydi evine.

MARIE — Gel gidelim. Böyle insanlarla vaktimizi ziyan etmiyelim. (Julie'yi götürmeğe çalışır.)

JULIE — Hayır gitmiyeceğim.

MUSKAT — Bir daha gelirse içeri sokmıyacaksın. Görünmeden girecek olursa hemen dışarı atarsın, anlaşıldı mı?

LILIOM — (Peki ama kabahati ne?)

JULIE — (Heyecanla ve büyükle bir ciddiyetle) Mösyö Liliom, a-çıkca söyleyin bana, rica ederim

atlı karıncaya gelirim beni dışarı atar mısınız, atmaz mısınız.

MUSKAT — Elbette atar.

MARIE — Sana sormuyor.

JULIE — Yüzüme karşı söyleyin, mösyö Liliom, sahiden atar mısınız? (*Bakışlılar, kısa bir sü-küt*)

LILIO — Evet kızcağızım, atmak için sebep varsa atarım - ama sebep yoksa ne diye atayım?

MARIE — (*Muskat'a*) Nasıl, gördün mü?

JULIE — Teşekkür ederim mösyö Liliom.

MUSKAT — Bak, tekrarlıyorum. Bu karı atlı karıncama basmağa cesaret ederse hemen kapı dışarı edeceksin. Bana ait olan bir yerde hayasızlığa müsaade edemem.

LILIO — Hayasızlık mı? Ne demek istiyorsun?

MUSKAT — Herşeyi gözümle gördüm. İnkâra hacet yok.

JULIE — Kolunuzu belime doladığınızı iddia ediyor.

LILIO — Ben mi dolanmışım?

MUSKAT — Sen ya. Gözle-rimle gördüm. Masum rolü oynama.

LILIO — Hoppala! Demek bundan sonra bir kızın beline sarılmak yasak ha? Demek bundan sonra birine elimizi sürmeden evvel senden izin alacağız öyle mi?

MUSKAT — Başka yerde istediğin kıza istediğin kadar elini sürersin, istediğin kadar ileri gidersin. Ban göre hava hoş. Ama atlı karıncamda hayasızlığa müsaade edemem. Buna razı değilim. (*Uzun bir sü-küt*)

Liliom — (*Mülâyim bir eda ile*) Şimdi senden bir şey rica edeceğim. (*Sert*) Çeneni tut!

MUSKAT — Ne dedin?

LILIO — Derhal çeneni tut, atlıkarıncana git.

MUSKAT — Ne dedin?

LILIO — Bu kız sana ne yaptı? İnsan bu kadar küçük bir yavru ile kavgaya tutuşur mu hiç! Hem de niçin? Elim eline değdiği için. Kızım, sen ne zaman istersen atlıkarıncaya gelebilirsin. Hattâ hergün gel, kap-lana bin, paran yoksa ben veririm. Birisi canını sıkmağa cesaret ederse bana haber ver.

MUSKAT — Mel'un.

LILIO — Büyücü karı!

JULIE — Teşekkür ederim mösyö Liliom.

MUSKAT — Sanki seni de ko-vamaz mıyım zannediyorsun? Parkın en eyi çiğirtkanısının diye sana da yol veremez miyim? Ya-nılıyorsun. İşte seni de kovuyorum. Şu andan itibaren kendini kovulmuş bil!

LILIO — Pek alâ.

MUSKAT — *Biraz gevşeyerek*) Yani canımın istediği anda seni işinden çıkarabilirim demek istiyorum.

LILIO — Canın istedi, işim-den çıkardın. Pek alâ, Mesele hal-lolundu.

MUSKAT — Şimdi de kibarlık taslıyor. Kendini beğenmiş maymun. haylaz, serseri.

LILIO — Seni kovdum de-dinya. Benim de işime geldi. Kovulduk işte.

MUSKAT — (*Yumuşayarak*) Mutlaka her sözümü ciddiye mi almak lâzım?

LILIO — Anladık, dedikya. Kendini beğenmiş bir maymunum, haylaz serseriyim, Kovuldum.

MUSKAT — Beni bastırmak mı istiyorsun?

LILIO — Serseri mi dedindi? Şimdi anladım, Üstelik kovulduk, değil mi? Pek alâ!

MUSKAT — İblis!... Şu karı da...

LILIO — Ona ilişme!

MUSKAT — Hollinger'e seni bir temiz döğdüreyim, bir temiz döğdüreyim de aklın başına gel-sin. Bunun tadını bilirsin zaten.

LILIO — Haydi oradan. Biz kovulduk. Sen de buradan defol.

JULIE — (*Ürkerek*) Mösyö Li-liom, mademki size yol vermediğini kendi ağziyle söyledi...

LILIO — Karışma.

JULIE — (*Çekinerek*) Benim yüzünden size bir kötülük gel-mesin.

LILIO — (*Julie'yi işaret e-derek Muskat'a*) Ondan özür dile.

MARIE — Aa...

MUSKAT — Özür mü? Kim-den?

LILIO — Bu küçük yavru-dan. Haydi. Bak halâ duruyor.

MUSKAT — Bana bütüñ bu Lunaparkı, Kârun'un bütün ha-zinelerini versen, yine - yine... Hele atlı karıncama ayak basma-ğa kalkışırsa onu öyle bir, öyle bir attırırım ki dünyaya geldiğine pişman olur.

LILIO — Öyleyse sayın ma-dam(*Kasketini çıkararak*) taban-larınızı yağlayıp buradan müm-

kün olan süratle uzaklaşmanızı saygılarımla dilerim... Şimdiye kadar hiç bir kadın doğmedim - haslanede üç hafta yatmağa mecbur olan Holzer karısı müsteana-fakat bu yavrucuğu rahat bırakıp derhal buradan defolup git-mezsün suratına öyle bir yumruk yersin ki ömrün oldukça tadını unutamazsın.

MUSKAT — Pek alâ, Cehenne-me kadar yolun var. Allaha ısmarladık. Sakin geri gelmeğe kalkışma. Çıkar. Ortalık iyice ka-rarmağa başlamıştır.)

MARIE — (*Endiçe ile*) Mösyö Liliom...

LILIO — Sakin bana acıma-ğa kalkma, yoksa yersin tokadı. (*Julie'ye*) Sana da söylüyorum.

JULIE — (*Telaşlanarak*) Hayır hayır acımıyorum.

LILIO — Yalan! Acıyorsun. Yüzünden belli. Madam Muskat kovdu diye Liliom ortalıkta dile-necek zannediyorsun. Hıh! Bana bak, bana. Ben madam Muskat'-sız da başımın çaresine bakacak kadar büyüdüm artık. Ben bun-dan çok daha parlak işlerden kovulmuş bir adamım.

JULIE — Şimdi ne yapacaksınız?

LILIO — Ne mi yapacağım? Evvelâ gidip bir bardak bira içe-ceğim. Adetimdir canım sıkıldı mı, mutlaka bir bardak bira içe-rim.

JULIE — Demek işinizden çık-tığınız için üzgünsünüz?

LILIO — Hayır, birayı nere-den bulacağım diye düşünüyorum da ona üzülüyorum.

MARIE — Şey... E...

LILIO — «Şey... E...» Ne?

MARIE — Bizimle beraber ge-lir misiniz, mösyö Liliom?

LILIO — Biranın parasını sen mi vereceksin? (*Marie müte-reddit bkar, Liliom Julie'ye dö-ner*) Yoksa sen mi? (*Julie cevap vermez.*) Kaç paran var?

JULIE (*Utanarak*) Sekiz Hel-ler.

LILIO — Senin? (*Marie göz-lerini önüne eğerek cevap ver-mez, Liliom sert bir sesle devam eder*) Kaç paranız var diye soruyorum size. (*Marie sessizce ağla-mağa başlar*) Anladım. Ağlama-ğa lüzü myok. Burada bekleyin, ben atlı karıncaya kadar gidip eşyalarımı alayım. Dönüşte hep birlikte Macar birahanesine gi-deriz. Zarar yok. Parası benden. Sizinki sizde kalsın. (*Çıkar. Ma-*

rie ile Julie sessizce arkasından bakarlar.)

MARIE — Ona acıdın mı?

JULIE — Sen?

MARIE — Evet Biraz. Arkasından niçin öyle tuhaf tuhaf bakıyorsun?

JULIE — (Oturur) Hiç.. Yalnız işinden çıkarıldı diye üzül-düm.

MARIE — (Biraz gururla) Bizim yüzümüzden. Sana âşık oldu-ğu için.

JULIE — Hiç de değil.

MARIE — (Bir sır tevdi edercesine) Tabii ya. Sana âşık oldu. (Mütereddit, romantik bir tavırla) Bana da âşık olan var.

JULIE — Ya? Kim?

MARIE — Senin sevgilin olmadığı için şimdiye kadar bahsetmedim. Ama mademki şimdi var, söyleyebilirim. (Mübalâğalı bir tarzda) Kalbim nihayet eşini buldu.

JULIE — Uyduruyorsun.

MARIE — Katiyen uydurmu-yorum. Doğru söylüyorum. Ruhumun bir tanecik sevşilisi...

JULIE — Kim? Kimdir bu?

MARIE — Bir asker.

JULIE — Ne askeri? Hangi sı-nıftan?

MARIE — Bilmem ki. Asker işte. Asker çeşit çeşit mi olur?

JULIE — Tabii. Süvari var, topçu var, istihkâm var, - hani şu şu yaya yürüyen takımı - sonra..

MARIE — Bunlar birbirinden nasıl ayrılır?

JULIE — Uniformalarından.

MARIE — (Biraz düşündükten sonra) Tramvaydaki vatmanlar asker midir?

JULIE — Ne münasebet. Onlar.. vatman.

MARIE — Ama onların da üniforması var.

JULIE — Üniformaları var ama tabancaları, kılıçları yok.

MARIE — Ya! (Biraz düşünür) Peki ... Ya polisler?... Onlar da..?

JULIE — (Biraz sabırsız) Onlarda.. Ne?

MARIE — Onlar da asker mi?

JULIE — Elbet değil. Onlar da sadece polis.

MARIE — (Karşısındakini mağlup etmekten mütevellit sevinçle) Evet ama hem üniformaları var, hem de tabancaları.

JULIE — Aman, senin gibi aptalını da hiç görmedim. Bir insanın asker olup olmadığını anlama kiçin üniformasına bakılmaz-ki.

MARIE — Ama sen demedin mi?

JULIE — Hayır, ben hiç öyle bir şey söylemedim... Postacıların üniforması var diye onlara asker mi diyoruz?

MARIE — Peki ya tabancaları yahut kılıçları olursa?

JULIE — Gene postacı sayılırlar. Bir insanın asker olup olmadığı tabancadan, kılıçtan da anlaşılmaz.

MARIE — Eyi ama, tabancasından, kılıcından anlaşılmaz da nesinden anlaşılır?

JULIE — Şeyinden.. (İfade etmeğe çalışır. Beceremez. Birden fevran eder) Aman! Köylü kızı! Benim gibi bir sene şehirde otursan öğrenirsin.

MARIE — (Yarı öfkeli) Peki sen sahici askeri nesinden anlarsın?

JULIE — Tek bir şeyinden... (Duralar, Marie ağlamağa başlar.) A, niçin ağlıyorsun?

MARIE — Alay ediyorsun.. Sen şehirlisin. Ben köyden daha yeni geldim.. Bir insanın asker olup olmadığını nereden anlıyım? Alay edeceğine öğret..

JULIE — Peki öyleyse... Dinle. Bir asker ancak, ancak.. selâm duruşundan anlaşılır. Tek çaresi budur.

MARIE — (Sevinçle, ferahlı-yarak) Ya.... Eyi öyleyse.

JULIE — Nedir eyi olan?

MARIE — Şey.. Yani.. çünkü Wolf.. Wolf (Julie müstehzi güler) Wolf.. onun adı (Tekrar ağlamağa başlar.)

JULIE — Yine mi ağlıyorsun? Ne oldu yine?

MARIE — Yine alaya başladın.

JULIE — Alay etmiyorum. Sen öyle üst üste Wolf! Wolf! diye bağırınca. ne yapayım, içimden gülmek geldi. (Şuh bir tavırla) İsmi ne dedin?

MARIE — Söylemiyiceğim.

JULIE — Öyle olsun. Mademki ismini söylemiyorsun. Şu halde asker değil.

MARIE — Söyliyeceğim.

JULIE — Haydi söyle.

MARIE — Hayır, vaz geçdim. (Tekrar ağlamağa başlar.)

JULIE — Öyleyse asker değildir. Mutlaka postacıdır.

MARIE — Hayır, hayır.. söyleyeceğim.

JULIE — Peki.

MARIE — (Kıkırdıyarak) Ama yüzüme bakma. Öte tarafa dön

de öyle söyleyeyim. (Julie başını çevirir. Marie kahkahalarını güç zaptetmektedir) Wolf! (Güler) Adı Wolf, Wolf, Asker.. Wolf!

JULIE — Üniforması nasıl?

MARIE — Kırmızı.

JULIE — Pantalonu mu?

MARIE — Hayır.

JULIE — Ceketini mi?

MARIE — Hayır.

JULIE — Ya nesi?

MARIE — (Muzafferane) Kasketi.

JULIE — Öyleyse hamal.. Şaşkın kaz! Kırmızı kasketi hamallar giyer.. üstelik ne tabancaları vardır, ne de kılıçları.

MARIE — Evet ama selâm duruyor. Bir insanın asker olup olmadığı selâm duruşundan anlaşılır dememiş miydin?

JULIE — O selâm durmaz. Selâm verir.

MARIE — Pek alâ selâm duruyor işte. Hem bir insanın adının Wolf olması onun askerliğine mani mi? Wolf hem selâm duruyor, hem kırmızı kasket giyiyor, hem koca bir binanın önünde sabahın akşama kadar nöbet bekliyor.

JULIE — Nöbet bekliyor da ne yapıyor?

MARIE — (Ciddiyetle) Yere tükürüyor.

JULIE — (İstihkarla) Öyleyse se sadece.. sadece bayağı bir hamal.

MARIE — Ya Liliom ne?

JULIE — (Öfkeyle) Onu ne karıştırıyorsun? Liliom'un benimle ne alakası var?

MARIE — Wolf'un benimle alakası ne ise, Liliom'un da benimle alakası o. Wolf hakkında öyle şeyler söylersen ben de sana Liliom hakkında istediğimi söyleirim.

JULIE — Liliom benim hiç bir şeyim değil. Atlı karıncada belime sarılmıştı. Artık sarıldıktan sonra (Yapma!) diyemezdim ya.

MARIE — Hoşuna gitmedi mi sanki?

JULIE — Hayır.

MARIE — Öyleyse şimdi niçin gelmesini bekliyorsun. Niçin eve dönmüyorsun?

JULIE — E... Şey.. Bize bekleyin dedi de onun için (Liliom girer. Uzun bir sükût.)

LILIAM — Halâ burada mısınız? Ne bekliyorsunuz?

MARIE — Beklememizi söylemiştiniz.

Liliom — Mutlaka lafa karışman mı lâzım? Sana söz söyleyen yok.

MARIE — Peki.

JULIE — Peki. (İkisinde de gitmeğe niyet yoktur.)

LILIO — Biriniz evine dönsün, (Marie'ye) Sen nerede oturursun?

MARIE — Breier'lerin evinde, Damyanoviç sokak No. 20

LILIO — (Julie'ye) Ya sen?

JULIE — Ben de orada çalışıyorum.

LILIO — Haydi bakalım, biriniz eve. Kim kalmak ister? (Cevap yok) Ağzınızı açın da söyleyin. Hanginiz kalıyor?

MARIE — Kalırsa işinden olur.

LILIO — Kim?

MARIE — Julie, Yedide evde bulunması lâzım.

LILIO — Doğru mu? Vaktinde dönmezsen işinden çıkarırlar mı?

JULIE — Evet.

LILIO — Eh, beni de çıkarırsanız mı?

JULIE — Evet sizi de çıkardı.

MARIE — Julie, ben gideyim mi?

JULIE — Nasıl istersen.. Karışmam.

MARIE — Pek âla. Sen istersen kal.

LILIO — Kalırsan işinden çıkarırlar mı?

MARIE — Julie, gideyim mi ben?

JULIE (Müşkül bir vaziyete girmiştir) Niçin sorup duruyorsun?

MARIE — Ne yapmak lâzım geldiğini sen daha iyi bilirsin.

JULIE — Derin bir heyecanla, ağır ağır) Peki öyleyse.. Gidebilirsin.

MARIE — (İste'siz çıkar, biraz sonra dönerek, mütereddit) Allaha ısmarladık.. (Julie'nin kendisini takip edip etmiyeceğini anlamak için biraz bekler, Julie kıpırdanmamaktadır. Marie çıkar. Bu arada ortalık hayli kararmıştır. Müteakip sahne esnasında uzaktaki lambalar birer birer yanar. Liliom'la Julie tahta kanapeye oturmuşlardır. Tâ uzaklardan hafif bir laterna sesi gelir. Fakat bu müzik, sanki kararız bir rüzgârın kanadlarından geliyormuş gibi, bazen duyulmaktadır, bazen kaybolmaktadır. Aynı şekilde insan sesleri, borazan sesleri, eğlence yerleri-

nin uğultuları da kâh kuvvetlenmekte, kâh sönmektedir. Karanlık, sahnenin sonuna kadar tedrici şekilde artar. Ay ışığı yoktur, ilkbaharın pırıltıları, lâcivert semayı aydınlatmaktadır.)

LILIO — Demek ki şimdi ikimiz de işimizden çıkarıldık (Julie cevap vermez. Buradan itibaren sahnenin sonuna kadar gitkiçe yavaşlayan bir sesle, âdetâ bir fısıltı halinde konuşurlar.)

Yemek yedin mi?

JULIE — Hayır.

LILIO — Bira bahçesinde bir şey yemek ister misin?

JULIE — İstemem.

LILIO — Başka bir yere gidelim mi?

JULIE — Hayır.

LILIO — (Hafifce ısıklık çalar, sonra) Buraya sık gelmiyorsun galiba. Seni yalnız üç kere gördüm. Başka sefer geldin miydi?

JULIE — Tabii.

LILIO — Beni gördüm mü?

JULIE — Evet.

—LILIO — Benim Liliom olduğumu biliyor muydunuz?

JULIE — Söylediler.

LILIO — (Yavaşça ısıklık çalar, Biraz sonra) Sevgilin var mı?

JULIE — Yok.

LILIO — Yalan söyleme.

JULIE — Yok. Olsaydı söylerdim. Hiç olmadı.

LILIO — Ne yalancı. Gideyim de seni burada yalnız bırakayım.

JULIE — Hiç sevgilim olmadı.

LILIO — Başkasına anlat.

JULIE — Niçin «sevgilim var» diye ısrar ediyorsunuz?

LILIO — Çünkü sana kal der demez kaldın. Bu işlerin nasıl yapıldığını biliyorsun.

JULIE — Hayır bilmiyorum.

LILIO — Biraz daha gayret etsen burada benimle yapıyınız.

karanlıkta niçin oturduğunu bilmediğini söyleyeceksin. Bundan evvel başkasiyle meselâ bir askerle aynı şeyi yapmamış olsaydın, şimdi ben teklif eder etmez, çarçabuk razı olur muydun? Hem zaten niçin kaldın?

JULIE — Siz yalnız kalmıyorsunuz diye.

LILIO — Yalnız kalmak mı? Amma da aptalsın. Hiç ben yalnız kalır mıyım. (İki polis girer)

Hangi kızı istesem elde ederim. Sade senin gibi hizmetçileri değil, açlıları, çocuk dadılarını, hatâ Fransız madmazellerini bile. Hem yirmisini birden.

JULIE — Biliyorum.

LILIO — Neyi biliyorsun?

JULIE — Bütün kızların size âşık olduğunu. Ama burada kalışının sebebi bu değil. Bana karşı çok iyi muamele ettiğiniz beni koruduğunuz için kaldım.

LILIO — Öyleyse artık gidebilirsin.

JULIE — İstemiyorum.

LILIO — Peki ya ben seni burada bırakırsam?

JULIE — Yine gitmem.

LILIO — Bana neyi hatırlattın, biliyor musun? Bir zamanlar bir sevgilim vardı, onu.. anlatayım bak, nasıl tanışmıştık.

Bir gece atlı karıncanın kapanma zamanı, elektrikleri söndürmüştük. Bir de baktım ki, (İki sivil polisin sahneye girmesiyle susar.

Memurların her biri, tahta kanapenin bir başında durur. Bunlar parktaki serserilerin peşindedir.)

1. MEMUR — Ne yapıyorsunuz burada?

LILIO — Ben mi?

2. MEMUR — Sana söz söylendiği zaman ayağa kalk, âmirane bir tavırla Liliom'un omuzuna vurur.)

1. MEMUR — Adın ne?

LILIO — Andreas Zovocky. (Julie yavaşça ağlamağa başlar.)

2. MEMUR — Ağlama. Seni yiyecek değiliz. Biz burada devriye geziyoruz.

1. MEMUR — Dikkat et, sıvışmasın. (2. memur Liliom'a yaklaşıyor) Ne iş yaparsın?

LILIO — Çığırtkanlık.

2. MEMUR — Ona Liliom derler. Bir kaç defa kıstırmıştık.

1. MEMUR — Liliom dedikleri sensin ha? Şimdi kimin yanında çalışıyorsun?

LILIO — Dul madam Muskat'ın yanında.

1. MEMUR — Öyleyse burada işin ne?

LILIO — Şu kızla beraber biraz oturuyorduk.

1. MEMUR — Yavuklun mu?

LILIO — Hayır.

1. MEMUR — Ya sen kimsin?

JULIE — Julie Zeller.

1. MEMUR — Hizmetçi misin?

JULIE — Damyanoviç sokak 20 numarada Georg Breier'lerin yanında ortalık hizmetçisiyim.

1. MEMUR — Ellerini uzat bakalım.

2. MEMUR — (Julie'nin elleri-

rini tetkik ettikten sonra) Doğru. Hizmetçi.

1. MEMUR — Niçin evc dönmedin? Burada bu adamla işin ne?

JULIE — Bugün izin günüm, efendim.

1. MEMUR — İzin gününü buralarda böyle bir adamla geçir-mesen daha iyi edersin.

2. MEMUR — Sırtımızı döner dönmez hemen çalılıkların arasında kaybolacaklardır.

1. MEMUR — Bu adam senin paranın peşindedir. Keratayı eyi biliriz. Senin gibi cahil hizmetçi kızlarını yakalayıp paralarını alır. Nitekim sen de mutlaka yarın gelip, onu şikâyet edeceksindir. Ama böyle bir şey yapacak olursan kapı dışarı ederim.

JULIE — Benim param yok ki.

1. MEMUR — Liliom, kızın dediğini işittin mi?

LILIOM — Onun parasında gözüüm yok benim.

2. MEMUR — (Kolu ile dürterek ihtar eder) Sen çeneni tut.

1. MEMUR — Evlâdım, yanındaki adamın ne çeşit bir adam olduğunu sana söylemek vazifemdir. Onun işi hizmetçi kızlarıdır. Zaten atlı karıncalarda bunun için çalışır. Birini yakaladı mı, evlenmek vadinde bulunur. sonra bütün parasını, yüzüğünü falan alıp sıvışır.

JULIE — Benim yüzüğüm de yok.

2. MEMUR — Sana söz söylenmedikçe lafa karışma.

1. MEMUR — İkaz ettiğimiz için sonra bize minnettar olacaksınız. Ne yaparsan yap, bana göre hava hoş. Çok şükür baban değilim. Ama ne çeşit bir herif olduğunu söylüyorum. Yarına kalmaz, gelir bize onu şikâyet edersin. Haydi, aklım başına topla da dosdoğru evine git. Korkma, sana bir şey yapamaz. Korkuyorsan bu memur arkadaş evine kadar götürsün.

JULIE — Mutlaka gitmem lâzım mı?

1. MEMUR — Hayır, mutlaka lâzım değil.

JULIE — Öyleyse kalırım efendim.

1. MEMUR — Eh, benden mesuliyet gitti.

JULIE — Evet efendim, teşekkür ederim efendim.

1. MEMUR — Berkoviç, haydi gidelim. (Memurlar çıkarlar. Julie ile Liliom tekrar kanapeye otururlar. Kısa bir sükût.)

JULIE — Peki sonra ne oldu?

LILIOM — (Anlıyamaz) Hıh? Ne dedin?

JULIE — Bir hikâye anlatıyordunuz.

LILIOM — Ben mi?

JULIE — Evet. Sevgilinizin hikâyesini. Bir gece, tam atlı karıncanın ışıklarını söndürürken.. buraya kadar anlatmıştınız.

LILIOM — Ha evet, evet, tam ışıkları söndürecekmiş sırada birisi çıkageldi. Koca atkılı küçük bir kız.. anladın mı.. şeyden geliyormuş.. e.. dinle beni.. sen.. sen bütün bu işittiklerinden sonra benden korkmuyor musun? Memur benim nasıl bir adam olduğumu, bütün paralarımı nasıl alıp gideceğimi anlattı.

JULIE — Nemi alacaksınız? Param yok ki. Olsaydı bile.. hepsini.. hepsini verirdim.

LILIOM — Sahi verir miydin?

JULIE — Siz istedikten sonra verirdim.

LILIOM — Hayatında, başkasına para verdin mi?

JULIE — Hayır.

LILIOM — Hiç sevgilin yok muydu?

JULIE — Yoktu.

LILIOM — Birlikte gezip dolaştığın bir kimse de yok muydu?

JULIE — Vardı.

LILIOM — Asker mi?

JULIE — Bizim köyden biri.

LILIOM — Askerlerin hepsi böyle söyler.. Hem sen hangi köydensin kuzum?

JULIE — Şuracıktaki köylerden biri. (Sükût)

LILIOM — Onu sevdin miydi?

JULIE — Niçin hep bunu soruyorsunuz? Hayır sevmedim. Yalnız birlikte gezmeğe giderdik.

LILIOM — Nereelerde gezerdiniz?

JULIE — Parkda.

LILIOM — Ya bekâretini? Onu nerede kaybettin?

JULIE — (Kelimeyi anlıyamaz) Benim bekâretim filân yok.

LILIOM — Bir zamanlar vardıya.

JULIE — Hiç bir zaman yoktu. Ben namuslu bir kıyım.

LILIOM — Eyi ama askere elbet bir şey vermişsindir.

JULIE — Beni niçin böyle sorguya çekiyorsunuz, mösyö Liliom.

LILIOM — Ona bir şey vermedin mi?

JULIE — Mecburdum. Ama sevmedim.

LILIOM — Beni seviyor musun?

JULIE — Hayır efendim.

LILIOM — Öyleyse niçin burada benimle beraber oturuyorsun?

JULIE — E.. Hiç.. (Sükût. Uzaktan gelen müzik sesi sarih olarak işitilmektedir.)

LILIOM — Dans eder misin?

JULIE — Olamaz. Çok dikkat etmem lâzım.

LILIOM — Neye?

JULIE — Ahlâkıma.

LILIOM — Neden?

JULIE — Çünkü hiç evlenmeyeceğim. Evlenecek olsaydım, iş başka idi. O zaman ahlâka o kadar dikkat etmek lâzım değil. İnsan evlenince bunun ehemmiyeti yok. Halbuki ben evlenmeyeceğim Onun için namuslu kız olmaya çalışmalıyım.

LILIOM — Peki, ya sana «Gel evlenelim» dersem.

JULIE — Siz mi?

LILIOM — Ürktün değil mi? Memurun söylediklerini hatırladın da korktun değil mi?

JULIE — Hayır efendim. Korkmadım. O memurun söylediklerine hiç ehemmiyet vermedim.

LILIOM — Fakat benim gibi bir adamla evlenmeğe cesaret edemezsin, herhalde.

JULIE — Eger.. günün birinde - birisini sevecek olursam - eminim ki o bana ne yaparsan yapsın - aldırış etmem.. hattâ ölsem bile.

LILIOM — Ama benim gibi kaba, hoyrat bir adamla evlenemezsin.. değil mi.. hattâ.. e.. sevsen bile?

JULIE — Hayır efendim.. Evlenirdim. Sizi sevseydim.. Evlenirdim. (Sükût)

LILIOM — (Fısıltı halinde) Mademki beni sevmiyorsun.. değil mi, demin kendin de söyledin..

mademki sevmiyorsun, niçin evine gitmiyorsun?

JULIE — Artık çok geç. Herkes uyumuştur.

LILIOM — Kapıyı kilitlemişler inidir?

JULIE — Muhakkak. (Bir müddet susarlar.)

LILIOM — Bence en bıçkın serseri bile - isterse - adam olabilir.

JULIE — Elbet. (Tekrar susarlar. Bir lâmbacı sahneye gelecek kanapenin üstündeki gaz lâmbasını yakar.)

LILIOM — Karnın aç mı?

JULIE — Doğru. (Tekrar sükût)

LILIOM — Meselâ... paran olsaydı da... elinden alsaydın... Ne yapardın?

JULIE — Hiç. Ne çıkar?

LILIOM — (Kısa bir sükûtтан sonra) En iyisi... tekrar... madam Muskat'a dönmek, O geri geldim diye sevinir... ben tekrar para kazanmağa başlamış olurum. (Julie susar. Etrafındaki alacakaranlık büsbütün artmaktadır.)

JULIE — (Yavaşça) O kadına... dönmeyin... (Sükût)

LILIOM — Burada ne kadar çok akasya var. (Sükût)

JULIE — Dönmeyin. O kadına.

LILIOM — Söylediğim dakika beni tekrar işe alır... sebebinin biliyorum... O da biliyor... (Sükût)

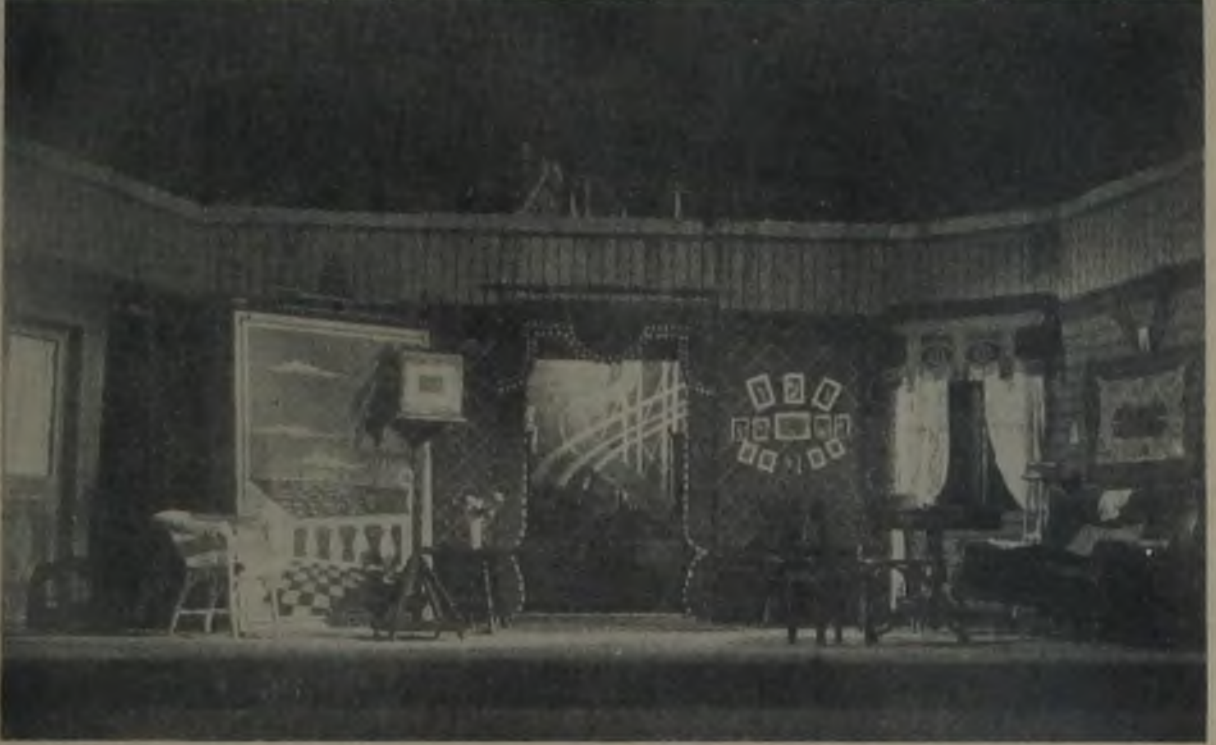
JULIE — Kokusu bana da geldi... Akasya... (Sükût. Ağaçların tepesinden bir kaç akasya çiçeği aşağıya rüzulür. Lihom birini yakalayarak koklar.)

LILIOM — Beyaz akasya.

JULIE — (Kısa bir sükûtтан sonra) Rüzgâr getiriyor... (Susarlar. Ancak uzun bir sükûtтан sonra.)

PERDE İNER

TABLO: II

(Lunaparkın yakınında Hollunder'lerin işlettiği bir fotoğraf «atelyesi». Burası harap bir kulübedir. Giriş kapısı soldadır. Sağda geride bir pencere ile önünde bir kanape, Buradan Lunapark ve belki de bir dönme dolap yahut bir «montagne russe» iskeleti görülmektedir. Solda önde mutbak kapısı, onun altında siyah perdeli karanlık oda kapısı. Bunun hemen önünde üç ayaklı fotoğraf makinesi, Dipde fotoğrafçılarda görülen bir müteharrik fon, istimalle hazır vaziyettedir.

Vakit öğle üstüdür. Perde açıldığı zaman sahnede Julie ile Marie görülmektedir.)

MARIE — Demek Hollinger'i doğdu.

JULIE — Evet, müthiş suret-te hırpaladı.

MARIE — Ama Hollinger ondan daha iri yarı.

JULIE — Patakladı işte. Sen de bilirsin ya, mühim olan irilik değil, çeviklidir. Liliom müthiş çeviktir.

MARIE — Sonra tevkif mi ettiler?

JULIE — Evet, tevkif ettiler ama ertesi gün yine bıraktılar. Burada oturduğumuz iki aydan beri Liliom iki defa yakalandı, serbest bırakıldı.

MARIE — Niçin serbest bırakıyorlar?

JULIE — Kabahatsiz olduğu için.

(Hollunder Teyze acı sözlü, çok ihtiyar bir kadındır. Fakat heybetli cüssesinin altında çok sıcak ve yumuşak bir kalbi vardır. Elinde bir kaç parça odun, homurdanra'c arka kapıdan girer.)

HOLLUNDER TEYZE — İstemesi bitmez.. ama çalışmaya gelince ona da yavaşmaz. Çalışmaz, çalışmaz, ama ihtiyar bir dul kadını inki üç parça odununa musallat olur. Sabahtan akşama kadar ortalıkta pinekleme, onun gibi koca bir herife yakışır mı? Namuslu insanların yüzüne bakmaya utanması lâzım ama ne gezer!

JULIE — Teyzeciğim, ben de üzülüyorum..

H. TEYZE — Üzülüyormuş! Sen asıl o serserinin hapse tıkmadığına üzül. Onun yeri namuslu insanların arası değil, haptir. hapis. (Mutbağa gider)

MARIE — Bu da kim?

JULIE — Madam Hollunder, Teyzem.. Burası (geniş bir kol hareketiyle fotoğraf makinesini, karanlık odayı fon'u göstererek) Onun fotoğraf atelyesi. Bizi burada bedava oturuyor.

MARIE — Niçin odun getirdi?

JULE — Bütün ihtiyaçlarımızı o temin eder. O olmasa halimiz neye varırdı. Acı sözlüdür ama çok iyi kalplidir. (Sükût)

MARIE — Biliyor musun.. Nihayet öğrendim. Asker değilmiş.

JULIE — Halâ görüşüyor musunuz?

MARIE — Tabii.

JULIE — Sık sık mı?

MARIE — Sık sık.. hatta beni istedi.

JULIE — Evlenmek mi istedi?

MARIE — Evlenmek istedi ya.

JULIE — Gördün mü? Asker olmadığı bundan belli.

(Yeni bir sükût.)

MARIE — (Utanarak fukat bir uz da öğünerek) Sana bir şey söyleyim mi? Ben onunla flört ediyorum.

JULIE — Flört mü ediyorsun?

MARIE — Evet. Meselâ beraber parka gidelim diyor. Gitmem diyorum. O kandırmağa çalışıyor, gelirsen sana eşarp alırım diyor... ama yine razı oluyorum... O zaman beni tâ kapıma kadar götürüyor. Ben de ona kapıda allaha ismarladık diyorum.

JULIE — Flört dediğin bu mu?

MARIE — Tabii ya... Günah ama... o kadar heyecanlı bir şey ki.

JULIE — Hiç kavga ettiğiniz olur mu?

MARIE — (Azamette) Ancak çılğın aşkımız tepdiği zaman.

JULIE — Çılğın aşkınız tepdiği zaman mı?

MARIE — Tabii ya... El ele tutuşup dolaşyoruz. Bir ara o böyle (yapar) kolumu sallamak istiyor. Ben razı olmuyorum. «Kolumu sallama» diyorum. O yine ısrar ediyor. Ben yine razı olmuyorum. Uzun zaman razı olmuyorum... Nihayet razı olunca el ele tutuşup kollarımızı sallaya sallaya... böyle... dolaşyoruz. Çılğın aşk dedikleri bu işte. Günah ama öyle hoş, öyle heyecanlı bir şey ki!

JULIE — Mes'udsun, değil mi?

MARIE — Senden... şey... dünyanın en mes'ud insanıyım... Ama en güzeli İdeal Aşk!

JULIE — O da nesi?

MARIE — Bu mevsimde ortalık saat üçe doğru ağarmağa başlar. O saate kadar kaldık mı, flört de, çılğın aşk da hepsi bitiyor. İşte o zaman İdeal Aşk başlıyor. O da şöyle: Bir tahta kanapeye oturuyoruz. Ellerimi ellerinin içine alıyor, yanağını yanağıma dayıyor. Öyle konuşmadan duruyoruz. Biraz sonra onun uykusu geliyor. Başını önüne düşüyor. Uyuya kalıyor. Fakat uyurken bile elimi bırakmıyor. Ben... ben... hiç kıpırdamadan oturuyorum, etrafıma bakmıyorum, derin derin nefes alıyorum. Çünkü artık sabah olmuş oluyor. Ağaçların, çiçeklerin üstüne taze çiğ yağmış, mis gibi kokuyor. Wolf uyuduğu için bu kokuların farkında değil... Böylece uzun zaman kalıyoruz. İşte İdeal Aşk bu. (Uzun bir sükût)

JULIE — (Eseffe, endişeyle) Dün gece çıktık... hâlâ dönmedi.

MARIE — Al şu 16 Kreuzer'i. Küçük matmazeli konservatuvara götürüp getirmek için yol parası olarak vermişlerdi. 8 i gidiş, 8 i dönüş. Ama matmazeli yürüttüm. Al... ötekilerin yanına koy.

JULIE — Hepsini 3 Gulden 46 Kreuzer yapıyor.

MARIE — Evet, 3 Gulden 46 Kreuzer.

JULIE — Hiç çalışmak istemiyor.

MARIE — Çok mu tenbel?

JULIE — Hayır ama hiç bir zanaat öğrenmemiş. Amelelik etmek de istemiyor... onun için çalışmıyor.

MARIE — Hiç doğru değil.

JULIE — Elbette doğru değil... Senin hanımların yeni bir hizmetçi tuttular mı?

MARIE — Sen gittiğinden beri üç tane değiştirdiler. Biliyor musun, Wolf yeni bir iş buldu. Bellediye girecek. O zaman ev bedava.

JULIE — Liliom atlı karıncaya dönme istemiyor. Sebepini soruyorum ama söylemiyor... Geçen pazartesi beni döğdü.

MARIE — Sen karşı gelme din mi?

JULIE — Hayır.

MARIE — Niçin bırakıp gitmiyorsun?

JULIE — İstemiyorum.

MARIE — Ben olsaydım bırakır giderdim. (Sıkıntılı bir sükût)

H. TEYZE — (Elinde bir kap su homurdanarak girer) Kumla oynamasını becerir. Döğüşten geri kalmaz. Fakir hizmetçilerin parasını alır. Polis de bütün bunlara göz yumar... Doğramacı yine geldi.

JULIE — Bu su, çorba için mi?

H. TEYZE — Doğramacı geldi. Tam sana göre bir adam. Gür saçlı, esmer, yakışıklı iki çocuklu, mazbut bir adam... Bol parası, eyi kazanç getiren bir işi de var.

JULIE — (Marie'ye) Yanlış hesaplamışım, 3 Gulden 36 Kreuzer yapıyor, 46 değil.

MARIE — Hakkın var, 36 olacak.

H. TEYZE — Onu bu hayattan kurtarıp nikâh etmek istiyor. Beş defadır geliyor. İki çocuğu var ama...

JULIE — Sen zahmet etme teyzeciğim, suyu ben getiririm.

H. TEYZE — Şimdi de dışarıda bekliyor.

JULIE — Söyle gitsin.

H. TEYZE — Yine gelir Senininki yakında kıskanmağa başlayacak, hır çıkaracak (Homurdanarak çıkarken) Her an kavga döğüşe hazır. Bu zavalılığı döğmek ona yakışır mı? Ayıp, ayıp, Polis nasıl oluyor da onu böyle başı boş bırakıyor, anlamıyorum.

MARIE — Seni bir doğramacı istiyormuş.

JULIE — Evet.

MARIE — Niçin istemiyorsun?

JULIE — Çünkü...

MARIE — Liliom sana bakmıyor dayak atıyor, adını Liliom diye her istediğini yapabiliyorum zannediyor. Çok fena bir adam.

JULIE — Öyle söyleme. Hakikatte fena insan değil.

MARIE — Parkta kaldığınız gece sana karşı eyi miydi, nazik miydi?

JULIE — Evet.

MARIE — Ama sonraları azıttı değil mi?

JULIE — Evet, bazen delilgi tutuyor. Ama parkda kaldığımız gece... öyle müşfikki ki. Şimdi de bazen çok, çok müşfik olabiliyor. Meselâ akşamları yemekten sonra burada durup atlı karıncanın müziğini dinlerken birden öyle değişiyor, öyle yumuşuyor ki...

MARIE — Bir şey söylüyor mu?

JULIE — Söylemiyor. Sessiz, düşünceli bir hal alıyor, iri gözleri dalıyor... dalıyor...

MARIE — Senin gözlerine mi?

JULIE — Pek değil. Çalışmadığı için derdli... Pazartesi beni döğmesinin sebebi de zaten bu.

MARIE — Sebebe diyecek yok. Doğrusu. İnsan çalışmadığı için kendi karısını döver mi? Vicdansız alçak.

JULIE — Kurdukça efkârlanıyor.

MARIE — Canını acıttı mı?

JULIE — (Telâşla) Kat'iyen.

MADAM MUSKAT — (Azamette girer) Gün aydın... Liliom evde mi?

JULIE — Yok.

MUSKAT — Dışarı mı çıktı?

JULIE — Daha dönmedi.

MUSKAT — Beklerim. (Oturur)

MARIE — Utanmadan buraya nasıl geliyorsun?

MUSKAT — Burası senin evin değil. Dikkat et yoksa yersin ağzına bir tokat.

MARIE — Julie'nin evine ayak basmağa nasıl cesaret ediyorsun?

MUSKAT — (Julie'ye) Onun söylediklerine bakma kızım. Buraya niçin geldiğimi biliyorsun. Senin o haylazaya yeniden ekmek parası temin etmek için.

MARIE — Ekmek parası için sana muhtaç değil.

MUSKAT — Ona kulak asma kızım, Cahilin biri.

MARIE — Ben gidiyorum. Alaha ismarladık.

JULIE — Güle güle.

MARIE — (Kapıdan tekrar seslenir) 36.

JULIE — Evet, 36.

MARIE — Tekrar Allaha ismarladık. (Çıkar. Julie mutbağa doğru yürür.)

MUSKAT — Günde 1 kuron, pazarları da 1 gulden veriyordum. İstedığı kadar bira ile puro'yu da müşterilerden temin ediyordu. (Julie mutbak kapısında duraklar, fakat cevap vermez.) Af dilemektense aç kalmağa razı. Ne yapalım, ben de ısrar etmiyorum. Varsın af dilemesin. Öyle de işe almağa razıyım. (Julie cevabı vermez) Doğrusunu istersen onu asıl müşteriler arıyor. Eh, tabii ben de her şeyden evvel işimi düşünmeğe mecburum. Yoksa bana göre hava hoş. Varsın aç kalsın. Zaten buraya da sırf işimin hatırı için geldim. (Döralar, zira Liliom ile Ficsur içeri girmişlerdir.)

JULIE — Madam Muskat burada.

LILIO — Görüyorum.

JULIE — Selâmlasana.

LILIO — Sebep? Hem sen ne istiyorsun bakalım?

JULIE — Bir şey istediğim yok.

LILIO — Öyleyse çeneni tut. Nerede ise «bütün gece gelmedin. İşsizsin, akrabalarının sırtından geçiniyorsun» diye dir dir başlıyacaksın..

JULIE — Bir şey dediğim yok..

LILIO — Demedin ama dilinin ucunda.. Ben seni bilirim.. haydi yine başlama, yoksa yersin bir tane daha.. (Öfke ile bir aşağı bir yukarı dolaşır. Hepsini biraz ürkümüş gibidir. Liliom önlerinden geçtikçe kenara büzülmeğe, başka tarafa bakmağa çalışmaktadır. Ficsur ortalıkta miskin miskin dolaşır, gözleri, bir şey arıyormuş gibi, yerden kalmamaktadır.)

MUSKAT — (Birden bire Fic-

sur'a) Onu durmadan kumara, içkiye sürükliyen hep sensin. Seni hapsedireyim de gör.

FICSUR — Senin gibi bayağı bir kadınla konuşmağa tenez-zül etmem. (Arka kapıdan dışarı çıkar. Orada salondan görülecek şekilde durur, Sükût)

JULIE — Madam Muskat burada.

LILIO — Söyliyecek sözü varsa niçin ağzını açıp konuşmuyor?

MUSKAT — Niye Ficsur denen adamla dolaşıyorsun? Günün birinde bir de bakarsın, farkına varmadan, onun suç ortağı oluverirsin.

LILIO — Dolıştığım insanlardan sana ne? Keyfim ne isterse onu yaparım. Benden ne istiyorsun?

MUSKAT — Ne istediğimi biliyorsun.

LILIO — Hayır bilmiyorum.

MUSKAT — Ne istiyebilirim? Buraya resmî ziyarete mi geldim zannediyorsun?

LILIO — Sana borcum var mı?

MUSKAT — Var ama onun için gelmedim. Senin gibi adamdan para istenir mi? Hele son günlerde kazancın pek müthiş Niçin geldiğimi pek âlâ biliyorsun.

LILIO — Atlı karıncaya Hollinger'i almadın mı?

MUSKAT — Aldım tabii.

LILIO — Peki ne istiyorsun? O da benim kadar iş görür.

MUSKAT — Çok haklısın öğlum. Ona yol vermeği aklımın kenarından bile geçirmiyorum. ama... bir kişi kâfi gelmiyor... Şimdi iki kişilik iş var..

LILIO — Ben varken bir kişi yetiyordu.

MUSKAT — Eh, belki de Hollinger'e yol veririm.

LILIO — O kadar eyi ise ne diye yol verecekinsin?

MUSKAT — (Omuzlarını silker) Evet, eyi. (Bu ana kadar Liliom'un yüzüne tek bir defa bakmamıştır.)

LILIO — (Julie'ye) Teyzene sor bakalım, bana bir fincan kahve bulabilir mi? (Julie mutbağa gider) Demek Hollinger eyi, öyle mi?

MUSKAT — (Liliom'a kadar giderek dosdoğru yüzüne bakar) Geceleri niçin evinde kalmıyorsun? Şu haline bak.

LILIO — Hollinger eyi, öyle mi?

MUSKAT — Saçlarını alnından kaldır.

LILIO — Saçımı bırak. Senin üstüne vazife değil.

MUSKAT — Pek âlâ. Saçını alnına düşür deseydim bu sefer de inadına kaldırırdın. İşittiğime göre döğüyormuşsun bu... e... şeyi.

LILIO — Sana ne!

MUSKAT — Aşkolsun sana, Onun gibi cılız bir mahlûk döğülür mü? Bıktınsa bırak. Döğmekte ne mâna var o zavallıyı..

LILIO — Bırakayım ha? Bıraksam işine gelir değil mi?

MUSKAT — Ah, Böbürlenme öyle (Sıkılmıştır) Oh olsun bana. azıcık iz'anım olsaydı böyle peşinden koşmazdım.. ama insan işinin hatırı için nelere katlanmıyor ki! Ah, atlı karıncayı satabilseydim, hiç buralara uğrayardım? Haydi Liliom, azıcık aklın varsa geri gel. Sana eyi para veririm.

LILIO — Atlı karınca bensiz de kalabalık oluyor.. değil mi?

MUSKAT — Kalabalık ama.. aynı şey değil.

LILIO — Demek ki beni aradığımı.. itiraf ediyorsun?

MUSKAT — Ben mi? Ne mü-nasebet. Arayan ben değilim, o aptal kızlar. Hep seni soruyorlar.. Haydi, aklını başına topla da gel.

LILIO — Geleyim de.. onu yüz üstü bırakayım, değil mi?

MUSKAT — Zaten dayak atıp durmuyor musun?

LILIO — Hayır, atmıyorum. Hem bıktım artık bu dayak lâfından. Bir defa.. tek bir defa.. vuracak oldum, bütün dünya ondan bahsediyor. Buna dayak atmak mı denir?

MUSKAT — Pek âlâ. pek âlâ. Sözümü geri aldım. Karışmıyorum.

LILIO — Döğüyormuşum.. döğsem bari..

MUSKAT — Onu niçin bu kadar düşünüyorsun, anlamıyorum. Evleneli ancak iki ay oldu, şimdiden bıktığın belli. Beri tarafda ise atlı karınca, eğlence var, para var. Hepsini ayağınla tepiyorsun. Niçin? Ne uğrunda?.. Bir insan bu kadar budalalık eder mi? (Liliom'u dikkatle süzer) Bütün gece neredeydin? Berbad bir haldesin.

LILIOM — Sana ne?

MUSKAT — Eskiden böyle değildin. Aylak yaşadığın yüzünden kılığından belli. (Sükût) Yeni bir laterna aldım, biliyor musun?

LILIOM — (Yavaşça) Biliyorum.

MUSKAT — Nereden biliyorsun?

LILIOM — İşitiliyor... tâ burarlardan.

MUSKAT — Güzel bir laterna, değil mi?

LILIOM — (Şevkle) Mükemmel. Gür bir sesi var, âdetâ inliyor. Fevkalâde.

MUSKAT — Sen onu asıl yakından dinle. Harikulâde. Atlı karınca bile farkına varmış gibi şimdi... daha hızlı dönüyor. Sakatlanan iki atı değiştirdim. Bildin değil mi, hani kulakları kırık hayvanlar vardı.

LILIOM — Yerlerine ne koydun?

MUSKAT — Tahmin et bakalım.

LILIOM — Yaban eşiği mi?

MUSKAT — Hayır, otomobil.

LILIOM — (Hayran) otomobil mi?

MUSKAT — Ya! Aklın varsa geri gel. Burada kalıp ne yapacaksın? Orası senin san'atın. Orası senin için biçilmiş kaftan. Sen san'atkârsın. Sen evli barklı, mazbut bir insan olamazsın.

LILIOM — Rahat bırak... o, zavallı küçüğü...

MUSKAT — Onun hakkında daha hayırlı olur. Gider yine hizmetçilik eder. Sana gelince, sen san'atkârsın. Senin yerin san'atkârların arasında. İstedığın kadar bira, puro, günde 1 gulden, pazarları 1 kuron. Ya kızlar, Liliom, ya kızlar... Ben sana her zaman eyi muamele ettim, değil mi? Sana saat hediye ettim... Sonra..

LILIOM — O bildiğin kızlardan değil. Bir daha hizmetçilik edemez.

MUSKAT — Kendisini öldürür mü zannediyorsun? Merak etme. Sevgilileri bıraktı diye bütün kızlar intihara kalkışsalar.. (mânalı bir hareketle sözünü keser.)

LILIOM — (Bir an yüzüne dalgın bakar. Sonra ani ve mütebessim bir heyecanla) Demek halk Hollinger'den hoşlanmıyor?

MUSKAT — Hoşlanmadıkları.. ni sen de biliyorsun ya, çapkın

LILIOM — Eh..

MUSKAT — Atlı karıncada çalışmaktan her zaman hoşlanırdın zaten. Eğlenceli hayat, güzel kızlar, bira, puro, çalgı... hem eğlenli, hem de kolay. Dinle beni: Tekrar gelirsen sana, ölen sevgili kocamdan kalma bir yüzük veriririm. Nasıl, razı mısın? Geliyor musun?

LILIOM — O senin bildiğin kızlardan değil. Bir daha hizmetçilik edemez. Ama... ama... ben ce... mühim bir fark yapmaz. San'utime dönsem de yine... pek âlâ Julie ile birlikte yaşamıya devam edebilirim.

MUSKAT — Aman yarabbi!

LILIOM — Ne oldu?

MUSKAT — Atlı karıncada evli bir adamın çalıştığı hiç işitilmiş şey mi? Her gece karının yanına döndüğünü işitirlerse kızlar memnun olurlar mı zannediyorsun? Gülünç şey! Bunu öğrenirlerse sana kahkahalarla gülerler.

LILIOM — Ne istediğini anlıyorum.

MUSKAT — (Nazarlarından kaçınarak) Fazla gururlanma.

LILIOM — Demek o yüzüğü de vereceksin?

MUSKAT — (Liliom'un saçlarını geriye iterek) Evet.

LILIOM — Bu evde mes'ut değilim.

MUSKAT — (Halâ saçlarını okşuyarak) Sana bakan yok ki. (Sükût. Julie girer. Elinde bir fincan kahve vardır. Madam Muskat elini Liliom'un başından çeker. Sükût)

LILIOM — Ne o? Bir şey mi istedin?

JULIE — Hayır. (Sükût. Yavaşça mutbağa çekilir.)

MUSKAT — Kocakarının anlattığına göre bir doğramacı varmış,

LILIOM — Biliyorum... biliyorum...

JULIE — (Tekrar gelerek) Liliom, unutmadan sana bir şey söylemek istiyorum.

LILIOM — Pek âlâ.

JULIE — Daha evvel söyleyecektim... hattâ dün söylemek istiyordum...

LILIOM — Söyle bakalım?

JULIE — Ama yalnız sana söyleyebilirim. Bir dakika içeri gelir misin?

LILIOM — Meşgul olduğumu görmüyor musun? İş konuşurken rahatsız etme...

JULIE — Bir dakika sürmez.

LILIOM — Çık dışarı, yoksa...

JULIE — Söylüyorum sana, bir dakika sürmez bile.

LILIOM — Çıkıyor musun, çıkmıyor musun?

JULIE — (Cesaretle) Çıkıyorum.

LILIOM — (Fırlıyarak) Ne dedin?

JULIE — Çıkıyorum dedim.

MUSKAT — (O da kalkar) Haydi, haydi, kavga etmeyin. Ben gider, dışarıda, vitrindeki resimlere bakarım. Sonra gelir, senden cevap alırım. (Arka kapıdan çıkar.)

JULIE — İstersen yine dayak at ama bana bakma öyle... korkmuyorum... Kimseden korkum yok. Dediğim gibi söylenecek bir sözüm var.

LILIOM — Haydi çabuk söyle.

JULIE — O kadar çabuk söyleyemem. Kahveni niçin içmiyorsun?

LILIOM — Söyliyeceğin bu muydu?

JULIE — Hayır. Sen içinceye kadar ben de söylerim. Dün başım ağırıyordu... sen sebebini sormuştun...

LILIOM — Evet?...

JULIE — Sebebi... anladın mı?

LILIOM — Hasta mısın?

JULIE — Hayır... ama hani sen... baş ağrımın sebebini sormuştun... «halinde bir değişiklik var» demiştin ya...

LILIOM — Öyle mi demiştim? Belki doğramacıyı kasetmişimdir.

JULIE — Ben... nasıl? Doğramacı mı?... Hayır... tamamiyle başka bir şey. Söylemesi çok güç ama ergeç öğreneceksin... Hiç hiç hiç korkmuyorum. Çünkü çok tabii bir şey...

LILIOM — (Kahve fincanının masaya bırakarak) Ne?

JULIE — Bir erkekle bir kaldın... bir arada yaşarsa...

LILIOM — Evet?

JULIE — Gebeyim. (Süratle mutfağa girer. Sükût. Ficsur açık pencereden görünür.)

LILIOM — Ficsur! (Ficsur pencereden başını uzatır.) Ficsur, bana bak. Julie'nin çocuğu olacakmış.

FICSUR — Peki. Ne çıkar?

LILIOM — Hiç. (Birdenbire) Defol oradan. (Ficsur'un başı pencereden kaybolur. Muskat girer.)

MUSKAT — Julie gitti mi?

LILIOM — Evet.

MUSKAT — İstersen sana 10 kuron avans vereyim (Çantasını açar. Liliom fincanını tekrar eline alır.) Al bakalım. (Bir miktar para çıkararak uzatır. Liliom görünmezlikten gelir.) Neden almıyorsun?

LILIOM — (Kahvesini içmek için fincanını ağızına götürürken, çok üstün, çok lâkayd bir eda ile) Artık evine git, in adam Muskat.

MUSKAT — Ne oldun?

LILIOM — Buradan git de (kahvesini içer) Kahvemî rahat rahat bitireyim. Kahvaltı ettiğimi görmüyor musun?

MUSKAT — Çıldırдың mı?

LILIOM — Gidiyor musun, gitmiyor musun? (Tehditkâr bir tavırla döner.)

MUSKAT — (Paraları çantasına koyarak) Lânet olsun bir daha senin suratını görene!

LILIOM — Vız gelir.

MUSKAT — Allaha ısmarladık.

LILIOM — Güle güle. (Çıkarken seslenir) Ficsur! (Ficsur girer) Buraya bak, sen bana çok para kazanmanın yolunu biliyor muydun, değil mi?

FICSUR — Biliyorum tabii.

LILIOM — Ne kadar?

FICSUR — Bütün ömründe

görmediğin kadar. Sen yalnız işi benim gibi tecrübel sine bırak.

H. TEYZE — (Mutbaktan girerek) Sabahleyin kahve ister, öğleyin çorba, akşam yine kahve... Üstelik kucak kucak odun... Hepsinî de biz tedarik etmeli. Ver şu fincanla tabağı. (Lunaparktaki eğlence yerleri açılmıştır. Mutad gürültüler duyulmağa başlar. Fakat bütün bunların üstünden, sarîh şekilde, atlıkarıncanın laternası işitilmektedir.)

LILIOM — Teyze, sinirlenme o kadar. (Bu andan itibaren perde sonuna kadar laterna sesinin kendisini gittikçe daha fazla sinirlendirdiği bellidir.)

H. TEYZE — (Ficsur'e) Sana gelince, serseri herif, defol buradan yoksa oğlumu çağırırım.

FICSUR — Onun gibi âdî insanlarla konuşmağa tenezzül etmem. (Buna rağmen arka kapıdan sınıştır.)

LILIOM — Hollunder teyze!

H. TEYZE — Yine ne var?

LILIOM — Oğlun doğduğu zaman... yani onu doğurduğun zaman...

H. TEYZE — Eee?...

LILIOM — Hiç.

H. TEYZE — (Çıkarken söylenir) Uyu, uyu da sarhoşluğun geçsin, serseri herif. Bütün gece içki içer, kumar oynar... başka bir bildiği yok. Üstelik de fakir insanların rızkını elinden alır.

LILIOM — Ficsur!

FICSUR — (Pencereden bakarak) Julie'nin çocuğu olacaktı, değil mi? Biliyorum, söyledin.

LILIOM — Şu deri fabrikasının veznedarı işi... para var değil mi bu işte?

FICSUR — Çok para var ama, iki kişi ister.

LILIOM — (Düşünceli) Evet. (Huzursuz) Haydi git buradan... ama sonra yine gel. Ficsur gider. Uzaktaki atlıkarıncanın laternası âdetâ uğuldayarak durmadan çalmaktadır. Liliom bir müddet dinler. Sonra kapıya giderek seslenir.)

LILIOM — Teyze! (Saf bir sevinçle) Julie'nin çocuğu olacaktı... (Sonra pencereye giderek kanapenin üstüne sıçrar, dışarı bakar. Birden, sanki uzaktaki atlıkarıncaya hitap ediyormuş gibi, laternanın sesini bastırarak bir haykırıyla) Baba olacağım, baba!

JULIE — (Mutbaktan gelerek)

LILIOM! — Ne var? Ne oldu?

LILIOM — (Kanapenin üzerine kapanır, başını yastığa bastırarak) Hiç! (Julie ona bir an bakar. Sonra yaklaşarak üstünü bir atkı ile örter. Parmaklarının ucuna basarak arka kapıya gider. Kapıda, dışarısını seyrederek, laternanın sesini dinliyerek, böylece durur.)

PERRDE

TABLO: III

(Sahne ayıdır. Aynı gün, ikindi vakti. Liliom, Ficsur'un karşısına oturmuş, ondan bir şarkı öğrenmekle meşguldür. Julie sahne gerisinde ev işleriyle uğraşmaktadır.)

FICSUR — Dinle. Şimdi üçüncü kıt'aya geldik. (Kısık bir sesle söylemeğe başlar)

Dikkat dikkat, delikanlım
Mel'un polis peşindedir
Mel'un polis, menhus polis
Peşindedir, bulmakta iz
Ömrümün tek sevgilisi
Yarm ağlar yas içinde
Aç gözünü, aç gözünü
Mel'un polis hep peşinde
Mel'un polis, menhus polis
Peşindedir ,gütmekte iz.

LILIOM — (Söyler) Dikkat dikkat delikanlım

Mel'un, polis...

FICSUR, LILIOM — (Beraber) Peşindedir

Ömrümün tek sevgilisi
Yarın ağlar yas içinde
Aç sözünü aç gözünü

LILIOM — (Yalnız) Mel'un polis hep peşinde

Mel'un polis, menhus polis
Peşindedir, bulmakta iz
(Julie huzursuz ve endişeli nazarlarla birinden ötekine bakar, Sonra mutbağa gider.)

FICSUR — (Julie'nin gittiğini görünce hemen Liliom'un yanına giderek acele acele) Franzen sokağından aşağı inince demiryoluna varırsın. Ondan öte, tâ deri fabrikasına kadar, ortalık tamamiyle ıssızdır. Bir bekçi kulübesi dahi göremezsin.

LILIOM — Adam hep o yoldan mı geçiyor?

FICSUR — Evet, demiryolundan değil de daha aşağıdan, tarla yolundan. Geçen senedenberi hep yalnız gidiyor. Eskiden daima yanında birisi bulunurdu.

LILIOM — Cumartesileri mi?

FICSUR — Cumartesileri.

LILIOM — Ya para? Parayı neresinde taşıyor?

FICSUR — Deri çanta içinde. Fabrika amelesinin tam bir haftalık ücreti.

LILIOM — Çok mu?

FICSUR — 16,000 kuron. Az para değil.

LILIOM — Adı ne?

FICSUR — Linzman. Yahudi.

LILIOM — Veznedar mı?

FICSUR — Evet. Ama kamayı böğrüne sapladım mı... yahut kafasını param parça ettim mi ne veznedarlık kalır ne bir şey.

LILIOM — Mutlaka temizlemek lâzım mı?

FICSUR — Lâzım değil tabii. Parayı gönül rızasıyla uçlarırsa lâzım değil ama bu veznedarlar ekseriya tuhaf insanlar. Para vermektense ölmeye razı oluyorlar.

(Julie mutfaktan tekrar girer. Odanın diğer köşesinden bir şey alır gibi yapar, çıkar. Müteakip sahne zarfında aynı şekilde mütemadiyen girip çıkmakta, kuşku ve endişeli olduğunu açıkça belli etmektedir. Konuşulanları işitmeğe çalışmakta, nitekim iki adamın bütün itinalarına rağmen arada sırada yakalayabildiği bir iki söz, bu endişesini arttırmaktadır. Ficsur onu görünce mevzuu acele değiştirir.)

FICSUR — Aşağısı böyle:

Seni mutlak yakalarlar
Kara zindana atarlar

FICSUR, LILİOM — (Beraber)
Sevgilini söyletirler
Sıkıştırıp birer birer
Kuru ekmek olur aşın
Ömrün çürür, geçer yaşın
Mel'un polis, mel'un polis
Peşindedir, bakmakta iz
LILİOM — (Yalnız) Seni mutlak yakalarlar

Kara zindana atarlar
Kuru ekmek olur aşın
Ömrün çürür, geçer yaşın
(Julie arka kapıdan çıkınca susar) İş bitince hemen Amerikaya hareket edeceğiz değil mi?

FICSUR — Hayır.

LILİOM — Ya ne yapacağız?

FICSUR — Paraları bir yere gömüp altı ay bekliyeceğiz. Âdet budur. Altı ay sonra çıkaracağız.

LILİOM — Sonra?

FICSUR — Sonra altı ay daha eskisi gibi yaşayacak, paraya elini sürmiyeceksin.

LILİOM — Ama çocuk altı ay sonra doğuyor.

FICSUR — Öyleyse çocuğu da beraber götürürüz. Hareketimizden üç ay evvel bir işe girmelisin ki Amerika'ya gitmek için maaşını biriktirdiğini söyleyebilesin.

LILİOM — Herifle hangimiz konuşacak?

FICSUR — Birimiz ağızımızla, birimiz bıçakla. Beğen beğendiğini. Bence sen konuş, daha iyi.

LILİOM — İşittin mi?

FICSUR — Ne var?

LILİOM — Dışarıda... Kılıç şakırtısı gibi bir şey. (Ficsur dinler. Bir müddet sonra Liliom devam eder.) Ne diyeyim?

FICSUR — Evvelâ selâm verirsin. Sonra «Affedersiniz efendim, acaba saatiniz kaç?» dersin.

LILİOM — Sonra?

FICSUR — Ben bu esnada bir tane yerleştiririm. Sonra sen bıçağını ahırsın... (Arka kapıdan bir polis girince derhal susar.)

Polis — Günaydın.

İkisi birden — Günaydın.

FICSUR — (Mutbağa doğru seslenir) Hey, fotoğrafçı, müşteri geldi. (Sükût. Polis bekler, Ficsur yavaş sesle okumağa başlar)

Seni mutlak yakalarlar

Kara zindana atarlar

Sevgilini söyletirler

Sıkıştırıp, birer birer

Kuru ekmek olur aşın

LILİOM, FICSUR — (Beraber)
Ömrün çürür, geçer yaşın
Mel'un....
Menhus....

(«Mel'un polis» tâbirini duyurmak için yalnız bestesini söylerle. Bu esnada Hollunder teyze ile oğlu girerler.)

POLİS — Kabine resmi çekiyorsunuz, değil mi?

HOLLUNDER'İN OĞLU — Tabii efendim. (Duvardaki fotoğraf rafına işaretler) Arzu ettiğinizi seçin. Tam boy olsun mu?

POLİS — Evet, tam boy olsun. (Hollunder teyze fotoğraf makinesini yaklaştırır. Oğlu makine ile polis arasında mekik dokuyarak kâh adamın pozunu düzeltir, kâh siyah örtünün altına girip makineye bakar. Bu arada kadın karanlık odadan yeni bir cam getirip makineyi ayarlar. Bu işler yapılırken Liliom ile Ficsur başbaşa vermiş, fısıldaşmaktadırlar.)

LILİOM — Bu cıvardan mı?

FICSUR — Hayır, değil.

LILİOM — Ya nereden öyleyse?

FICSUR — Dış mahallelerden olacak. (Sükût)

LILİOM — (Birden, adetâ çocukça, gülünç ve zoraki bir şikâyet fevriyesiyle) Hey yarabbim, bu sürdüğümüz hayat da hayat mı?

FICSUR — Üzülme. Amerika da rahat edersin.

LILİOM — Ne var orada?

FICSUR — (Namuskâr bir eda ile) Atelyeler, fabrikalar...

HOLLUNDER'İN OĞLU — (Polise) Kimildamayın lütfen, Bir, İki, üç. (Mahir bir hareketle objektifin kapağını kaldırır, bir kaç saniye sonra tekrar takar.) Teşekkür ederim.

H. TEYZE — Beş dakikaya kadar hazır olur.

POLİS — Peki, beş dakika sonra gelirim. Borcumuz ne kadar?

(Mübalâğalı bir saygı ile) Aman komiser bey, acelesi yok. (Polis azamette selâm verir, arka kapıdan çıkar. H. Teyze fotoğraf camını karanlık odaya götürür. ölü makineyi tekrar yerine götürerek arkasından çıkar.)

H. TEYZE — (Liliom ile Ficsur'un önünden geçerken homurdanır) Ayak altında dolaşır, ortalığı pisletirler... Biraz dışarı

çıkıp dolassanız... İşleri yolunda tabii. Onun için şarkı söylemek lâzım. (Birden Ficsur'un yüzüne bakarak) Polisi görünce ödüün koptu değil mi?

FICSUR — Çekil karşımdan yoksa ayağımın altına aldığım gibi... (Kadın karanlık odaya gider.)

LILİOM — Atlı karıncada Hollinger'den memnunlar mı?

FICSUR — Galiba.

LILİOM — O Muskat karısını gördün mü?

FICSUR — Görmez olur muyum? Şimdi de Hollinger'in saçlarıyla meşgul.

LILİOM — Saçını mı tarıyor?

FICSUR — Sade saçını değil, her tarafına çeki düzen veriyor.

LILİOM — Ne isterse yapsın.

FICSUR — (Liliom'u mutbak kapısına doğru iterek) Haydi, tam zamanıdır.

LILİOM — Neyin zamanı?

FICSUR — Bıçağı almanın zamanı.

LILİOM — Hangi bıçağı?

FICSUR — Mutbak bıçağını. Bende bir çakı var ama herif karıştı koyacak olursa yetmez. Mutbak bıçağı lâzım.

LILİOM — Ne lüzumu var canım? Aksilik ederse tepesine bir yumruk yer ömrünün sonuna kadar dünyayı ters görür.

FICSUR — İnsanın yanında bir silâh olmalı. Kafasına bir yumruk indirmekle gırtlığını kesmiş olmazsın ki.

LILİOM — Gırtlığını kesmek şart mı?

FICSUR — Şart değil ama aksilik ederse lâzım. (Sükût) Koca gemilere binmek, fabrikaları görmek istemez misin? İstersin ama bunların uğrunda biraz zahmete katlanmağa yanamassın değil mi?

LILİOM — Bıçağı alırsam Julie görür.

FICSUR — Göstermeden al.

LILİOM — (Mutbağa doğru bir kaç adım atar. Bu sırada polis kapıdan girer. Liliom karanlık odanın kapısına vurur.) Polis geldi!

H. TEYZE — (Kapıdan bakarak) Bir dakika lütfen. Bir dakika müsaade edin. (Tekrar içeri girer. Liliom bir an tereddüt ettikten sonra mutbağa girer. Polis Ficsur'u alaycı bir şekilde tetkik eder. Ficsur bu bakışlara muka-

bele eder, bir kaç adım yaklaşır, sonra kasten arkasını çevirir. Birden topuklarının üstünde dönerek memura parmağıyla işaret ederken, çocukça bir şaka tonunda) Kristina sokağının Retti köşesinde, değil mi?

POLİS — (Afallıyarak) Nereden bildin?

FICSUR — O civarda icrayı san'at ederdim de.

POLİS — Ne iş görürsün?

FICSUR — Müzik profesörü-yüm. (Polis, karşısındaki adamın kendisiyle alay ettiğinin farkına vararak baka kalır, öfkeyle bıyıkların burmağa başlar. Hollunder'in oğlu karanlık odadan fotoğrafı verir.)

HOLLUNDERİN OĞLU — Buyurunuz efendim. (Polis resme bakar, parasını verir, kapıya doğru yürürken durular, Ficsur'a bakar, nihayet çıkar. O gidince Ficsur kapıya kadar giderek arkasından bakar. Hollunder'in oğlu çıkar. Liliom ceketini ilikliyerek içeri girer.)

FICSUR — (Döner, Liliom'u görerek) Ne o, dalgınsın?

LILIOM — Yo, değilim.

FICSUR — Öyleyse ne yapıyorsun?

LILIOM — Bu işi düşünüyorum.

FICSUR — (Eyice yaklaşarak) Söyle bakalım... adama ne diyeceksin?

LILIOM — (Kararsız, müte-reddit) «Affedersiniz... diyeceğim... acaba saatiniz kaç?» diyeceğim. O cevap verirse ne diyeceğim?

FICSUR — Cevap vermez.

LILIOM — Vermez mi?

FICSUR — Vermez. (Liliom'un ceketinin altındaki bıçağı yoklayarak) Nerede? Nereye sakladın?

LILIOM — (Taş gibi) Sol tarafımda.

FICSUR — Mükemmel. Kalbinin üstünde. (Yoklar) Hah, şurada... Bıçağın ağzını buldum. Ama da geniş, değil mi? Gittikçe inceliyor, inceliyor... İşte ucu. (Julie dışardan girer. Önlerinden yavaşça geçerken sessiz bir deşsetle onları süzer. Durur. Ficsur, Liliom'u dirseği ile dürterek) Haydi, şarkı söyle!

LILIOM — Kırık, çatlak bir sesle)

Dikkat dikkat delikanlım

FICSUR — (Neşe ile, yüksek sesle, vücudıyla tempo tutarak iştirak eder)

Mel'un polis peşindedir

Mel'un polis menhus polis

LILIOM — Peşindedir, bulmakta iz. (Julie arka kapıdan çıkar. Liliom arkasından bakar. Julie çıkınca Ficsur'e döner)

LILIOM — Bir gün herifi rüyamda hortlamış görürsem ne yaparım?

FICSUR — Merak etme. Hortlamaz.

LILIOM — Hortlamaz ha!

FICSUR — Hortlamaz. Canım işi yok da öteki dünyadaki rahatını mı feda edecek herif.

LILIOM — Peki... sonra?...

FICSUR — (Sabırsızlanarak) Ne demek. Sonra?

LILIOM — Ahrette... Allahın huzuruna çıktığım vakit... o zaman ne cevap vereceğim?

FICSUR — Senin gibilerinin Allahın huzurunda işi yok.

LILIOM — Neden yok?

FICSUR — Sen hiç Divanı Âlinin huzuruna çıktın mı?

LILIOM — Hayır.

FICSUR — Bizim gibileri ancak sulh mahkemesine yahut olsa olsa Ağır Cezaya kadar yükselebilir.

LILIOM — Ahrette de öyle mi?

FICSUR — Aynı. Tıpkı bu dünyada olduğu gibi orada da sulh mahkemesinin huzuruna çıkacağız.

LILIOM — Sulh mahkemesinin mi?

FICSUR — Elbette ya. Zenginler Mahkemesi Kübraya, bizler sulh mahkemesine. Zenginler ilâhî musiki nağmeleriyle, meleklerle çevrilecek, bizim hissemize..

LILIOM — Bizim hissemize?..

FICSUR — Bizim hissemize oğlum, ancak adalet düşecek. Ahrette tümen tümen adalet var. Ondan bol bir şey yok. Adalet'in olduğu yerde de mutlaka sulh mahkemesi bulunur. Bizim sibi-leri...

LILIOM — (Sözünü keserek) Affedersiniz efendim, acaba saatiniz kaç? (Elini kalbinin üstüne koyar)

FICSUR — Elini niçin kalbinin üstüne koydun?

LILIOM — Yüreğim... bıçağımın altında... fırlayacak gibi atıyor.

FICSUR — Öyleyse öteki tarafa koy. (Gök yüzüne bakar) Artık yola çıkmalı. Yavaş yavaş yürürüz.

LILIOM — Daha çok erken.

FICSUR — Haydi yürü. (Gidecekleri sırada Julie arka kapıdan içeri girerek yollarını keser.)

JULIE — Nereye gidiyorsunuz?

LILIOM — Nereye mi gidiyoruz?

JULIE — Otur evinde.

LILIOM — Olmaz.

JULIE — Otur diyorum. Yağmur yağacak. İlanırsın.

LILIOM — Yağmıyacak.

JULIE — Nereden biliyorsun?

LILIOM — Bana haber gelir.

JULIE — Otur diyorum sana Bu akşam doğramacı gelecek. Sana iş vermesini rica ettim.

LILIOM — Ben doğramacı değilim.

JULIE — (Gizlemesine rağmen gittikçe artan bir endişeyle) Gitme diyorum. Marie nişanlısı ile gelip resim çektirecek. Adamla bizi tanıştırmak istiyor.

LILIOM — Şimdiye kadar tanıdığım nişanlılar bana yeter.

JULIE — Gitme. Marie para getirecek. Hepsini sana veririm.

LILIOM — (Kapıya yaklaşarak) Ficsur'le biraz dolaşmağa çıkıyoruz. Çabuk döneriz.

JULIE — (Göz yaşlarını saklamak için zorla gülümsemeğe çalışarak) Evde kalırsan sana bira alırım... yahut şarap... hangisini istersen.

FICSUR — Geliyor musun, gelmiyor musun?

LILIOM — (Kabaca, fakat bu kabalık, Julie'nin istirap çekmesine dayanamadığı için sahte ve zorakidir) Çekil önümden yoksa... (Yumruklarını sıkar) Bırak beni.

JULIE — (Titreyerek) Ceketinin altında ne var?

LILIOM — (Cebinden bir takım yağlı iskambil çıkararak) İskambil kâğıdı.

JULIE — (Titriyerek, gayet yavaş ve kısık bir sesle) Ceketinin altında ne var?

LILIOM — Bırak beni.

JULIE — (Yolunu kapatır. Onu alkoymak için son bir gayret sarfederek heyecanla, hararetle) Marie'nin nişanlısı Arad sokağında çocuksuz bir karı koca için bir kapıcılık var demiş. Bedava ev, müstakil mutbak, üs-

telik tavuk beslememize de izin varmış.

LILİOM — Çekil önünmden! (Julie çekilir. Liliom çıkar. Ficsur onu takip eder, Julie düşünceli bir tavırla kapıda durur. Hollunder teyze mutbaktan çıkar.)

H. TEYZE — Mutbak bıçağını bulamıyorum. Sen gördün mü?

JULIE — (Dehşetle) Hayır.

H. TEYZE — Biraz evvel masanın üstünde duruyordu. Liliom'dan başka içeri giren olmadı.

JULIE — O almamıştır.

H. TEYZE — Ondan başka giren olmadı ki.

JULIE — Mutbak bıçağını ne yapısın?

H. TEYZE — Satar, parasını içkiye verir.

JULIE — Tesadüfen... bak insan bazen nasıl iftiracı oluyor... tesadüfen, biraz evvel ceplerini karıştırmıştım... parası var mı diye... bir deste iskambil kâğırından başka şey bulamadım.

H. TEYZE — (Homurdanarak karanlık odaya dnerken) İskambil kâğıdı.. iskambil kâğıdı.. Mös-yöler her halde küçük bir parti çevirmek için kulübe uğrayacaklar. (Çıkar, az sonra Marie, peşinde Wolf olduğu halde arka kapıdan mütebessim, içeri girerler.)

MARIE — Biz geldik. (Julie, sesini işiterek döner. Marie, mahcup mahcup sırttan Wolfun elinden tuarak ona doğru çekerken) Merhaba.

JULIE — Merhaba.

MARIE — Biz geldik.

WOLF — Evet.

Wolf — (Acemi bir tavırla eğilir. Elini uzatarak) Wolf Beilfeld.

JULIE — Julie Zeller. (El sıkışır. Müşkül bir sükût olur. Wolf vaziyeti kurtarmak için Julie'nin elini alarak tekrar şiddetle sıkar.)

MARIE — İşte Wolf bu.

Wolf — Evet.

JULIE — Evet. (Tekrar müşkül bir sükût.)

MARIE — Liliom nerede?

JULIE — Çıktı.

MARIE — Nereye gitti?

JULIE — Biraz dolaşacak.

MARIE — Öyle mi?

JULIE — Evet.

WOLF — Ya? (Yeniden sü-kût)

MARIE — Wolf yeni bir iş buldu. Ay başından itibaren artık sokaklarda durmak yok. Ay başından itibaren derhal bir kulüpte çalışacak.

WOLF — (Özür dileyerek) Marie daha bu işleri anlatmasını beceremiyor... Hehehe. Ay başından itibaren Bürger Kulübünde ikinci garson olacağım. İşten anlıyan, usul bilen için iyi bir yer.

JULIE — Öyle mi?

WOLF — Maaş fena değil ama asıl bahşiş mühim. Oyun oynadıkları zaman âdettir, daima garsona bahşiş verilir. Diyebilirm ki gecede yirmi, hattâ otuz kuron bahşiş olur.

JULIE — Öyle mi?

MARIE — Şimdilik iki odalı bir yer tuttuk... İşler iyi giderse... o zaman köye gidip bir ev alacağız.

WOLF — İşine bağlı, namuslu olmak şart. Tabii köydeyken şehir hayatını arayacağız. Ama Allah çocuk ihsan ederse... Köy havası çocuklara daha yarar. (Kısa bir sü-kût.)

MARIE — Nasıl, Wolf yakışıklı, değil mi?

JULIE — Evet.

MARIE — Hem ahlâkı da eyidir.

JULIE — Evet.

MARIE — Yalnız.. yahudi.

JULIE — Zarar yok. Ona da alışsın.

MARIE — Peki, Allah mes'ud etsin demiyecek misin?

JULIE — Tabii, tabii. (Marie'yi öper)

MARIE — Wolf'u da öpmez misin?

JULIE — Onu da. (Wolf'un yanağından öper. Sonra bir an başını omuzuna dayayarak öylece durur.)

WOLF — Niçin ağlıyorsunuz? (Julie'nin omuzunun üstünden soruşturucu bir nazarla Marie'ye bakar.)

MARIE — Çok iyi yüreklidir de ondan. (Marie de teessüre kapılmıştır.)

WOLF — (Müteessir) Candan alâkanıza çok teşekkür ederiz. (Göz yaşlarını zaptedemez. Bir müddet sonra Hollunder teyze ile oğlu karanlık odadan girerler. Delikanlı derhal fotoğraf makinesiyle meşgul olmağa koyulur.)

H. TEYZE — Müsade ederseniz zortalık kararmadan hemen çekiverelim. (Marie ile Wolf'u ellerinden tutarak fon'un önüne götürür. İkisi burada derhal sahte, mihaniki bir tebessümle gayri tabii bir poz alırlar) Tam boy mu?

MARIE — Evet efendim. İkimiz de tam boy.

H. TEYZE — Gelin güveysiniz değil mi?

MARIE — Evet.

H. TEYZE İLE OĞLU — (Beraber, mesleklerinin alıştırıldığı ifadesiz, yüksek bir sesle) Matmazel mösyö'ye baksın, mösyö de doğruca makinenin içine.

H. TEYZE — (Evelâ Mari'ye, sonra Wolf'a poz verir) Tamam, efendim.

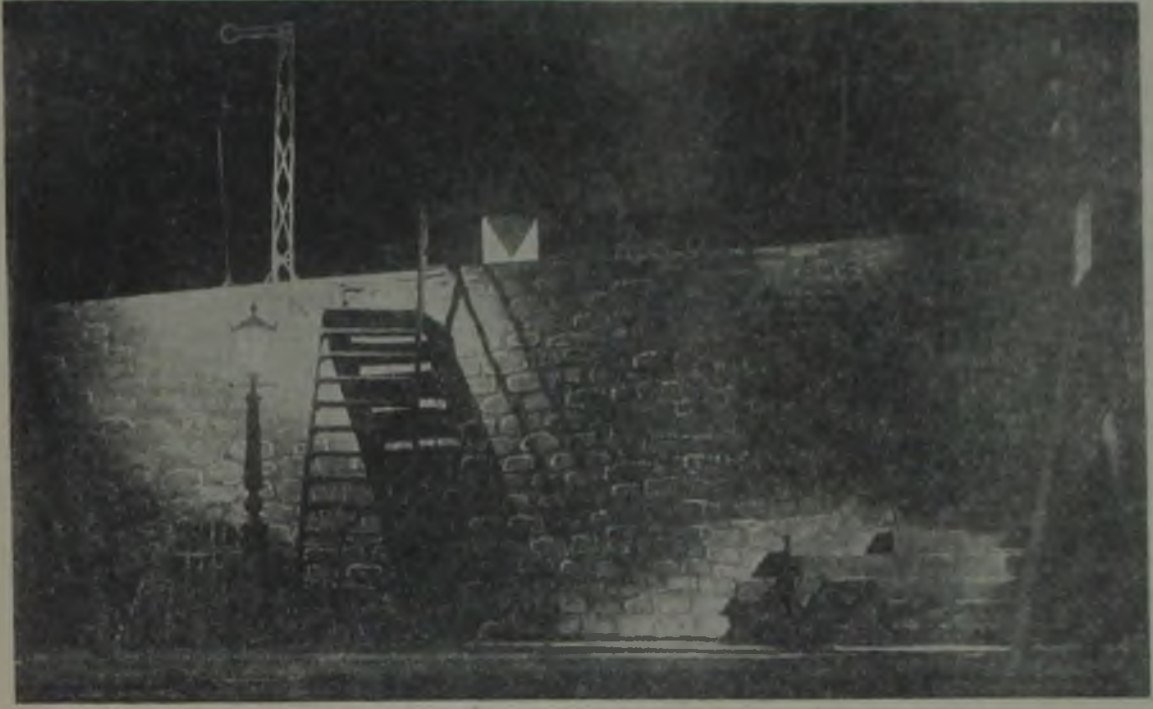
HOLLUNDERİN OĞLU — (Siyah bezin altından, boğuk bir sesle) Bu eyi... çok eyi.

MARIE — (Taş gibi dimdik fakat mes'ud, yüzünün mânasını değiştirmeden konuşmağa çalışarak) Julie, şekerim, böyle eyi miyiz?

JULIE — Eyisiniz, canım.

HOLLUNDERİN OĞLU — Lütfen kımıldamayın şimdi. Üç kadar sayacağım. Üç deyince durun. (Objektifin kapağını tutar, tehditkâr bir sesle) Bir, iki, üç. (kapağı kaldırır. Mutlak bir sü-kût. Fakat «Bir» dediği zaman tâ uzaklardan Ficsur ile Liliom'un söylemiş oldukları «Hırsızlar Şarkısı» çok müphem bir şekilde işitilir. Bu nekarat sahne sonuna kadar devam eder. «Üç!» dediği zaman herkes taş gibidir. Yalnız Julie'nin başı ağır ağır masanın üzerine düşer. Nekarat uzaklarda söner.

PERDE

(Şehir dışındaki boş tarlalar. Geride, bir dolma demir yolu, sahneyi eğri olarak kat'eder. Bu dolmanın ortasında bir kırmızı-beyaz semafor, onun yakınında da küçük bir kırmızı işaret feneri durmaktadır. Fener henüz yakılmamıştır. Tahta basamaklarla demiryoluna çıkılmaktadır.)

Demiryolunun altında ve sağ tarafında bir yığın eski travers durmaktadır. Geride bir telgraf direği, onun ötesinde ağaçlar, tahta parmaklıklar ve tarlalar görünür. En nihayette bir fabrika belirmektedir. Aynı günün akşam saat altısıdır. Ortalık kararlaşmaya başlamıştır. Liliom ve Ficsur basamaklara çıkmışlardır, uzaklaşmakta olan bir trenin arkasından bakmaktadır.)

LILIOM — Trenin uğultusu hâlâ işitiliyor.

FICSUR — Dinle! (Uzakta kaybolan trenin arkasından bakkarlar.)

LILIOM — Kulaklarını rayların üzerine koyarsan Viyana'ya kadar gidişini işitebilirsin.

FICSUR — Hihi!

LILIOM — Şimdi bu geçen treni gördün ya... tâ Viyanaya kadar gider.

FICSUR — Daha öteye gitmez mi?

LILIOM — Gider tabii.

(Sükût)

FICSUR — Saat altıya gelmiş olmalı. (Liliom basamaklardan inince) Nereye gidiyorsun?

LILIOM — Merak etme. Kaçmıyorum.

FICSUR — Neden kaçacakmışsın? Veznedarın üzerinde 16 bin kuron var. Biraz sabret, Gelince hemen yanına sîder, nazik nazik konuşursun.

LILIOM — «Affedersiniz efendim, diyeceğim, acaba saatiniz kaç?»

FICSUR — O da sana saati söyleyecek.

LILIOM — Ya gelmezse.

FICSUR — (Saçmalana.) Mutlaka gelir. Her cumartesi günü işçilerin haftalığını vermesi lâzım. Bugün cumartesi değil mi? (Liliom basamaklardan çıkarak hat boyunca bakar) Oradan nereye bakıyorsun?

LILIOM — Raylar uzadıkça uzanıyor. Ucu bucağı yok.

FICSUR — Bunda bakacak ne var?

LILIOM — Hiç. âdetimdir. Hep trenlerin arkasından bakırım. Geceleyin böyle hat boyunca durdun mu gümbürdiye, gümbürdiye, üstüne tükürükler saça saça geçer.

FICSUR — Ne tükürüğü?

LILIOM — Tabii ya. Lokomotif insanın üstüne tükürür. Ondan sonra bütün tren gümbürdiyerek geçer. Sen baka kalırsın. yüzüne tükürülür ama gözün de trende kalır.

FICSUR — Gözüm trende mi kalır?

LILIOM — Elbet. İster istemez.. Tâ uzaklarda bir nokta olup kayboluncaya kadar.

FICSUR — İçinde şık, kibar insanlar.

LILIOM — Gazete okurlar.

FICSUR — Puro içerler.

LILIOM — Dumanını da içlerine çekerler. (Kısa bir sükût)

FICSUR — Geliyor mu?

LILIOM — Daha meydanda yok. (Tekrar sükût Liliom aşağıya iner. Yavaş bir sesle, bir sır tevdi edercesine) Telgraf tellerini duyuyor musun?

FICSUR — Rüzgâr estikçe duyuyorum.

LILIOM — Rüzgâr esmese de yin durmadan... durmadan uğuldadıkları işitilir... insanlar bu tellerin içinden birbirleriyle konuşurlar.

FICSUR — Kimler?

LILIOM — İnsanlar

FICSUR — Hayır... Konuşmazlar, tegrat çekerler.

LILIOM — Telin içine söz söylerler. Karşıdan cevap gelir... O da demir tellerin içinden geçer. Teller işte bunun için böyle uuu... diye uğuldar.

FICSUR — Uğuldarken ne der?

LILIOM — Elli bir... Elli bir. Dinle!

FICSUR — Ne diye dinleyim?

LILIOM — Bak, şuradaki serçe bile dinliyor. Bir gözünü yummuş, ötekini bana dikmiş, sanki: «Ah, şu konuşmaları bir anlam!» diyor.

FICSUR — Şimdi de kuşu mu seyrediyorsun.

LILIOM — O da beni seyrediyor.

FICSUR — Bana bak. Sen hastasın galiba. Bir bozukluğun var. Hem ne tarafın bozuk biliyor musun? Papel tarafın. Bu kuşun da parası yok. Gözünü onun için yummuş.

LILIOM — Belki de.

FICSUR — Parası olan gözünü böyle yummaz.

LILIOM — Ne yapar?

FICSUR — Canı ne isterse onu yapar. Ama kimse parası olmadıkça çalışmaz. Yakında bizim de paramız olacak.

LILIOM — «Affedersiniz efendim, diyeceğim, acaba saatiniz kaç?»

FICSUR — Daha görünmedi. İskambiller yanında mı? (Liliom iskambilleri uzatır) Paran var mı?

LILIOM — (Pantolon cebinden biraz bozuk para çıkararak sayar) On bir.

FICSUR — (Travers yığınının üstüne ata biner gibi oturur) Pek âla... on bir olsun.

LILIOM — (O da karşısına aynı şekilde oturur) Haydi koy!

FICSUR — (Paraları traverslerin üzerine koyar. İskambilleri süratle karıştırarak) 21 oyniyalım. Ben vereceğim. (Meharetle verir.)

LILIOM — (Kâğıtlarına bakarak) Peki. Yerdeki kadar.

FICSUR — Birli geldi galiba. (Bir kâğıt verir.)

LILIOM — Bir daha. (Bir kâğıt daha alır.) Bir daha. (Bir kâğıt daha alır) Tutturamadık. (Kâğıtları atar, Ficsur parayı toplar) Haydi yine!

FICSUR — Yine mi? Başka paran var mı?

LILIOM — Yok.

FICSUR — Öyleyse oyun da bitti... Ama ille ısrar edersen..

LILIOM — Ne diye?

FICSUR — Borca oyniyalım diye.

LILIOM — Nasıl? Demek bana itimad ediyorsun?

FICSUR — Etmiyorum ama... mahsup ederim.

LILIOM — Neye mahsup edersin?

FICSUR — Senin hissene düşecek paradan. Sen kazanırsan benim payımdan düşersin.

LILIOM — (Veznedarın gelip gelmediğini anlamak için arkasına bakarak, asabi ve mahcup) Öyle olsun. Ortaya ne kadar koyacağız?

FICSUR — Veznedar 16 bin kuron getirecek. Bunun 8 bini benim. Öyleyse banka 8 bin olsun.

LILIOM — Olsun.

FICSUR — Kimin talii çoksa, parası da ona göre olur. (Kâğıt verir.)

LILIOM — Altı yüz kuron. (Ficsur bir kâğıt verir) Yeter.

FICSUR — (Kâğıtlarını açarak) Yirmibir. (Acele karıştırır.)

LILIOM — (Heyecanla Ficsur'a yaklaşarak) Bu sefer bir misline ayniyalım.

FICSUR — Bir misline olsun. (Kâğıt verir)

LILIOM — (Kâğıtları alarak) yeter.

FICSUR — (Kâğıtları açarak) Yirmi bir. (Tekrar kâğıtlarını acele karıştırır)

LILIOM — (Kuşkulanarak) Yoksa... kâğıt mı yapıyorsun?

Ficsur — Ben mi... Ben hiç hile yapacak adama benziyor muyum? (Yine kâğıt verir)

LILIOM — (Asabiyetle arkasına bakarak) Bin.

FICSUR — (Lâkayd) Kuron mu?

LILIOM — Kuron. (Bir kâğıt alır) Bir daha. (Bir kâğıt daha alarak) Yine tutturamadık. (Çok para kaybeden acemi bir kumarbaz gibi müthiş asabidir. Şaşkın, atılan, ambale bir oyun oynamaktadır. Bu andan itibaren düşüncesinin kaybettiği parayı geri almak olduğu bellidir.)

FICSUR — Borcun 1200 oldu.

LILIOM — Yine bir misline oyniyalım. (Bir kâğıt alır. Büyük bir heyecan içindedir. Tekrar bir kâğıt alır.) Bir daha. (Üç kâğıdı da yere atar.)

FICSUR — (Eğilerek yerde toplama yapar) On.. on dört... yirmi üç... Borcun iki bin dört yüz oldu. (İskambil paketinden bir kâğıt alarak) İşte kırmızı birli. İstersen yine bir misline oynarız.

LILIOM — (Tehalükle) Olur. (Tekrar bir kâğıt alır) Yeter.

FICSUR — (Kâğıtlarını açarak) On dokuz.

LILIOM — Yine sen kazandın. (Adetâ yalvararak) Kuzum, yine bir birli ver. Bu sefer karası olsun. (Kâğıt alır) Yine bir misline oyniyalım.

FICSUR — Artık olmaz.

LILIOM — Sebeb?

FICSUR — Çünkü bu sefer kaybedersen verecek paran kalmıyor. Bunun bir misli dokuz bin altı yüz yapar. Halbuki senin topu topu sekiz binin var.

LILIOM — (Müthiş bir heyecan içinde) Buna.. buna... düpe düz hilebazlık derler.

FICSUR — En fazla üç bin iki yüz olabilir. Ondan fazlasını koyamazsın.

LILIOM — (Hevesle) Peki razıyım. Üç bin iki yüz olsun. (Ficsur kâğıt verir) Yeter.

FICSUR — Bana da bir birli gelmiş. Şimdi acele etmeden, ağır ağır file edelim. (Kâğıtlarını ağır ağır, derin bir alâka ile file ederken Liliom heyecanla ona yaklaşır.) Yirmi bir. (İskambilleri acele cebine koyar. Sükût)

LILIOM — Seni... seni gidi sahtekâr, düzenbaz herif seni... (Tam o sırada sağdan Linzman girer. Bu, takriben 40 yaşlarında, kırmızı sakallı, iri yarı bir adamdır. Bir yanında, boynundan bir kayışla asılı bir deri çanta vardır. Ficsur ihtar mahiyetinde öksürür, sağa doğru, Linzman ile

demiryolu arasına geçer, Linzman'ın arkasında bir an durakladıktan sonra onu takip eder. Liliom şaşırması bir halde traVERSlerin bir kaç adım solunda durular. Linzman ile yüz yüzedir. Her tarafı titremektedir.)

LILION — Affedersiniz efencaba saatini kaç? (Ficsur, elinde çakısı, sessizce Linzman'ın üstüne atlar. Fakat Linzman sol eliyle Ficsur'un sağ elini yakalıyarak onu dizlerinin üstüne getirir. Aynı anda sağ eliyle cebinden bir tabanca çıkararak Liliom'a çevirir. Liliom tabancadan iki adım ötededir. Uzun bir sü-küt.)

LINZMAN — (Sakin, derin bir sesle) Saat altıyı yirmi beş geçiyor.) (Susar. Eğilerek müstehzi bir ifadeyle Ficsur'a bakar.) Bereket boş elini değil de silâhlı elini yakalamışım. (Tekrar susar. Karşısındakileri dikkatle süzer.) İkisi de yaman serseri. (Liliom'a) Aklın varsa kımıldama. Kımıldadığın anda beynine iki kurşun yersin. Namluya dikkat et. İçinde kurşundan mamul küçük küçük bir şeyler görüyor musun?

FICSUR — Bırak beni. Ben sana bir şey yapmadım.

LINZMAN — (Çakıyı hâlâ tutmakta olan eli müstehzi bir şekilde sallıyarak) Ya bu ne? Buna ne derler? Ha, anladım. Cebimde elma var sandın da onu soymak istedin değil mi? Tamam tamam. Affedersin hata etmişiz. Özur dilerim efendim.

LILION — Ama ben... ben...

LINZMAN — Biliyorum evlâdım, biliyorum. İş meydana. Sen yalnız saati öğrenmek istedin. Eh, saat altıyı yirmi beş geçiyor.

FICSUR — Mösyö, bırakın gi-delim, biz size bir şey yapmadık.

LINZMAN — Evvelâ şunu söyleyim: Ben mösyö filân değilim. Saniyen bu paranın hatırı için sen bana ekselans da diyebilir-din. Salisen iltifatla elimden kurtulamazsınız.

LILION — Ama ben... ben si-ze hiç bir şey yapmadım ki.

LINZMAN — Arkana bak öğ-lum. Korkma, arkana bak ama sakın kaçayım deme. Yoksa ateş ederim. (Liliom ağır ağır arkasına dönerek bakar) Karşıdan kim geliyor?

LILION — (Tekrar Linzman'a bakarak) Polis.

LINZMAN — (Ficsur'e) Rahat dur... yoksa... (Tekrar Liliom'a bakılarak) Kaç tane?

LILION — (Yere bakarak) İki.

LINZMAN — Neye binmişler? LILION — Ata.

LINZMAN — Kim daha çabuk koşar? İnsan mı, at mı?

LILION — At.

LINZMAN — Gödüm mü ya.

Artık kaçmak bir az güç. (Güler) Hayatımda hiç bu ikisi kadar talihsiz eşkiya görmedim. Bundan büyük talihsizlik olamaz. Tesadüfe bakın ki, tam bugün yanıma tabanca alacağım tuttu. Hoş, tabancam olmasaydı da yine sizinle başa çıkardım ya. Fakat iş bu kadarla da bitmiyor. Benim ne taraftan geldiğimi sördünüz mü, sersemeler? Fabrikadan geliyorum, fabrikadan. Oraya giderken yanımda haylı para vardı. On altı bin kuron. Halbuki şimdi bir santim bile yok. (Sola doğru seslenir) Hey, biraz acele edin. Herif zorluyor. (Ficsur şiddetle kıvrılarak kendini kurtarır, fırlar. Linzman tabancasıyla ona doğru nişan alırken Liliom demiryolu merdivenlerinden yukarı atılır. Linzman bir an tereddüt eder. Liliom'un daha emin bir hedef olduğuna karar vererek bu sefer ona nişan alır) Davranma, yakarım! (Soldaki polislere seslenerek) İnsanize atınızdan. (Tabancası Liliom'a çevrilidir. Liliom rampaun üstünde seyircilere karşı durmaktadır. Soldan, elinde tabanca, bir polis görünerek.)

1. POLİS — Dur!

LINZMAN — Delikanlı, saatin kaç olduğunu halâ merak ediyor musun? On ilâ on iki yıl hapis.

LILION — Yakala da göreyim. (Linzman istihkarla güler, Liliom o anda polisten ve Linzman'dan 3-4 adım ötededir. Yüzü göğ-e çevrilir. Birden biraz etrafındakilere meydan okuyan, biraz da kendine acıyan kahkahalarla gülmeğe başlar. Ceketinin altından nutbak bıçağını çıkarır) Julie!... (Bu feryatta bir vedâ ifadesi vardır. Yana döner, bıçağını göğsüne saplar, sendeler dü-

1. POLİS — Dur!

LINZMAN — Delikanlı, saatin kaç olduğunu halâ merak ediyor musun? On ilâ on iki yıl hapis.

LILION — Yakala da göreyim. (Linzman istihkarla güler, Liliom o anda polisten ve Linzman'dan 3-4 adım ötededir. Yüzü göğ-e çevrilir. Birden biraz etrafındakilere meydan okuyan, biraz da kendine acıyan kahkahalarla gülmeğe başlar. Ceketinin altından nutbak bıçağını çıkarır) Julie!... (Bu feryatta bir vedâ ifadesi vardır. Yana döner, bıçağını göğsüne saplar, sendeler dü-

şer ve demiryolunun öte tarafına yuvarlanır. Uzun bir sü-küt. İki polis soldan, demiryolunun üzerinden yaklaşır.)

LINZMAN — Ne oldu? (Birinci polis yol boyunca basamakların hizasına kadar gelerek eğilir, öte yandan aşağıya bakar. Takriben Liliom'un kaybolduğu yere iner. Linzman ile diğer polis demiryolu üzerine çıkarak aşağı bakarlar.) Kendini bıçaklamış, değil mi?

1. NCI POLİSİN SESİ — Evet. Hem galiba temiz iş yapmış.

LINZMAN — (Heyecanlı, ikinci polise) Gideyim, hastahaneyeye telefon edeyim. (Merdivenlerden koşarak iner ve sol taraftan çıkar.)

2. POLİS — Bakkala git de oradan fabrikaya telefon et. Fabrikada da bir doktor olmalı. (Öteki polise seslenir.) Gideyim atlara bakayım. Basamaklardan inerek soldan çıkar. Sahnne boğalı. Sü-küt. Küçük kırmızı işaret feneri yanar.)

2. POLİSİN SESİ — Hey, Stefan!

1. POLİSİN SESİ — Ne var?

2. POLİSİN SESİ — Bıçağı çekip çıkarayım mı?

1. POLİSİN SESİ — Çıkarma daha iyi. Kanama yapar.

2. POLİSİN SESİ — Stefan!

1. POLİSİN SESİ — Ne var?

2. POLİSİN SESİ — Burada da ne kadar çok sivrisinek var!

1. POLİSİN SESİ — Öyle.

2. POLİSİN SESİ — Cıgaran var mı?

1. POLİSİN SESİ — Yok. Sü-küt) 1. polis demiryolunun öteki tarafından görünür.)

2. POLİS — Bu yeni maaş kanunundan hiç hayır görmedik. Vaziyet düzeleceği yerde büsbütün kötüledi. Sözüm ona daha fazla maaş alıyoruz ama elimize eskisinden de az geçiyor. Hükümet bunu anlamıyor ki. Bizim meslek nankör meslek. Geceli gündüzlü durmadan çalışıp saçlarını ağartıyorsun da sanki ne oluyor? Hiç! Yavaş yavaş ömür tükenip gidiyor.

1. POLİS — Doğru söyledin.

2. POLİS — Doğru ya. (Uzaktan işaret kulesinin zili işitilir.)

PERDE İNER.

(Aynı akşam, yarım saat sonra, fotoğraf atelyesinde. Hollunder teyze, oğlu, Marie ve Wolf sağda durup baş başa vermişler. Yalnız Julie bir kaç adım solda, ayrı durmaktadır.)

H. TEYZENİN OĞLU — (Tam o sırada içeri girmiştir. Heyecanla anlatmaktadır.) Şimdi getiriyorlar. Fabrikadan iki amele sedyeye koymuşlar.

WOLF — Doktor nerede?

H. TEYZENİN OĞLU — Bir memur polis müdürlüğüne telefon etmiş. Adliye doktoru nerede ise gelir.

MARIE — Belki kurtarırlar.

H. TEYZENİN OĞLU — Yara çok derin ama hâlâ nefes alıyor. Konuşabiliyor da. Fakat pek hafif. Evvelâ baygındı. Sonra sedyeye yatırılınca kendine geldi.

WOLF — Sarsıntıdadır.

MARIE — Yer açalım. (Yer açarlar. İki amele sedye ile Liliom'u içeri getirirler. Sedyeye dört ayaklı ve karyola yüksekliğindedir. Sedeyi soldaki kanapenin önüne koyarlar. Baş sağa, ayak-

ları sola gelir. Ameleler evvelâ yavaşa diğerlerine iltihak ederler, sonra sessizce dışarı çıkarlar. Julie sedyenin yanında durmakta, başını çevirmeğe muhtaç olmadan Liliom'un yüzünü görebilmektedir. Ötekiler kapının yanında heyecanla baş başa vermişlerdir. 1. polis girer.)

1. POLİS — Karısı mısınız?

JULIE — Evet.

1. POLİS — Yarasını pansuman eden fabrika doktoru hastahaneye götürmemize izin vermedi. O kadar uzağa taşımak tehlikeli olur dedi. Şimdilik dinlenmesi lâzım. Adliye doktoru gelinceye kadar bırakın, böylece yatsın. (Kapıda kilitlere) Kimse rahatsız etmesin, (Polisin geçmesi için yol açarlar. Polis çıkar, Sükût.)

WOLF — (Diğerlerini nezaketçikarmağa çalışarak) Hepimiz çıksak daha iyi olur. Kalabalık etmiyelim.

MARIE — (Julie'ye bakarak) Julie, sen ne dersin? Julie cevap vermeden bakar.) Julie, sana

yardımım dokunabilir mi? (Julie cevap vermez.) Biz dışarıda kapının önündeki kanapeyediş. Lâzım olursak çağır. (Hollunder teyze ile oğlu kendilerine söylenir söylenmez derhal derhal çıkmışlardır. Şimdi de Marie ile Wolf çıkarlar. Julie sedyenin kenarına ilişerek Liliom'a bakar. Liliom elini uzatır. Julie bu eli sikar. Ortalık henüz tamamiyle kararmamıştır. İkisi de sarahaten görünmektedir.)

LILIOM — (Zahmetle doğrulur. Evvelâ şakalaşır gibi, kaygısız bir şekilde konuşur. Sonra ciddileşir, cüretkârlaşır) Julie... benim küçük Julie'im. Sana bir şey söylemek istiyorum... hani insan bir lokantaya gider de... yemeğini yedikten sonra... hesap görmek zamanı geldiği vakit... nasıl cebindeki parasını saymağa... borcunu son santimine kadar hesaplamağa... mecbur olursa ben de... şimdi öyle hesap görmek istiyorum... Seni ne zaman döğdümse bunu, öfkelendiğim.. sana kızdığım için yapmadım... hayır..

yalnız kimsenin ağlamasına tahammül edemediğim için.. sen hep ağlıyorsun.. benim yüzümden.. Ne yaparsın.. ömrümde hiç bir iş, hiç bir san'at öğrenmedim ki.. Benim gibi bir adamdan kapıcı olur mu?... Ama inan bana.. nasıl olsa atlı karıncaya dönmiyecektim.. oraya gelen kızlarla dalga geçmeğe niyetim yoktu.. Hepsi bana vız gelir.. anlıyorsun musun?

JULIE — Anlıyorum.

LILIOM — Hollinger'e gelince.. zararsız çocuktur.. Madam Muskat'la pek âlâ anlaşılıyor.. Anlattığı hikâyelerin hepsi benim Müşteriler hep benim hikâyelerime gülüyorlar ama ne çıkar.. Ben sana hiç bir şey veremedim.. bir yuva kuramadım.. yediğin bir lokma ekmeği bile getiremedim. Anlamazsın bunları, ben haylazın biriyim.. ben kapıcılık edecek adam değilim.. onun için belki oraya.. Amerika'ya gidersen daha iyi olur dedim.. anlıyorsun musun?

JULIE — Anlıyorum.

LILIOM — Senden af diliyorum.. Hayır.. af dilemediğim yok.. ileride çocuğa hepsini anlattırısın.. istersen tabii..

JULIE — Peki.

LILIOM — Ona benden bahsedecek olursan.. baban haylazın biriydi ama.. dersin.. Amerika'ya gidip orada.. hayır bunlar seni âlakadar etmez.. senden af dilemiyorum.. isterse artık polis gelsin.. çocuk oğlan olursa.. yahut kız.. belki daha bugün Allahın huzuruna çıkarım. Çıkar mıyım dersin?..

JULIE — Evet.

LILIOM — Korkmam.. oradaki polisten korkmam.. yeter ki.. beni Allah'ın huzuruna, O'nun huzuruna çıkarınlar da.. burada olduğu gibi memurun biri yolunu kesmesin.. Doğramacı seninle evlenmek isterse.. evet.. isterse evlen. Çocuğa da baba diye onu tanı.. Sana inanır, değil mi?

JULIE — Evet.

LILIOM — Seni döğdüğüm zamanlar haklı idim.. kendini her zaman haklı sanma.. Liliom'un da bazen haklı olduğu vardır.. ama artık kim haklı, kim haksız, umurumda değil.. ne saçma.. doğrusunu istersen kimse haklı değil.. herkes kendini haklı sanıyor ama.. kimsenin bir şey bildiği yok.

JULIE — Evet.

LILIOM — Julie.. gel.. elini tut.. sıkı tut.

JULIE — Zaten hep tutuyordum..

LILIOM — Daha sıkı.. daha sıkı.. gidiyorum.. (Sükût).. Julie.. Julie.. Elveda. (Liliom yavaş yavaş arkaya düşerek ölür. Julie elini çeker. Doktor birinci polisle içeri girer.)

DOKTOR — Akşamlar hayrolsun.. Karısı mısınız?

JULIE — Evet. (Doktorla polisin arkasından Hollunder teyze, oğlu, Marie, Wolf ve Madam Muskat girerler. Saygı ile kapıda dururlar. Doktor Liliom'un üzerine eğilerek muayene eder.)

DOKTOR — Biraz ışık tutar mısınız? (Julie karanlık odadan bir mum yakarak getirir. Doktor mum ışığında Liliom'u kısaca muayene eder. Sonra birdenbire çekilir.) Kaleminiz, mürekkebiniz var mı?

WOLF — (Mürekkepli kalemini çıkararak) Mürekkepli kalem.. amerikan malı..

DOKTOR — (Cebinden matbu bir kâğıt çıkarır. Küçük masada ölüm ilmi haberini yazarken aynı zamanda vefat etmiş.. artık bizce yapılacak bir şey kalmamış.. bundan sonra Allah onun yardımcı olsun.. bu ilmi haberi sana bırakıyorum.. hastahanedен geldikleri zaman onlara verirsin.. ölünün derhal kaldırılması için gereken emirleri veririm. (Kal-kar) Bir sabunla havlu verir misiniz?

POLİS — Dışarda hazır efendim. (Dışarısını işaret eder.)

DOKTOR — Allaha ısmarla-dık kadını.

JULIE — Eksik olmayın efendim. (Doktorla polis çıkarlar. Diğerleri yavaşça yaklaşır.)

MARIE — Huzur içinde yat-sın, zavallicık. Sana gelince Julie'siğim, darılma ama.. böylesi senin için daha hayırlı oldu.

H. TEYZE — Onun için de senin için de daha iyi oldu.

MARIE — Çok daha iyi.. genç-sin.. günün birinde karşına iyi bir kısmet çıkar.. Elvenirsin.. öyle değil mi?

WOLF — Hakkın var.

MARIE — Julie, sen de söyle, hakkım yok mu?

JULIE — Hakkın var kardeşim, eksik olma.

HOLLUNDER'İN OĞLU — Doğramacı iyi bir adamdır, artık söyleyebilirim.. Hergün buraya bir bahane ile uğrar. Her gelişinde de seni sorar.

MARIE — O da karısını kaybetmiş. İki de çocuğu varmış.

H. TEYZE — Böylesi onun için de hayırlı, senin için de.. fena bir adamdı.

MARIE — Eyi kalpli bir insan değildi.. öyle değil mi Wolf?

WOLF — Evet, doğrusunu söylemek lazım gelirse Liliom'a iyi bir insan denemezdi. Eyi insan dediğin karısını döğmez.

MARIE — Haklı değil miyim Julie, söyle.. haklı değil miyim?

JULIE — Haklısın.

HOL. OĞLU — Böylesi Julie için hakikaten daha iyi oldu.

H. TEYZE — Julie için de Liliom için de.

WOLF — Artık yine serbestsiniz.. yaşınız kaç?

JULIE — On sekiz.

WOLF — On sekiz mi? Daha çocuk denecek yaştasınız, öyle değil mi?

JULIE — Hakkınız var.. eksik olmayın.

HOL. OĞLU — Onun ölmesi senin için bir şans, değil mi?

JULIE — Evet.

HOL. OĞLU — Şimdiye kadar bütün işleirn ters gitti. Annem olmasaydı, başınızı sokacak bir delik, yiyecek bir lokma ekme bulamıyacaktınız. Önümüz sonbahar.. arkası kış.. Kışın bu küçük kulübede nasıl barınırdınız?

MARIE — Barınamazdınız ya.. Tarla kuşları gibi donarlardı.. Hakkım yok mu?

JULIE — Eevt kardeşim.

MARIE — Bir seneye kalmaz, unutursun onu, öyle değil mi?

JULIE — Öyle, kardeşim.

WOLF — Herhangi bir şey ihtiyacınız olursa biz varız. Şimdilik gidiyoruz. Yarın sabah tekrar geliriz. Haydi Marie.. Tanrı'ya emanet olun. (Julie'ye elini uzatır.)

JULIE — Siz de Tanrı'ya emanet olun.

MARIE — (Ağlıyarak Julie'ye kucaklar) Hakkında hayırlısı bu idi. Julie'eğim. En hayırlısı bu idi.

JULIE — Ağlama kardeşim. (Marie ile Wolf çıkarlar.)

H. TEYZE — Biraz kahve pişireyim. Bugün ağzına bir lokma

yiyecek koymadın. Sonra bize gideriz. *Hollunder teyze* ile oğlu çıkarlar. *Madam Muskat* yaklaşıyor.)

MUSKAT — Bir defa yüzüne.. bakabilir miyim?

JULIE — Yanınızda çalışırdı. Kendi adamınızdı.

MUSKAT — (Ölüye bakar. *Julie'ye dönerek*) Benimle barışmaz mısın?

JULIE — Size dargın değilim ki.

MUSKAT — Yok, dargındın.. Haydi barışalım.

JULIE — (*Heyecanla, adetâ muzafferane bir eda ile sesini yükselterek*) Barışmaya lüzum görmüyorum.

MUSKAT — Sence lüzum ol-
muyabilir ama bence lüzum var. İkimizden başka herkes bu zavallı hakkında fena şeyler söyledi.. Sen ona kötü demiroysun değil mi?

JULIE — (*Bu sefer sesini daha yükselterek, mutlak bir zafer, hattâ tehdid edisiyle*) Bilâkis.. Diyorum.

MUSKAT — Anlıyorum kızım.. beni de döğderdi.. ama ne çıkar. Unuttum gitti.

JULIE — (*Bu andan itibaren soğuk, kuru bir eda ile, yüzüne bakmadan konuşur.*) O sizin bileceğiniz şey.

MUSKAT — Sana herhangi bir şekilde yardımım dokunabilirse..

JULIE — Hiç bir ihtiyacım yok.

MUSKAT — Maaşından iki kuron alacağı kalmıştı.

JULIE — Kendisine verseydiniz.

MUSKAT — Zavallıca öldüğüne göre şimdi sana da versem olur diye düşündüm.

JULIE — Bu para ile benim alâkam yok.

MUSKAT — Pek âlâ. Zorla mahremiyetine sokulmak istediğini sanma ama yer yüzünde onu seven iki kişi vardı. Biri sen, biri ben. Kalışımın sebebi budur. Derd ortağınız. Birbirimize yardım edelim dedim.

JULIE — Hayır, teşekkür ederim.

MUSKAT — Öyleyse onu benim kadar sevmedin.

JULIE — Hayır, sevmedim.

MUSKAT — Ben daha çok sevdim.

JULIE — Evet.

MUSKAT — Allaha ısmarla-dık.

JULIE — Güle güle. (*Muskat çıkar. Julie kandili Liliom'un baş ucundaki masanın üzerine koyar, sedyenin kenarına ilişir, ölüün yüzüne bakarak onu şefkatle okşar.*) Uyu sevgilim, uyu. O bize karışamaz.. sana şimdiye kadar hiç söylemedim ama şimdi söyleyebilirim.. benim kötü huylu.. öfkeli.. hoyrat.. bahtsız.. hain sevgilim.. uyu.. Rahat rahat uyu.. Onlar benim içimdekilerini anlyamazlar.. Kalbimdekilerini sana.. hattâ sana bile anlatamadım.. anlatsaydım gülerdin bana.. ama artık söylediklerimi işitemezsin. (*Sesinde büyük bir şefkat ve serzenişle, fakat aynı zamanda derin bir sevgi ile*) Bana çok hainlik ettin. Hep yüzüme, göğsüme başıma vurdun.. fena muamele ettin.. Ama artık huzur içinde, rahat rahat uyu.. yaramaz, hain çocuk.. Liliom.. seni seviyorum.. evvelce söylemezdim bunu.. utanırdım ama şimdi artık söyleyebilirim. Seni seviyorum Liliom.. uyu benim yavrum.. uyu.. (*Kalkar, bir İncil alarak kandilin başına oturur. Yavaşça okumağa başlar. Okudukları sarahatle belli olmamakta, yalnız hafif bir mırıltı duyulmaktadır. Arka kapıdan doğramacı girer.*)

DOĞRAMACI — (*Kapının yanında durur. Odanın alaca kararlığı içinde güçlüklerle görülebil-mektedir.*) Matmazel Julie..

JULIE — (*Telâşlanmadan*) Kim o?

DOĞRAMACI — (*Gayet yavaş*) Doğramacı.

JULIE — Doğramacı benden ne istiyor?

DOĞRAMACI — Size herhangi bir yardımım dokunabilir mi? Yanınızda kalayım mı?

JULIE — (*Minnettarlıkla, fakat katiyetle*) Hayır doğramacı, kalma.

DOĞRAMACI — Yarın tekrar geleyim mi?

JULIE — Yarın da gelme.

DOĞRAMACI — Kusura bakmayın, matmazel Julie,, öğrenmek istediğim bir şey var.. Artık genç bir delikanlı sayılmam.. iki çocuk babasıyım.. onun için bilmek isterim.. tekrar gelecek

olursam.. gelmemde bir fayda var mı?

JULIE — Hayır, yok, doğramacı.

DOĞRAMACI — Tanrı'ya emanet olun. (*Çıkar*)

(*Julie okumasına devam eder. Ficsur yavaşça içeri süzülerek sedyenin yanına gider. Liliom'a bakar, başını sallar. Julie kitap-tan başını kaldırır. Ficsur korkar, sedyeden uzaklaşır, sağ tarafa oturarak tırnaklarını kemirmeğe başlar. Julie kalkar. Ficsur da kalkar. Julie'ye korka korka bakar. Julie'nin keskin nazarları üzerine dikilmiş olduğu halde kapıya doğru çekilir. Kapının önünde durarak*)

FICSUR — İhtiyar, kahve hazırlarsın, dedi.

(*Julie mutbak kapısına doğru gider. Julie mutbağa girerken Ficsur çıkar. Fakat mutbak kapısı kapanınca parmaklarının ucuna basarak geri gelir. Liliom'a bakar tekrar çıkar. Şimdi ölü yapılmıştır. Kısa bir sessizlikten sonra bir müzik sesi gelir. Bu ses başlangıçta gayet hafif olduğu halde tedricen yaklaşmaktadır. Bu, atlı karncanın çalgısına benzemekle beraber daha ağır, daha ciddi, daha derin ve duyguludur. Melodi aynıdır. Yalnız temposu farklıdır ve hırsızlar şarkısının mezürleri contrepont'la buna örülmüştür.*)

Tamamiyle siyalar giyinmiş, siyah şapkalı, siyah eldivenli iki adam ellerinde kalın bastonlar, arka kapıdan görünerek ağır ağır içeri girerler. Matruş yüzleri mermer beyazlığında, ciddi ve müşfikdir. Biri sedyenin önüne, diğeri bir adım sağına eğerler. Yukarıdan doğru gelen hafif bir eflâton ışık, yüzlerini aydınlatmaktadır.)

BİRİNCİSİ — (*Liliom'a*) Kalk ve bizimle beraber gel.

İKİNCİSİ — (*Nezaketle*) Mevkufsun.

BİRİNCİSİ — (*Biraz daha yüksek fakat daima nazik, derin, tannan bir sesle*) İştittin mi? Kalk. İştitmiyor musun?

İKİNCİSİ — Biz polisiz.

BİRİNCİSİ — (*Eğilerek Liliom'un omuzuna ilişir*) Kalk ve bizimle beraber gel. (*Liliom yavaş yavaş doğrulur.*)

İKİNCİSİ — Haydi gel.

BİRİNCİSİ — (Baba gibi) Bu insanlar sanırlar ki ölünce bütün müşkülleri kendiliğinden hallolup biter...

İKİNCİSİ — (Sesini sertleştirerek) Ve bir bıçak saplayıp kalplerini durdurdular mı, bir çocukla karılarını yüz üstü bırakabilirler.

BİRİNCİSİ — Mesele o kadar basit değil.

İKİNCİSİ — Bu işler o kadar çabuk hallolmaz.

BİRİNCİSİ — Haydi gel. Hespap vereceksin. (İkisi de başlarını eğerek yavaşça devam ederler)

İKİSİ — Biz ahret polisiyiz. (Liliom'un yüzü ferahlayarak

aydınlanır. Sedyeden kalkar.)

İKİSİ — Gel.

İKİNCİSİ — Siz faniler için içinden bu kadar kolayca sıyrılamazsınız.

BİRİNCİSİ — (Yavaşça, tatlı bir ifadeyle) Gel. (Liliom ünlelerinden yürümeğe başlar. Sonra birden durarak yüzlerine bakar.) Hayat bu kadar âni şekilde bitmez. Yaşayanlar arasında ismin hâlâ anılıyor, yüzün hâlâ hatırlanıyor. Söylediklerin, yaptıkların, yapmadıkların... hepsi yâd ediliyor. Gözünün bakışı, sesinin aksı, elinin kavrayışı, adımlarının aksı... seni hatırlayacak bir insan bulunduğça mesele bitmiş sayılmaz. Tamamıyla unutulma-

dıkça oğlum, dünya ile olâkanı kesemezsin... hattâ ölmüş olsan bile.

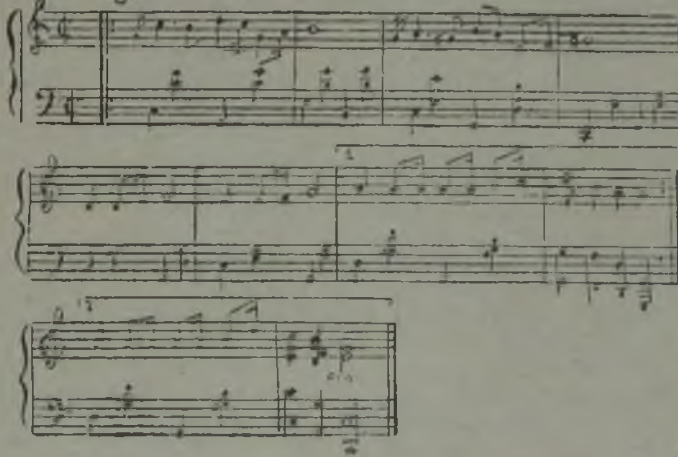
İKİNCİSİ — (Çok tatlı) Haydi gel. (Müzik tekrar başlar. Liliom başta, diğerleri arkada olmak üzere üçü de arka kapıdan çıkarlar. Sahne boş ve sedyenin başındaki mum ışığı müsterna, tamamıyla karanlıktır. Sedyenin üstündeki örtü o şekilde örtülüdür ki insan bu sedyenin boş olduğuna ihtimal veremez. Müzik, sanki Liliom'la iki adamı takip ediyormuş gibi, uzaklarda kaybolur, mum titreyerek söner. Sessizlik ve mutlak karanlıkla geçen kısa bir fasıladan sonra)

PERDE İNER

"LİLİOM,,un Hırsızlar Şarkısı

Müzik aranjmanı: MEHMET ABUT

Moderato 8

Dikkat dikkat delikanlım
Mel'un polis peşindedir.
Mel'un polis menhus polis
Peşindedir bulmakta iz

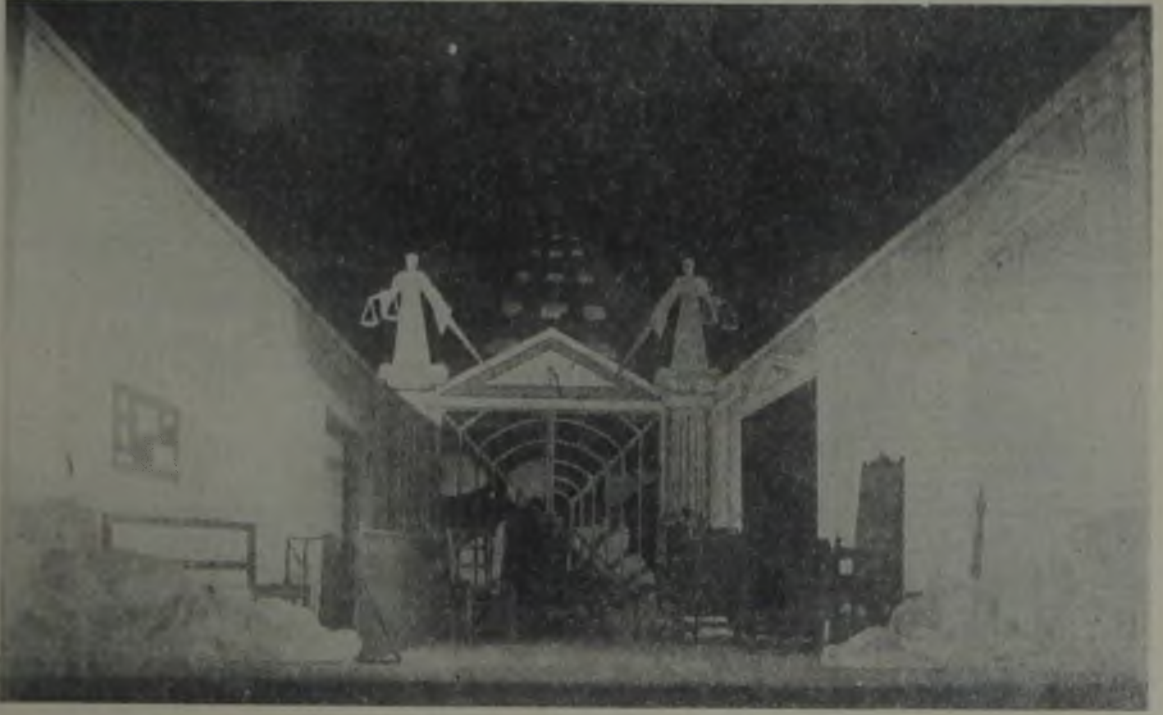
★

Ömrünün tek sevgilisi
Yarın ağlar yas içinde
Aç gözünü aç gözünü
Mel'un polis hey peşinde

★

Seni mutlak yakalarlar
Kara zindana atarlar
Mel'un P..... menhus P....
Peşindedir bulmakta iz,

TABLO VI

(Ahrette. Duvarları beyaz badanalı bir mahkeme salonu. Üstü yeşil çuhalı bir masa, bunun gerisinde bir sıra. Arka ortada bir kapı ve bu kapının üstünde bir çingırak. Bunun yanındaki pencereden pembe bulutlu bir sema görünür.)

Dipte sağda parmaklıklıklı bir demir kapı. Dipte solda diğer bir kapı. Perde açıldığı zaman sıranın üzerinde iki adam oturmaktadır. Kıyafetlerinden birinin zengin, diğerinin fakir olduğu bellidir. Tâ uzaklardan trampetler, Hırsızlar şarkısının nakaratını, daha ağır, değişik bir tempo ile çalmaktadır.

Liliom'la iki polisin dipteki pencerenin arkasından geçtikleri görülür. Kapı çingırağı çalar.

İhtiyar Cennet bekçisi sağdan girer. Başı saçsızdır. Uzun beyaz bir sakalı vardır. Mutad polis üniformasını giymektedir.

Dipteki kapıya giderek açar. Diğer iki polisle sessizce selâmlaşır. Kapıyı tekrar kapar.

Liliom hayretle etrafına bakınmaktadır.)

1. POLİS — (Cennet bekçisine) Bizi haber ver. (Cennet bekçisi soldan çıkar.)

LILIOM — Burası mı?

2. POLİS — Evet oğlum.

LILIOM — Sulh mahkemesi mi?

2. POLİS — Evet oğlum, intihar vakalarına bakılan kısım.

LILIOM — Burada ne yapılır?

1. POLİS — Tevzii adalet. Otur. (Liliom iki adamın yanına ilişir. İki polis, masanın başında sessizce durmaktadırlar.)

ZENGİN — (Fısıltı halinde) Sen de mi intihar ettin?

LILIOM — Evet.

ZENGİN — (Fakire işaretler) O da. (Kendisini takdim eder) Adım Reich.

FAKİR — (Fısıltı halinde) Benimki de Stefan Kadar.

(Liliom ikisine de bakmakla iktifa eder.)

FAKİR — Ya sen? Senin adın ne?

LILIOM — Sana ne?

(İkisi biraz ondan uzaklaşırlar.)

FAKİR — Ben pencereden atılarak intihar etmişim.

ZENGİN — Ben de tabanca ile. Ya sen?

LILIOM — Bıçakla.

(İkisi Liliom'dan biraz daha uzaklaşırlar.)

ZENGİN — Tabanca ile daha temiz iş oluyor.

LILIOM — Bende tabancanın parası olsaydı...

2. POLİS — Susun!

(Sulh hâkimi girer. Uzun beyaz sakallı, çıplak başlı bir adamdır. Yalnız yandan bakıldığı zaman tepesinde bir demet bembeyaz saç görünmektedir. Cennet bekçisi, onunla beraber içeri girerek ölümlerle birlikte sıranın üzerine oturur. Sulh hâkimi girdiği zaman herkes ayağa kalkar. Yalnız Liliom, asık, ters bir suratla oturmakta berdevamdır. Hâkim oturunca diğerleri de oturur.)

C. BEKÇİSİ — Dünkü vukuat, bay hâkim, Numaraları duruşma listesinde kayıtlıdır.

ÂKİM — Adın ne?

ZENGİN — Doktor Reich.

HÂKİM — Kaç yaşındasın?
ZENGİN — Kırk iki, evliyim.
HÂKİM — Niçin intihar ettin?
ZENGİN — Borç yüzünden.
HÂKİM — Yer yüzünde ne se-
vab işledin?

ZENGİN — Hukukçu idim.
HÂKİM — Ya? (Mânalı bir şe-
kilde öksürür)... Bunu sonraya
bırakalım. Şimdilik sana yalnız
şunu sorayım: Gün doğmadan
doğmadan tekrar yer yüzüne
dönmek ister misin? Çünkü eğer
istersen gün doğmadan tekrar
yer yüzüne dönebilirsin. Anladın
mı?

ZENGİN — Anladım efendim.
HÂKİM — İntihar edenler, a-
cele ve heyecan içinde, herhangi
bir mühim işi unutabilirler. Bi-
naenaleyh yer yüzünde ihmal et-
tiğin mühim bir şey var mı? Söy-
lenecek bir sözün? Yahut yapıla-
cak bir işin?

ZENGİN — Borçlarım kaldı.
HÂKİM — Borçların bizi alâ-
kadar etmez. Biz yalnız ruha mü-
teallik işlere bakarız.

ZENGİN — Öyleyse... evim-
den... ayrıldığım zaman küçük
oğlum Oskar... uykudaydı. Veda-
laşmak için uyandırmaya kıya-
madım... onu son defa öpmek ist-
terdim.

HÂKİM — (İkinci polise) Dr.
Reich'i geri götürür, oğlunu öptü-
rürsün.

2. POLİS — Haydi gelin.
ZENGİN — (Hâkime) Teşek-
kür ederim. (Hâkimi eğilerek se-
lâmlar, ikinci polisle dışarı çı-
kar.)

HÂKİM — (Önündeki kâğıda
bir kayıt geçtikten sonra) 16.473
1. POLİS — (Not defterine ba-
karak Liliom'a) Ayağa kalk.

LİLİOM — Ötekine «Ayağa
kalkınız» demiştin.
HÂKİM — Adın ne?
LİLİOM — Liliom.
HÂKİM — Bu senin lâkabın
değil mi?

LİLİOM — Evet.
HÂKİM — Asıl ismin ne?
LİLİOM — Andreas.
HÂKİM — Soyadın?
LİLİOM — Zavocky. Anamın
soy adıdır.

HÂKİM — Kaç yaşındasın?
LİLİOM — 24
HÂKİM — Yer yüzünde ne se-
vab işledin? (Liliom susar) Ni-
çin intihar ettin? (Liliom surar.
Hâkim birinci polise) Biçağını e-
linden alın. (Birinci polis söyle-

neni yapar) Yer yüzüne döndü-
ğün takdirde iade ederiz.

LİLİOM — Yer yüzüne döne-
cek miyim?

HÂKİM — Sen yalnız benim
suallerime cevap ver.

LİLİOM — Ben cevap verme-
dim. Sordum...

HÂKİM — Burada sual sor-
mak sana düşmez. Sen yalnız ce-
vap ver, Andreas Zavocky! Yer
yüzünde yapmayı ihmal ettiğin
bir şey var mı? Yapılacak bir
işin kaldı mı?

LİLİOM — Evet.
HÂKİM — Nedir?
LİLİOM — Ficsur'un kafasını
çizmek.

HÂKİM — Tecziye bize aittir.
Yer yüzünde yapmak istediğin
başka bir iş yok mu?

LİLİOM — Bilmem... madem-
ki artık bir defa buraya geldik...
dönmesek daha iyi olacak

HÂKİM — (Birinci polise)
Kaydedin bunu. Hakkını kullan-
maktan feragat ediyor. (Liliom
oturduğu sıraya dönmek ister)
Dur orada. Karını evsiz barksız
yiyeceksiz bıraktığını müdrik mi-
sin?

LİLİOM — Evet.
HÂKİM — Pişman değil mi-
sin?

LİLİOM — Hayır.
HÂKİM — Karının gebe oldu-
ğunu. altı ay sonra doğuracağını
bilmiyor musun?

LİLİOM — Biliyorum.
HÂKİM — Çocuğun da evsiz
barksız ve yiyeceksiz kalacağını
bilmiyor musun? Buna nadim
değil misin?

LİLİOM — Mademki o zaman
yer yüzünde olmayacağım, Bana
ne?

HÂKİM — Bizi aldatmağa ça-
lışma, Andreas Zavocky. Biz in-
sanların içini ayna gibi görürüz.

LİLİOM — Mademki öyledir.
Bana ne diye sual soruyorsunuz?
Niçin bırakmıyorsunuz, huzur
içinde dinleneyim.

HÂKİM — Evvelâ bu huzuru
haketmek lâzım.

LİLİOM — Ben yalnız.. uy-
mak istiyorum.

HÂKİM — İnatçılıktan fayda
gelmez. Burada sabır, zaman şibi,
namütenahidir. Biz beklemesini
biliriz.

LİLİOM — Bir şey sormak ist-
iyorum... herhalde bay hâkim
bilir... çocuk kız mı olacak, oğlan
mı?

HÂKİM — Kendin görürsün.

LİLİOM — (Heyecanlı) Nasıl?
Çocuğu görebilecek miyim?

HÂKİM — Gördüğün zaman
çocuk çocukluktan çıkmış ola-
cak. Fakat biz henüz bu noktaya
gelinecek.

LİLİOM — Demek çocuğumu
göreceğim?

HÂKİM — Tekrar soruyorum.
Karını ve çocuğunu yüz üstü bı-
raktığına, kötü bir koca, kötü bir
baba olduğuna pişman değil mi-
sin?

LİLİOM — Kötü kocamı?
HÂKİM — Evet.

LİLİOM — Kötü baba mı?
HÂKİM — Evet. O da.

LİLİOM — İş bulamıyordum.
Sonra tahammül edemiyordum
Julie'nin daima.. daima..

HÂKİM — Ağlamasına mı? Ni-
çin bunu söylemeğe utanıyorsun?
Onun ağlamasını görmeğe taham-
mül edemiyordun demek? Bu ke-
limeden niçin korkuyorsun? Onu
sevdiğini itiraftan niçin çekini-
yorsun?

LİLİOM — (Omuzlarını silke-
rek) Çekinen utanan kim? Yal-
nız, Julie'yi o halde görmeğe ta-
hammül edemiyordum.. onun i-
çin fena muamele ediyordum.
Atlı karıncaya dönmem de doğ-
ru olmayacaktı.. derken Ficsur
çıkı geldi. O.. mahud meseleyi
açtı.. olan oldu. Ben bile farkın-
da değilim nasıl? Bir yandan po-
lis, bir yandan eli tabancağı vez-
nedar.. üstelik kumarda para
kaybetmişim.. hapse girmek de
istemiyordum. (Haklı çıkmağa
çalışarak) evde bir lokma yiye-
cek kalmayınca gidip hırsızlık
etseydim daha mı iyi idi? Julie'
nin hatırı için hırsız mı olaydım?

HÂKİM — (Şiddetle, kat'iyet-
le) Elbet.

LİLİOM — (Hayretle bir müd-
det sustuktan sonra) Yer yüzün-
deki polis hiç böyle söylemiyor.

HÂKİM — O zavallı, âciz kız-
cağızı döğdün, sevdiğin için döğ-
dün? Nasıl yaptın bunu?

LİLİOM — Aramızda münaka-
şa ederdik.. o bir şey söylerdi..
ben bir şey söyledim.. haklı ol-
duğu için cevap veremezdim... o
zaman öfkelenirdim.. öfke bü-
yür. büyür, tâ buraya kadar (bo-
ğazını işaret eder) dayanır.. ni-
hayet döğderdim.

HÂKİM — Nadim misin?

LİLİOM — (Red makamında
başını sallar, fakat «hayır» diye-

mez. *Sonra yavaşça devam eder*)
Elim, onun ince, nazik gerdanına
değince... o zaman... denebilir ki...
(duraklar, teredditle hâkime bu-
kar.)

HÂKİM — (İtiraf edeceğinden
emin) Pişman mısın?

LİLİOM — (Katılan bir na-
zarla) Hiç bir şeye pişman de-
ğilim.

HÂKİM — Liliom, Liliom, sa-
na yardım güç olacak.

LİLİOM — Ben yardım istemi-
yorum.

HÂKİM — Arad sokağındaki
bir binada kapıcılık teklif etmiş-
ler sana. (Birinci polise) Bunun
kayı nerede?

1. POLİS — Küçük dosyada.
(Açık defteri uzatır. Hâkim tet-
kik eder.)

HÂKİM — İki oda, müstakil
mutbak, üç ayda bir maaş, tavuk
beslemeğe müsaade. Niçin kabul
etmedin?

LİLİOM — Ben kapıcı değilim.
Kapıcılık edemem. Kapıcılık et-
mek için... kapıcı olmak lâzım.

HÂKİM — Şimdi sana desem
ki: «Liliom, haydi git, sedyeye
tekrar uzan. Yarın sabah oradan
sapa sağlam kalkacaksın!» O za-
man kapıcılık eder miydin?

LİLİOM — Etmem.

HÂKİM — Niçin?

LİLİOM — Çünkü... çünkü...
ben zaten kapıcılık etmemek için
öldüm.

HÂKİM — Doğru söylemiyor-
sun oğlum, Julie'yi ve karnında
taşıdığı yavruyu sevdiğin için öl-
dün.

LİLİOM — Hayır.

HÂKİM — Gözümün içine bak.

LİLİOM — Gözünün içine ba-
karak) Hayır.

HÂKİM — (Sakalını sıvazlıya-
yarak) Liliom, Liliom, ilâhî sabır-
rımız olmasaydı... Haydi, yerine
otur. 16 474

1. POLİS — (Destere bakarak)
Stefan Kadar. (Fakir adam kal-
kar.)

HÂKİM — Bugün geldin, değil
mi?

FAKİR — Bugün.

HÂKİM — (Dışarıdaki kızıl
bulutlara işaretle) Orada ne ka-
dar zaman kaldın?

FAKİR — On üç sene.

HÂKİM — (Birinci polise) Yer
yüzüne sen de beraber gitmiştin,
değil mi?

1. POLİS — Evet efendim.

HÂKİM — On üç sene Cehen-

nemde yandıktan sonra güahlar-
rının ateşte kavrulup ruhunun
temizlendiğini isbat için yer yü-
züne döndün. Peki, orada ne se-
vab işledin?

FAKİR — Köyüme gidip kulü-
bemizin penceresinden içeri bak-
tığım zaman yetim yavrularımın
sakin sakin uyuduklarını gör-
düm. Fakat yağmur yağıyor ve
kulübenin damı akıyordu. Onun
için dama çıkıp tamir ettim. Ço-
cuklar çekiç sesiyle uyanarak
korktular. Fakat anneleri geldi.
«Ağlamayın çocuklar dedi, zaval-
lı babanız cennetten geldi damı
tamir ediyor» dedi.

HÂKİM — (Birinci polise)
Öyle mi?

1. POLİS — Evet efendim. Aynen
dediği gibi.

HÂKİM — Stefan Kadar, sen
yer yüzünde bir hayır işlemişsin.
Yaptığın bu iş kitaplara geçecek
ve bunu okuyan yavruları sevin-
direcek. (Soldaki kapıya işaretle)
Kapı açıktır. Ebedi Nur seni bek-
liyor. (Birinci polis, fakir adamı
büyük bir saygı ile teşyi eder.)
Liliom! (Liliom kalkar) Söyle-
nenleri işittin mi?

LİLİOM — İşittim.

HÂKİM — Bu adam ilk defa
karşımıza çıktığı vakit tıpkı sen-
nin gibi isyan içindeydi. Fakat
şimdi günahlarından temizlendi,
imtihandan seçti, zira bir hayır
işledi.

LİLİOM — O da bir marifet mi
sanki, Herhangi bir dülger de ayn-
ı şeyi yapabilirdi, Lunapark'da
çığırkanlık yapmak çok daha
güç.

HÂKİM — Liliom çocuğun
tamamıyla büyüünceye kadar
Cehennemde on altı sene kala-
caksın. Bu müddet zarfında gu-
rurun, isyanın yanıp kül olacak.
Kızın...

LİLİOM — Kızım mı?

HÂKİM — Kızın on altı yaş-
ına varınca... (Liliom başını önü-
ne eğer, elleriyle gözlerini kapa-
tır ve ağlamamak için meydan
okurcasına, fakat hazin hazin
gülmeğe başlar.)

HÂKİM — Kızın on altı yaşına
varınca, bir gün için tekrar yer
yüzüne döneceksin.

LİLİOM — Ben mi?

HÂKİM — Evet... Ölülerin kı-
sa bir zaman için tekrar yer yü-
züne döndüklerini anlatan efsa-
nelerde okuduğun gibi.

LİLİOM — Ben bunlara hiç
inanmamıştım.

HÂKİM — Görüyorsunki doğ-
ru imiş. Ruhunun günahlardan
ne kadar temizlendiğini isbat için
bir günlük yer yüzüne dönecek-
sin.

LİLİOM — Tıpkı... kendine iş
arayan insanlar gibi... elimden
geleni isbat için... bir şey yap-
mam lâzımgelecek, öyle mi?

HÂKİM — Evet, bir nevi imti-
han.

LİLİOM — Ne yapmak lâzım-
geldiğini bana söyleyecekler mi?

HÂKİM — Hayır.

LİLİOM — Öyleyse nereden
bileceğim?

HÂKİM — Kendin karar vere-
ceksin. Cehennemde on altı sene
yanmanın hikmeti de budur. Ço-
cuğun için eyi bir şey, harikulâ-
de bir şey yaparsın... o zaman...

LİLİOM — (Hazin hazin süle)
rek) O zaman? (Herkes ayağa
kalkarak saygı ile başlarını önle-
rine eğerler. Sükût) O zaman?

HÂKİM — Şimdilik bu kadar
Liliom. On altı sene ve bir gün
sonra tekrar karşılaşacağız. O
zamana kadar yer yüzünde yapa-
cağın iyiliği eyice düşün, taşın.
Zira geri geldiğin zaman sana a-
çılacak kapı buna bağlıdır. Hay-
di Liliom, şimdi git. (Hâkim sol-
daki kapıdan çıkar. Cennet bek-
çisi selâm durur, Sükût.)

C. BEKÇİSİ — (Liliom'a yak-
laşarak) Kalk gidelim. (Sağ ta-
raftaki kapıya giderek sürgüsünü
çeker ve bekler.)

LİLİOM — Cennet bekçisine
yavaşça, yumuşak bir lisanla) Af-
federsiniz... şey...

C. BEKÇİSİ — Ne istiyorsun?

LİLİOM — Acaba... sizde... şey...
bulunur mu?

C. BEKÇİSİ — Ne?

LİLİOM — (Fısıltı halinde) Si-
gara. (İhtiyar bekçi hayretle yü-
züne bakar, bir kaç adım sola gi-
derek takbih yollu başını sallar.
Sonra yüzünün mânası yumuşar.
Cebinden bir sigara çıkararak...
- O sırada sağdaki kapıya doğru
yürümüş olan - Liliom'a gidip
verir. Cennet bekçisi kapıyı açar.
Çok şiddetli pembe bir ışık içeri
dolar. Bu ışık o kadar kuvvetli-
dir ki, Liliom'un gözleri kamaşır,
bir adım geri sendeler, başını ö-
nüne eğer, ancak elleriyle gözle-
rini kapattıktan sonra, ışığa doğ-
ru ilerler.)

PERDE.

TABLO: VII

(On altı sene sonra. Çıplak bir arsa üzerinde kırık dökük bir kulübe. Evin önünde bir metre yüksekliğinde bir çitle çevrili küçük küçük bir bahçe.

Arkada bir tahta parmaklık sahneyi boydan boya kat'eder. Bunun ortasında bir araba geçebilecek kadar geniş bir kapı. Parmaklığın gerisindeki dış mahalle sokaklarının nihayetinde sürülmüş geniş tarlalar görülmektedir.

İlkbaharda aydınlık bir pazar günüdür.

Bahçede iki kişilik bir sofra kurulmuştur.

Julie, kızı Louise, Marie ve Wolf bahçededirler. Wolf'un kıyafetinden hali vakti yerinde olduğu bellidir. Marie'nin başında geniş bir şapka vardır. Biraz mübalâğalı giyinmiştir.)

JULIE — Yemeğe kalsanıza.

MARIE — İmkânı yok şekerim. Kocam Sorrento Kahvesini aldığındanberi işinin başından hiç ayrılamıyor.

JULIE — Artık bütün gün de orada bulunması lâzım değil ya.

MARIE — Lâzım. Ben de kasanın yanına oturuyorum. Gazete okuyorum, garsonları kontrol ediyorum, koca şehrin hayihuyu içinde bir şeyler içip vakit geçiriyorum.

JULIE — Ya çocuklar? Onlar ne yapıyor?

MARIE — Asrî aile hayatı nedir bilirsin. Analar babalar çocuklarının yüzünü göremez oldular. Dört kız matmazelleriyle, üç oğlan da mürebbiyeleriyle beraber.

LOUISE — Kuzum teyzeciğim, ne olursunuz, yemeğe kalın.

MARIE — (Ehemmiyetle) Bugün imkânı yok yavrucağım. Başka zamana. Haydi mösyö Beifeld.

JULIE — Kocana ne zamandan beri mösyö diye hitab ediyorsun?

WOLF — Ben öyle istiyorum, azizem. Eskiden teklifsizdik, durmadan kavga ediyorduk. Şimdi böyle resmileştığımızden beri kibarlar gibi mükemmel geçiniyoruz. Müsaadenizle, azizem.

JULIE — Güle güle Wolf.

MARIE — Allaha ısmarladık,

şekerim. (Öpüşürler) Allaha ısmarladık kızım.

LOUISE — Güle güle teyzeciğim, güle güle amca. (Marie ve Wolf çıkarlar.)

JULIE — Kızım, çorbayı getir artık. (Louise eve girer, çorbayı getirir. Sofraya otururlar.)

JULIE — Evet kızım.

JULIE — Anne, artık jüt fabrikasında çalışmıyacağımız doğru mu?

LOUISE — Peki nerede çalışacağız?

JULIE — Wolf amca bize kahvehaneler için her çeşit eşya diken büyük bir müessesede iş buldu. Hani dükkânların önünde üstü yazılı iri tenteler, güneşlikler vardır. İşte onları yapan bir müessesese.

LOUISE — Herhalde jüt fabrikasından daha eyidir.

JULIE — Evet kızım, hem iş o kadar pis değil, hem de parası daha çok. Benim gibi zavallı bir dulun böyle bir yer bulabilmesi ne nimet!... (Yerler. Liliom ile iki Ahret polisi arka kapıdan belirirler. Polisler sessizce yolları-

na devam eder. Liliom bir an böylece durur. Sonra ilerliyerek tahta parmaklığın kapısına gelir. Üzerindeki elbise, ölüm günü giydiği elbisedir. Yüzü çok sarıdır. Fakat bundan başka hiç bir değişiklik yoktur. Sofrada oturmakta olan Julie'nin arkası Liliom'a dönüktür. Louise ise seyircilere karşı oturmaktadır.)

LILIOU — Günaydın.

LOUISE — Günaydın.

JULIE — Yine bir dilenci. Ne istiyorsun, adamcağızım?

LILIOU — Hiç.

JULIE — Sana verecek paramız yok ama bir tabak çorba istersen... (Louise eve girer.) Uzaktan mı geliyorsun?

LILIOU — Evet, çok uzaklardan.

JULIE — Yorgun musun?

LILIOU — Çok.

JULIE — Şurada, kapının yanında bir taş var. Otur da dinlen. Kızım sana çorba getirecek.

(Louise evden çıkar.)

LILIOU — Kızınız mı?

JULIE — Evet.

LILIOU — (Louise'e) Bu hanımın kızı mısınız?

LOUISE — Evet efendim.

LILIOU — Güzel, gülbüz bir evlâd. (Bir eliyle çorba tabağını alırken diğeri eliyle kızının koluna ilişir. Louise hızla çekilir.)

LOUISE — (Annesinin yanına giderek) Anne.

JULIE — Ne var kızım.

LOUISE — Adam kolumdan tutmak istedi.

JULIE — Saçmalama. Sana öyle gelmiştir. Zavallı fakirin genç kızlarla şakalaşacak hali mi var? Otur da çorbanı iç. (Yemeğe devam ederler.)

LILIOU — (Çorbasını içmekle beraber ısrarla onlara bakmaktadır.) Fabrikada çalışıyorsunuz galiba?

JULIE — Evet

LILIOU — Kızınız da mı?

LOUISE — Evet.

LILIOU — Ya kocanız?

JULIE — (Bir sükkattan sonra) Kocam yok. Dulum.

LILIOU — Dul mu?

JULIE — Evet

LILIOU — Kocanız... öleli herhalde çok zaman olmalı. (Julie cevap vermez.)

LILIOU — Kocanız öleli çok oldu mu dedim.

JULIE — Çok oldu.

LILIOU — Neden öldü? (Julie cevap vermez.)

LOUISE — Kimse bilmiyor. Çalışmak için Amerika'ya gitmiş, orada - hastahane de ölmüş. Zavallı babacığım - ben hiç tanımadım.

LILIOU — Amerika'ya mı gitmiş?

LOUISE — Evet ben doğmadan sımış.

LILIOU — Amerika'ya?

JULIE — Bu kadar sual sormaya sebep ne? Yoksa onu tanıyor muydun?

LILIOU — (Tabağını yere koyarak) Kim bilir! Hayatımda o kadar çok insan tanıdım ki. Belki kocanızı da tanımışım.

JULIE — Tanıdınsa onu da rahat bırak, bizi de. Kocam Amerika'ya gitti, orada öldü. Hepsini bu kadar.

LILIOU — Pek âlâ, pek âlâ. Darılmayın. Kötü niyetle sormadım. (Sükût.)

LOUISE — Babam çok yakışıklı bir adammış.

JULIE — Fazla konuşma.

LOUISE — Fena bir şey mi söyledim?

LILIOU — Yetim yavrucağın babası hakkında bu kadar söz söylemek hakkıdır.

LOUISE — Babam üç tane fil dişi topu havaya fırlatarak öyle güzel hokkabazlık edermiş ki, görenler sahneye çıkması için ısrar ederlermiş.

JULIE — Kim anlattı sana bunu?

LOUISE — Wolf amca.

LILIOU — O kim?

JULIE — Sorrento Kahvehanesinin sahibi Wolf Beifeld.

LILIOU — Hani eskiden hammallık ederdi, o mu?

JULIE — (Hayretle) Onu da mı tanyorsun? Sen galiba bütün Budapeşte'yi tanyorsun?

LILIOU — Wolf Beifeld, bütün Budapeşte demek değildir ki. Fakat hakikaten hayli insan tanırım. Bu arada niçin Wolf Beifeld'i tanımış olmayım?

LOUISE — Babamın dostu idi.

JULIE — Değildi. Babamın hiç dostu olmadı.

LILIOU — Kocanızdan çok sert bahsediyorsunuz.

JULIE — Sana ne? Beğenmedin mi? Kocamdan dilediğim gibi bahsederim. Bu, benden başka kimseyi âlakadar etmez.

LILIOU — Elbet, elbet. Sizin

bileceğiniz şey. (Tekrar tabağını alır. Üçü de yemeğe devam ederler.)

LOUISE — (Annesine) Belki babamı tanıyordur.

JULIE — Merak ediyorsan sor.

LOUISE — (Liliom'un yanına gider. Liliom ayağa kalkar) Babamı tanıyordun? (Liliom başıyla teyid eder. Louise annesine dönerek) Tanıyordum.

JULIE — (Kalkarak) Andreas Zavocky'yi tanıdın mıydi?

LILIOU — Liliom'u mu? Evet.

LOUISE — Sahiden çok yakışıklı mıydi?

LILIOU — Pek yakışıklı sayılmazdı.

LOUISE — (Emniyetle) Ama çok iyi adamdı, değil mi?

LILIOU — O kadar iyi de denemezdi. Benim tanıdığım kadarını, soytarı dedikleri neviden bir insan, bir atlı karınca çığırkanı idi.

LOUISE — (Hoşlanarak) Tuhaf hikâyeler anlatır mıydi?

LILIOU — Sürü ile. Tuhaf şarkılar da söylerdi.

LOUISE — Atlı karıncada mı?

LILIOU — Evet... Fakat zorbanın biri di. Herkesle dalaşırdı.

Hattâ anacığınızı bile döğderdi.

JULIE — Yalan.

LILIOU — Doğru.

JULIE — Çocuğa babası hakkında böyle kötü şeyler anlatmağa utanmıyorsun? Seni gidi yüzüstü yalancı seni. Defol buradan. Çorbamızı içiyor, ekmeğimizi yiyor da ölülerimize iftira etmeğe utanmıyor.

LILIOU — Kötü niyetle söy...

JULIE — Çocuğuma ne hakla yalan söylüyorsun? Louise, tabağını al elinden de varsın gitsin buradan. O kadar aç biilâç görünmeseydi kendi elimle dışarı atardım. (Louise tabağı alır.)

LILIOU — Demek kocanız sizi döğmezdi?

JULIE — Hayır. Asla. Daima iyi muamele ederdi.

LOUISE — (Fısıldar) Tuhaf hikâyeler de anlatır mıydi?

LILIOU — Evet. Hem de ne tuhaf hikâyeler, bilerseniz.

JULIE — (Kızına) Konuşma onunla. Haydi, Allah versin.

LOUISE — Allah versin. (Julie tekrar sofraya başındaki yerine oturarak yemeğe devam eder.)

LILIOU — Rica ederim madem mazel... cebimde bir deste iskambil var. İsterseniz bir kaç mari-

fet göstereyim de kakhahalarla gülün. (Louise Liliom'un tabağını sol elinde tutmaktadır. Öteki eliyle uzanarak bahçe kapısını sıkıca kapatır) İzin verin, biraz içeri gireyim de size marifetler göstereyim.

LOUISE — Olmaz. Haydi Allah versin. Rahat bırak bizi. Niçin yüzünü öyle buruşturuyorsun?

LILIOM — Koğmayın beni, madmazel, müsaade edin, bir dakika.. yalnız bir dakika.. içeri gireyim de size hoş, eğlenceli bir şey göstereyim. (Kapıyı açar) Küçük madmazel, size bir şey vermek isterdim. (Cebinden kırmızı bir mendil çıkararak içinden parlak bir yıldız, gök yüzünden alınmış bir yıldız çıkarır. Bu sırada polislerin kendisini gözletyip gözletmediklerini anlamak için de acele arkasına bakınır)

LOUISE — Bu ne?

LILIOM — Şüşşt. Yıldız. (Gök yüzünden çalındığını ifade eden bir hareket yapar.)

JULIE — (Sert) Adamdan bir şey alma sakın. Mutlaka bir yerde çalmıştır. (Liliom'a) Haydi git buradan.

LOUISE — Evet, git buradan Git. (Kapıyı hızla yüzüne kapatır.)

LILIOM — Madmazel.. müsaade edin.. müsaade edin.. mutlaka eyi bir şey yapmam.. sevab işlemem lâzım.. yapamazsam sonra..

LOUISE — (Sağ eliyle işaret ederek) Kapı orada.

LILIOM — Mad... (Birden kızın yüzüne bakar ve Louise'in uzanmış eline şiddetle vurur. Tokat ortalıkta çınlar)

LOUISE — Anne! (Hayretle Liliom'a bakar. Liliom yeis ve nevmidi ile başını önüne eğer.

Julie ~~ayağa kalkarak hayretle Liliom'a bakar. Sükût.)~~

JULIE — (Ağır ağır yanlarına yaklaşarak) Ne var? Ne oluyor?

LOUISE — (Hayretle gözlerini Liliom'dan ayırmıyarak) Anne... bu adam.. elime vurdu.. hızla vurdu.. sesini işittim ama.. acımadı anne.. hiç acımadı.. sanki beni okşamış.. elime yavaşça dokunmuş gibi. (Julie'nin arkasına saklanır. Liliom anık, ters bir suratla başını kaldırarak Julie'ye bakar.)

JULIE — (Yavaşça) Haydi sen git çocuğum. İçeri git.

LOUISE — (Giderken) Ama anneciğim.. korkuyorum.. o kadar hızlı vurdu da (ağlıyarak) hiç acımadı.. sanki.. sanki.. elimi öpmüş gibi. (Yüzünü kapatır)

JULIE — İçeri gir çocuğum içeri gir. (Louise ağır ağır eve doğru gider. Julie içeri sırtıncıye kadar arkasından bakar. Sonra ağır ağır Liliom'a döner.)

JULIE — Demek çocuğumu döğdün?

LILIOM — Evet.

JULIE — Bunun için mi.. çocuğumu döğmek için mi geldin?

LILIOM — Hayır. Onun için gelmedim.. ama döğdüm.. artık gidiyorum.

JULIE — Allah rızası için söyle: Sen kimsin?

LILIOM — (Sadece) Tâ uzaklardan gelen yorgun, aç bir dilenci. Çorbanızı içtim. çocuğunuzu vurdum... Kızmadınız mı bana?

JULIE — (Eliyle kalbini bastırarak korku ve hayret içinde) Tanrı korusun bizleri anlıyorum.. hayır kızmadım.. hiç kızmadım.. (Liliom tahta parmaklıktaki kapıya doğru giderek kapının kenarına dayanır. Arkası seyircilere dönüktür. Julie masaya giderek oturur.)

JULIE — Louise! (Louise içeriden gelir.) Otur kızım, yemeğimizi bitirelim.

LOUISE — Adam gitti mi?

JULIE — Gitti. (İkisi de sofraya otururlar. Louise başını ellerinin içine almış, sözleri boşluğa dalmıştır.) Niçin yemiyorsun kızım?

LOUISE — Ne oldu anne? Anlıyamadım.

JULIE — Hiç kızım.

(Polisler görünür. Liliom ağır ağır sola doğru yürür. Birinci polis acıdığını gösteren bir hareket yapar. İkisi de esefle başlarını sallayarak Liliom'un arkasındakı, soldan çıkarlar.)

LOUISE — Anneciğim, bana niçin doğrusunu söylemiyorsun?

JULIE — Söylenecek ne var ki, kızım? Hiç bir şey olmadı. Sakin sakin yemeğimizi yiyorduk. Bir dilenci geldi. Geçmiş günlerden bahsetti. Ben de babanı hatırladım.

LOUISE — Babam mı?

JULIE — Babant.. Liliom'u.

(Sükût)

LOUISE — Anne, kuzum söyle bana.. senin de başından geçti mi? Sana vurdukları halde.. canının.. hiç.. ama hiç acımadığı oldu mu?

JULIE — Evet çocuğum.. oldu.

LOUISE — Biri sana böyle.. hızla, şiddetle vursun da hiç canını acıtmasın.. bu mümkün mü?

JULIE — Mümkün çocuğum, bazı bir insan, vurur, vurur, vurur da yine acıtmaz.

(Sükût. Az öteye bir laternacı gelmiştir. Laterna çalmağa başlarken:

PERDE İNER.

— S O N —

BÜTÜN
BANKACILIK
HİZMETLERİNİZ
İÇİN

TÜRKİYE KREDİ BANKASI

Türk Ticaret Bankası

nin

İkramiyeli Tasarruf
Hesapları

YUVANIZIN SAADETİDİR

Her 100 liraya

bir iştirak hissesi

Taksim
Belediye
Gazinosu

LOKANTA ve PAVİLON

Beşmilet atraksiyon

Dünyanın ilk
TURBO-PROP (TEPKİLİ)

VISCOUNT

YOLCU UÇAĞI

• İSTANBUL

• ATİNA

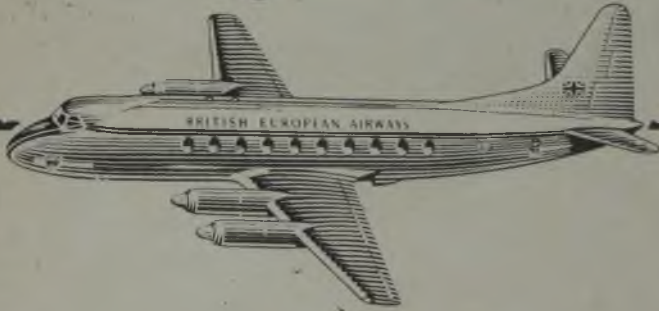
• ROMA

ve

LONDRA

ya

HAFTADA **5** SEFER YAPMAKTADIR.

BEA

Bilet almak ve yer ayırtmak için başlıca seyahat acentelerine veya
B E A Ayaspaşa Kun Palas No. 1 e müracaat ediniz. Tel. 82381 - 82982.

ANKARA : Zafer Meydanı - Yenişehir. Tel. 28402

BRITISH

EUROPEAN

AIRWAYS

SENARYO